

**YETİŞTİRME YURTLARINDA KALAN ÖĞRENCİLERİN GRUP
SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEĞİN BAZI
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İbrahim ŞENEL

100428

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı için öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

olarak hazırlanmıştır.

100428

Ankara

Aralık, 2001

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, Jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Yasemin AKMAN

Üye.....

Doç. Dr. İbrahim YILDIRIM (Danışman)

Üye.....

Doç. Dr. Abide GÜNGÖR

Üye.....

Yrd. Doç. Dr. Güzin SUBAŞI

Üye.....

Dr. Tuncay ERGENE

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

30./1.../2002

.....
Prof. Dr. Nuran ÖZYER
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmada, yetiştirme yurtlarında kalmakta olan öğrencilerin grup sorumlularından algıladıkları sosyal destek düzeyleri bazı değişkenler açısından incelenmiştir.

Araştırma, 2000-2001 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, yetiştirme yurtlarında kalmakta olup ilköğretim ya da ortaöğretim kurumlarına devam eden 524 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan “sosyal destek”in ölçülebilmesi için Yıldırım (1997) tarafından geliştirilen “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği”, bağımsız değişkenlere ilişkin bilgilerin toplanması için de araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde, bağımsız değişkenler iki grupta toplanarak Çok Yönlü Varyans Analizi (YVA) uygulanmıştır. YVA sonucunda F değerri anlamlı bulunan değişkenlere ilişkin grupların ortalamaları arasındaki farklar Newman-Keuls ile test edilmiştir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılık kontrolü için hata payı en çok .05 olarak alınmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

Yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin cinsiyet, kendilerini yalnız hissetme, akademik başarı, sosyal etkinliklere katılma, grup sorumlusundan memnuniyet, özel sorunlarını paylaşma ile diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini rahat hissetme dereceleri değişkenlerine göre grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmuştur.

Yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin yaş grubu, yurda nereden geldiği, karşı cinsten arkadaşının olup olmaması, aile, akraba ve yakınlarının yanına gidip gelmesi, ziyaretçi gelme sıklığı, yetiştirme yurdunda kaldığı süre, kaldığı yetiştirme yurdu dışında arkadaş grubunun olup olmaması, yurttaki arkadaşlarından memnuniyet dereceleri, kaldıkları yurttan memnuniyet, grup sorumlusunun kılık-kıyafete müdahale etmesi, aynı grup sorumlusu ile birliktelik süresi, grup sorumlusunun branşı ve hizmet süresi değişkenlerine göre grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır.

Elde edilen bulgular literatür işığında tartışılmış ve bu bulgular doğrultusunda, gelecekte yapılabilecek araştırmalarla ilgili ve yetiştirme yurtlarında psikolojik danışma ve rehberlik uzmanları ile grup sorumlusu personelin çalışmalarını nasıl düzenleyebileceklerine yönelik öneriler sunulmuştur.

SUMMARY

In this research, perceived social support level of the students, living in orphanage, from their group teachers were investigated according to some selected variables.

The research was conducted on a randomly selected sample of 524 orphans students, in the fall term of 2000-2001 academic year.

The data on dependent variables "social support" were gathered by "Perceived Social Support Scale" which was developed by Yildirim (1997), and the data for independent variables were collected by "Personal Information Form" which was developed by the researcher.

Multiple Variance Analysis (ANOVA) was used for the data analysis. The significance levels between groups according to F values were tested by Newman-Keuls Test. The significance level was accepted as .05 all statistical analysis.

The results about significant differences among groups is given below.

There are significant group differences between perceived social support from group teacher and, gender, loneliness, academic success, social activity, satisfaction from group teacher, sharing personal problems, level of self comfort.

The results about nonsignificant differences among groups is given below.

Nonsignificant group differences is found between, perceived social support level and age group, origin of living place, having friends from opposite sex, family, family visits, density of having guests, the period of living orphanage, having friends out of orphanage, the level with orphan friends, the level of satisfaction from orphanage, the level supervision to apperange of students, the period of work to group teacher and group teachers background.

The results were discussed in the light of existing literature, recommendations were made for future research and counselors, social workers and group teachers who are working with orphans.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	x

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
PROBLEM	10
ALT PROBLEMLER	11
SINIRLILIKLAR	13
TANIMLAR	14
SOSYAL DESTEK	14
YETİŞTİRME YURTLARI	14
GRUP SORUMLUSU	15
ÖĞRENCİ	16
ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ VE ÖNEMİ	16

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	20
SOSYAL DESTEĞE İLİŞKİN KURAMSAL ÇERÇEVE	20
SOSYAL DESTEK İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR	27
CİNSİYET VE SOSYAL DESTEK	27
YAŞ VE SOSYAL DESTEK	29
YALNIZLIK VE SOSYAL DESTEK	31
ANNE-BABA TUTUMLARI VE SOSYAL DESTEK	32
ÖĞRETMEN VE SOSYAL DESTEK	35
ARKADAŞ/AKRAN DESTEĞİ	37
AKADEMİK BAŞARI VE SOSYAL DESTEK	38
STRES, TÜKENMİŞLİK, BAŞETME DAVRANIŞI VE SOSYAL DESTEK	39
DEPRESYON, İNTİHAR DÜŞÜNCESİ VE SOSYAL DESTEK	41
MADDE BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL DESTEK	43
SOSYAL DESTEK AĞLARI	43
FİZİKSEL HASTALIKLAR VE SOSYAL DESTEK	45
DESTEK PROGRAMI VE ETKİLİLİĞİ	47
KURUM BAKIMINDA PERSONEL TUTUMU, ERGENLER VE SOSYAL DESTEK	48

BÖLÜM III

YÖNTEM	51
EVREN VE ÖRNEKLEM	51

BİLGİ TOPLAMA ARAÇLARI	52
ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ	52
ASDÖ'NÜN GÜVENİRLİĞİ	53
ASDÖ'NÜN GEÇERLİĞİ	54
KİŞİSEL BİLGİ FORMU	54
BİLGİ TOPLAMA İŞLEMİ	55
VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	55

BÖLÜM IV

BULGULAR	57
BİRİNCİ GRUP DEĞİŞKENLERE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	57
CİNSİYETE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	59
YAŞ GRUPLARINA GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	60
GELDİĞİ YERE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	61
YURTTA KALDIKLARI SÜREYE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	62
AİLE YANINA GİDİP GELMEYE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	63
ZİYARETÇİ GELİP GELMEMESİNE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	64

KARŞI CİNSTEN ARKADAŞI OLUP OLMAMASINA GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	65
KENDİSİNİ YALNIZ HİSSETME DERECEŚİNE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	66
AKADEMİK BAŞARI DERECEŚİNE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	67
SOSYAL ETKİNLİKLERE KATILMA DERECEŚİNE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	69
İKİNCİ GRUP DEĞİŞKENLERE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	70
YURTTAKİ ARKADAŞLARINDAN MEMNUNİYET DERECEŚİNE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	72
YETİŞTİRME YURDU DIŞINDA BİR ARKADAŞ GRUBU OLUP OLMAMASINA GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	73
KALDIKLARI YURTTAN MEMNUN OLMA DERECEŚİNE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	74

GRUP SORUMLULARINDAN MEMNUN OLMA DERECEŚİNE GÖRE YETİŐTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	75
GRUP SORUMLULARI İLE ÖZEL SORUNLARINI PAYLAŐMA DERECEŚİNE GÖRE YETİŐTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	77
GRUP SORUMLULARININ ÖĞRENCİLERİN KILIK-KIYAFETİNE MÜDAHALE ETME DERECEŚİNE GÖRE YETİŐTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	78
AYNI GRUP SORUMLUSU İLE BERABER OLMA SÜRESİNE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	79
YURTTAKİ DİĞER GRUP SORUMLUSULARI İLE İLİŐKİLERİNDE KENDİLERİNİ RAHAT HİSSETME DERECEŚİNE GÖRE YETİŐTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	80
GRUP SORUMLULARININ BRANŞLARINA GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	82
GRUP SORUMLULARININ HİZMET SÜRESİNE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİ	84

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM	86
-------------------	----

BİRİNCİ GRUP DEĞİŞKENLERE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞMA VE YORUMU	86
İKİNCİ GRUP DEĞİŞKENLERE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞMA VE YORUMU	94

BÖLÜM VI

VARGI VE ÖNERİLER	103
KAYNAKÇA	108
EKLER	
EK 1 ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ	
EK 2 KİŞİSEL BİLGİ FORMU	

TABLOLAR

Tablo 1. Örneklemedeki Yetiştirme Yurtları ve Cinsiyete İlişkin Değerler	50
Tablo A. Birinci Grup Değişkenlere Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin ÇYVA (ANOVA) Sonuçları	56
Tablo 2. Cinsiyetlerine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	57
Tablo 3. Yaş Gruplarına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	58
Tablo 4. Geldiği Yere Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	59
Tablo 5. Yurtta Kaldığı Süreye Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	60
Tablo 6. Aile Yanına Gidip Gelmesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	61
Tablo 7. Ziyaretçi Gelip Gelmemesine Göre Yetiştirme Yurdu öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	62
Tablo 8. Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmamasına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	63
Tablo 9. Kendisini Yalnız Hissetme Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s ve Newman-Keuls Değerleri	65
Tablo 10. Akademik Başarı Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s ve Newman-Keuls Değerleri	66

Tablo 11. Sosyal Etkinliklere Katılma Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s ve Newman-Keuls Değerleri	68
Tablo B. İkinci Grup Değişkenlere Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin ÇYVA (ANOVA) Sonuçları	69
Tablo 12. Yurttaki Arkadaşlarından Memnuniyet Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	71
Tablo 13. Yetiştirme Yurdu Dışında Arkadaş Grubu Olup Olmamasına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	72
Tablo 14. Kaldıkları Yurttan Memnun Olma Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	73
Tablo 15. Grup Sorumlularından Memnun Olma Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s ve Newman-Keuls Değerleri	74
Tablo 16. Grup Sorumluları ile Özel Sorunlarını Paylaşma Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s ve Newman-Keuls Değerleri	76
Tablo 17. Grup Sorumlularının Öğrencilerinin Kılık-Kıyafete Müdahale Etme Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	77
Tablo 18. Aynı Grup Sorumlusu İle Beraber Olma Süresine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri	78
Tablo 19. Yurttaki Diğer Grup Sorumluları İle İlişkilerinde Kendini Rahat Hissetme Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan	

Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri ve Newman-Keuls
Sonuçları 80

Tablo 20. Grup Sorumlularının Branşlarına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin
Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri 81

Tablo 21. Grup Sorumlularının Hizmet Süresine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin
Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri 83

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsan psikososyal bir varlıktır. İnsan, yaşamı boyunca kişiler arası ilişkilere gereksinim duyar. Bunun sonucu olarak, yaşadığı çevredeki her şeyle ve herkesle iletişim ve etkileşim halindedir.

Sosyal bir varlık olmanın gereği olarak insan, başka insanlarla beraber olmak durumundadır. Beraber olma, sorumluluk, güven, saygı, ilgi, sevgi, stres, üzüntü, neşe gibi duygu durumlarını da yanında bulundurur. Bütün bu olumlu ve olumsuz duygular, yaşadığı çevreden aldığı desteğin düzeyine göre değişiklik gösterir.

İnsan, yaşamının her döneminde yardım ve desteğe gereksinim duyar. Doğumla başlayan bu gereksinim, yaşam boyu devam eder.

İnsan ilk desteğini annesinden alır. Temel güven ya da güvensizliğin kazanılması da bu destekle başlar. Ailenin diğer üyeleri ile devam eder. Ailede başlayan sosyalleşme akraba, komşular, yaşanılan çevre, devam edilen okullar, birlikte olunan arkadaşlar, siyasal gruplar, etnik ya da dinsel örgütler ile ilişkiler sonucu değişim göstermektedir. Bu değişimle insan, yaşadığı çevrenin bir parçası olduğunu öğrenmektedir. Bu şekilde birbirinden farklı olduğu kadar benzer özellikler gösteren toplumsal bireyler oluşur (Kağıtçıbaşı 1992).

Bireyin yaşadığı çevrenin bir parçası olabilmesi için yaşam alanında bulunan insanlardan sevgi, saygı, takdir, değer, ilgi görebilmesi ve güven duyabilmesine bağlıdır. Aynı zamanda bireyler parasal, araçsal ve bilişsel desteğe de gereksinim duyar. Bu kadar önemli olan sosyal desteğin tanımı değişik yazarlar (Weis 1974; House 1981; Caplan 1974; Goldsmith 1997;) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada Yıldırım'ın (1997) sosyal destek tanımı kullanılmıştır. Sosyal destek Yıldırım (1997) tarafından, “bireyin çevresinden gördüğü ilgi, sevgi, saygı, takdir ve güvenin yanısıra bilgi edinme ve maddi yardım gibi sosyal, psikolojik ve ekonomik nitelikli bir destek” olarak tanımlanmıştır.

Sosyal destek kavramının kuramsal temeli, Lewin'in (1954) “Alan Kuramı ve Davranış” tanımına dayanır. Lewin (1954) kişinin yaşam alanını “o birey için aynı anda aynı yerde mevcut bulunan, birbirine dayalı olguların tümü” olarak tanımlamaktadır. Davranışı ise, insanın yaşam alanının bir fonksiyonu olarak ifade etmektedir. Yaşam alanı da, kişinin tüm gereksinimleri ile onun gereksinimlerine ilişkin olarak algıladığı psikolojik çevreyi kapsamaktadır. Kişinin yaşam alanı değiştikçe, davranışları da ona uygun olarak değişmektedir. Davranış bilimi konusu ile ilgilenen değişik meslek grupları, bireyin etkili uyumu ve gelişimi için ailesi, arkadaşları, sosyal çevresi ve sosyal destek sistemi içindeki diğer faktörlerin rolü üzerinde yoğunlaşmaktadırlar.

Rehberlik ve psikolojik danışma alanına sosyal destek kavramının girmesi son yıllara rastlamaktadır. Sosyal destek konusunda en kapsamlı çalışmalardan birisi Pearson (1990) tarafından yapılmıştır (Akt:Yıldırım 1998). Pearson (1990) bu

çalışmasında sosyal desteğin anlamı, önemi, işlevi ve psikolojik danışmada kullanımı gibi konuları ayrıntılı olarak incelemiştir.

Yapılan çalışmaların bir kısmı, bireyin yaşadığı bir çok sorunun temelinde sosyal destekten yoksun olmayı vurgulamaktadır. Bireyin zorlanmalı yaşam olayları ile başa çıkabilmesinde, sosyal desteğin güçlü bir kaynak olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Windle 1992; Yıldırım 1999; Zlotnick , Robertson ve Wright 1999; Luecken 2000). Bireyin yaşamında ölüm, ayrılık, statü kaybı, iflas, yer değişikliği, meslek seçme, hastalık, stres, depresyon, evlilik, ailede üyelik olması, aile ve arkadaş grubu içerisinde güvensizlik, herhangi bir sebeple tutuklanma, ilaç bağımlılığı, okula başlama, okulu bırakma gibi durumların olması olağandır. Dolayısı ile bu gibi durumlarda sosyal desteğin önemi ve rolü daha bir önem kazanmaktadır.

Pearson (1990) özellikle, kriz teorileri kapsamında, sosyal desteğin önemli ve gerekli bir rol oynadığını ileri sürmektedir. Bireyin sosyal destek sistemini ve sosyal ilişkilerini biçimlendiren sosyal, politik ve ekonomik nitelikli faktörler bulunmaktadır (Akt: Yıldırım 1998).

Bireyin yaşamı boyunca zaman zaman değişen sosyal destek kaynakları vardır. Bunların arasında aile, geniş aile, akraba ve yakınlar, arkadaşlar (iş, okul), öğretmenler, içerisinde bulunulup benimsenen (ideolojik, dinsel, etnik) gruplar, yöneticiler, kişi için önemli ve değerli olan bireyler, sosyal beceri noksanlığı, cinsel sapmalar, formal veya informal bilgi ve yardım kaynakları konusundaki bilgi

durumu, göçler ve hastalık sayılabilmektedir. Bu faktörler bireyin sosyal destek düzeyini artırabildiği gibi aynı zamanda düşürebilmektedir.

İnsan yaşamında, özellikle kriz dönemlerinde içinde yaşanılan toplumun en küçük birimi olan ailenin sağladığı sosyal destek, çok büyük bir rol oynamaktadır. Robertson (1988) ve Yıldırım (1999) tüm toplumlarda en önemli ve doğal destek kaynağının, aile üyeleri ve eşler olduğunu belirtmektedirler. Öğrencilerin etkili uyumu ve gelişimi için destek sistemi içindeki değişik faktörlerden olan bireyin ailesi, arkadaşları, öğretmenleri ve sosyal çevresi çok büyük bir önem kazanmaktadır (Banaz 1992; Ata 1993; Yıldırım 1997; Altan 1999; Dorsey 1999).

Bebeklikten yetişkinliğe kadar hatta yetişkinlik döneminde de her bireyin sosyal desteğe gereksinimi vardır. Çünkü insan, sosyal bir varlıktır. Topluluk halinde yaşamaktadır. Toplumun en küçük birimi ise ailedir. İnsan ilk desteğini kendisini dünyaya getiren anneden ve babadan dolayısıyla aileden almaktadır (Çakmaklı 1991). Aile içinde alınan ve algılanan destek düzeyi bireyin kendini kabulüne, kendine saygısına, stresle başa çıkabilmesine, kişiler arası ilişkileri olumlu olarak gerçekleştirebilmesine, akademik başarısına, fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik gereksinimlerinin giderilmesine etki etmektedir.

Gelişim dönemlerinden biri olan ergenlik dönemi, bağımsızlığın kazanılmasında asi davranışların sergilenebildiği, cinsel kimliği kabullenme ile karşı cinse ilginin yoğunlaştığı, ego kimlik ve karmaşasının yaşandığı, toplumda bir yer edinme çabalarının kendini gösterdiği, gelecek kaygısının yaşandığı ve meslek seçme ve o

mesleğe yönelmenin önem kazandığı yaklaşık 8-10 yıllık bir evredir. Ergenler bu dönemde, karmaşık duygular içerisine girmektedir. Ergenlerin duygu ve düşünceleri çok çabuk değişmekte ve dogmatik fikirlere kapılmaktadırlar. Bu dönemde kendilerinin anlaşılmadığı, yalnız kaldıkları ve bunların sonucu olarak ise ruhsal bozukluklar gösterdikleri görülmektedir.

Ergenlerin bu zorlanmalı dönemde daha fazla anlayış, sabır ve desteğe gereksinim duydukları anlaşılmaktadır. Büyümenin verdiği sorumluluk, ailelerin tutumları (hala çocuk görmesi gibi) ve fizyolojik değişmeler bu dönemdeki gençlerin daha fazla desteğe gereksinim duyduklarını göstermektedir.

Kılıçcı (1989) ergenlik döneminde, bireyin tutarlı ve akılcı bir yaşam felsefesi ile sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirebilmesi için güvenli bir eğitim ve aile ortamına ve bilinçli bir rehberliğe gereksinimi olduğunu belirtmektedir. Oysa ergenin kendi yaşamında ve çevresinde doyurucu etkinlikler gerçekleştirmesini engelleyen yoksulluk, aile üyelerinin kaybı, anne-babanın boşanması, korunmaya muhtaç hale gelme gibi olumsuz deneyimleri, kendine yeterli olma duygusunu olumsuz etkilemekte ve psikolojik sağlığının bozulmasına neden olmaktadır. Bir kısım ergenin gelişimi, özel konumları gereği risk altındadır. Bedensel/zihinsel özürü, uyumsuz (suçlu, uyuşturucu bağımlısı) ve korunmaya muhtaç olan ergenler bu gruba girmektedirler.

Korunmaya muhtaç çocuklar deyince toplumda ilk akla gelen, yetiştirme yurtları olmaktadır. Yetiştirme yurtları, 2828 sayılı yasa gereği 13-18 yaş grubu

korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı bireyler olarak yetiştirilmelerini sağlamakla görevli yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Bilindiği gibi gençler, bir taraftan bağımsız olma çabası içindeyken diğer taraftan da başkalarının desteğine gereksinim duyar. Kışla tipi bakım veren çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları istendiği kadar birer aile ve ev olarak kabul edilmeye çalışılırsa çalışsın, çocuk ve gencin kurumdaki büyükler tarafından desteklenmesi ve yönlendirilmesi işlevini yerine getirememektedir. Yetiştirme yurtlarında kalan çocukların bir kısmı, ilköğretimin ikinci kademesine ve orta öğretim kurumlarına giderken bir kısmı ise hiç okula gitmemektedir. Okula gitmeyenler ise genellikle herhangi bir işte çalışmaktadır. Aynı zamanda bu çocukların ailenin sıcak ilgi, sevgi ve destek ortamından yoksun kalan çocuklar olduğu da bilinmektedir. Bu kurumlar, bu öğrenciler için hem okul hem aile yerine geçmekte, özellikle ailenin görevlerini yerine getirmektedir. Yetiştirme yurtlarında kalan gençlerin ortak bazı özellikleri vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir; kendilerini şanssız, yalnız ve sevgisiz hissederler; insanlara, yakın arkadaşlarına dahi güvenmezler; sevgilerini ifade etmekte güçlük çekerler; başkalarının duygularına karşı duyarsızdırlar; her şeye sahip olsalar da doyumsuzdurlar; yemek, giyim, ilgi, sevgi açısından yoksun olduklarını düşünürler; insanlara, hatta birbirlerine karşı bile sık sık düşmanca duygular beslerler; sorudan kaçmak veya aşağılanma duygularından kurtulmak için “yurtlu” olduklarını saklama eğilimindedirler; birbirleri ile ilişkilerinde saygısız ve küfürcüdürler (Gençlik Kurultayı 2000; Bulut-Özdemir 1998)¹. Ayrıca yetiştirme yurtlarında gençler arasındaki ilişkiler, büyük çocukların baskısına göre şekillenebilmektedir. Bundan

dolayı kendini doğru ifade etme davranışının yeterince gelişmediği gözlenmiştir. Aralarındaki ilişkiler yüzeyseldir. Birbirlerini koruma davranışı genellikle karşılıklı çıkar ilişkisine bağlıdır. Kendilerini “yurtlu” olarak ayrı bir kategoride görmeleri aşağılık duygularına, toplumdaki kopmalarına neden olmaktadır. Bundan dolayı da yurdun dışında kendini kabul ettirme, arkadaş edinme şanslarını düşük görürler. Özellikle devam ettikleri okullarda öğretmenlerin aşırı koruyucu veya aşırı itici davranışları, bu duyguların pekişmesine neden olabilmektedir (Gençlik Kurultayı 2000; Bulut-Özdemir 1998)¹.

Güçray’ın (1989) yaptığı bir araştırmada, “yuvadaki öğretmen ve bakıcı anne-çocuk ilişkisinin öz-saygı üzerinde, üst düzeyde önemli bir etkiye sahip olduğu” sonucu elde edilmiştir. Görüldüğü gibi, tüm yetiştirme yurdu personeli içinde birinci derecede çocuklarla ilgili olan grup sorumluları, kurumda barınan okula giden ve gitmeyen çocukların ruh sağlığını korumaları için, hem anne-baba hem de öğretmen rol ve sorumluluğunu yerine getirmek gibi zor bir durum içerisinde bulunmaktadır. 13 Kasım 1995 tarih ve 22462 sayılı resmi gazetede yayımlanan yetiştirme yurtları yönetmeliğinde grup sorumlusu, kuruluştaki bulunan yaş, öğrenim, iş ve meslek durumlarına göre ayrılmış gruplarda görevlendirilen öğretmenler olduğu belirtilmektedir.

Windle (1992) ve Yıldırım’ın (1998) çalışmalarında ergenlik dönemindeki gençlerin zararlı maddeleri kullanmaya başlaması, alışkanlık kazanması, amaçsız davranışlar göstermesi aile, arkadaş ve öğretmen desteğinin önemini ortaya koymaktadır. Araştırmalarda ortaya çıkan gençlerin yaş grupları ve karşı karşıya

1 GENÇLİK KURULTAYI, Yetiştirme Yurtlarında Korunma Altında Bulunan Gençlerin Sorunları ve Beklentileri, Kütahya İl Sosyal Hizmetler, 2000.

kaldıkları riskler, korunmaya muhtaç hale gelerek yetiştirme yurtlarında kalan gençler için alınacak desteğin önemini bir kat daha artırmaktadır. Zlotnick ve arkadaşları (1999) tarafından kurum bakımına alınan çocukların aile ilişkilerinin zayıflayacağı, desteğin azalacağı ve kurumun çocuklara yeterli desteği sağlayamayacağı belirtilmektedir. Ayrıca yetişkinlikte psikolojik sağlığın bozulmasında, ana-baba kaybindan kaynaklanan sosyal destek yoksunluğunun önemli bir etken olduğu da Luecken (2000) tarafından ortaya konulmuştur. Luecken ile Zlotnick ve arkadaşlarının araştırma bulguları kurum bakımında bulunan yani çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarında kalan gençlere sağlanacak desteğin önemini göstermektedir. Anne-baba gibi en büyük destekten yoksun olan yetiştirme yurtlarında kalan gençlerin, bu gereksinimlerin giderilmesi büyük bir önem kazanmaktadır. Yönetmelikte grup sorumlularından beklenen görevler de bu çerçevededir. Ancak bu kurumda, ana-baba desteğini yerine getirmek gibi zor bir görevi üstlenen grup sorumlularının hem ana-baba hem öğretmen olarak destek sağlamalarının zorluğu da gözler önündedir. Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde karşılıklı güven ve sıcak bir dostluk olması için öğrenciyi merkeze alan eğitim anlayışı gerekmektedir. Bu eğitim anlayışında öğretmen, destekleyici ve yol göstericidir. Böyle bir ortamın bir yandan doğal yetenekleri geliştirdiği, zihinsel gelişimi kolaylaştırdığı diğer yandan da ruh sağlığını koruduğu bir gerçektir. Öğretmenin çocuğun ilgilerini, amaçlarını, değerlerini onun öznel gerçeğine uygun bir biçimde algılayabilmesi ve onu anlayarak yardımda bulunmayı amaçlaması, çocuğu öğretmene yaklaştırmaktadır. Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde koşulsuz saygı ve empatik anlayış gösterme yanında ona karşı açık, saydam ve dürüst olma, öğrenci-merkezli eğitimin temel ilkeleridir. Bu ilkelerin yer aldığı ilişkilerin, ruh sağlığı ve

öğrenme üzerinde olumlu etkilerinin olduğu araştırma bulguları ile mevcuttur (Rogers 1969).

Yetiştirme yurtlarında barınmakta olan çocukların kendine güvenen ve mutlu bireyler olmaları kurumun temel amaçlarından biridir (2828 sayılı Yasa). Oysa bu kurumlarda görünürde beklenen ve aranılan okul başarısı olduğu, SHÇEK Genel Müdürlüğünden gönderilen öğrenci notları karşılaştırılması yazılarından anlaşılmaktadır. Bu beklenti diğer beklentilerin üzerine çıkmakta, hatta bazan da tek beklenti haline gelmektedir. Baltaş (1993)'ın yaptığı bir araştırmada da Türk toplumunda “başarı” kavramının en önemli faktör haline geldiği görülmektedir. Grup sorumluları da bu toplumun birer üyesi olarak bu durumdan etkilenecekleri ortadadır. Temel (1998) tarafından 13-21 yaş grubundaki ilköğretim öğrencileri ile yapılan çalışmada, “özel sorunlarını öğretmeni ile paylaşmakta zorluk çeken” öğrencilerin başarılarının düşük olduğu ortaya konmuştur. Şenel (1997; 1998) tarafından Tokat Yetiştirme Yurdunda yapılan araştırmalarda ise çocukların % 15'nin grup öğretmenlerinden yeteri kadar yardım alamadıkları ortaya çıkmıştır. Yine aynı araştırmalarda çocukların % 36'sının da grup öğretmenleri ile ilişkiye girmekten çekindikleri belirlenmiştir. Yine aynı araştırmalarda yurttaki bazı olumsuzluklar ve aksaklıklar (banyo, mutfak, yatakhane, personel tutumları vs) nedeni ile yetiştirme yurdu çocuklarının % 90'ı yurttan memnun olmadıklarını, % 60'ı ise aile ve arkadaş ilişkilerindeki tutumlardan dolayı yurt ortamından memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim öğretim etkinliklerinin nitelikli bir şekilde gerçekleşmesi için en önde gelen faktör, hiç şüphesiz ki öğretmenlerdir. XI.Milli Eğitim Şurası'nda da belirtildiği gibi; “Bir toplumda öğretmen ne ise eğitim sistemi de

odur, dolayısı ile çocuk odur ve hiçbir eğitim modeli, bu modeli işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretemez.” (XI:Milli Eğitim Şurası 1992, s. 21). Yetiştirme yurtlarında en önemli işlevi gören grup sorumluları da öğretmenlerdir. Ancak kurumda meslek elemanı eksikliği, nöbetlerin olması gibi nedenlerle grup sorumluluğu verilen personel yalnız öğretmenler olmamaktadır. Din görevlileri (imam), hemşire ve memurlardan da görevlendirme yapılabilmektedir. Yönetmelikte belirtilen grup sorumlusunun görevlerini yerine getirmede ve çocukların kendini tanıma, sosyal beceriler kazanma, kendini gerçekleştirme gibi konularda gerekli desteğin sağlanmasında problemlerin yaşanacağı ortadadır. Bu açıdan grup sorumlusu ile yetiştirme yurdunda kalan gençlerin ilişkilerinin ve algılanan desteğin, bu gençler tarafından nasıl algılandığı da önemli bir sorundur. Ülkemizde yetiştirme yurtları ve bu kurum bakımında kalan gençler bir çok araştırma konusu olmalarına karşın algılanan sosyal destek ile ilgili bir araştırma yapılmamıştır.

Bu araştırmada, grup sorumlularının yurtda kalan ve (çalkantılı bir dönem yaşamakta olan) ergenlik çağındaki gençlere sağladığı sosyal destek, bazı değişkenler açısından incelenmiştir.

PROBLEM

Yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek bazı değişkenlere göre manidar olarak farklı mıdır?

Yukarıdaki probleme dayalı olarak araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Alt Problemler

1. Cinsiyetlerine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
2. Yaşlarına göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
3. Bir yuva ya da yurt yaşantısı geçirip geçirmemesine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
4. Yurtta kaldıkları süreye göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
5. Aile, akraba ve yakınlarının yanına gitme sıklığına göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
6. Ziyaretçilerinin olup olmamasına göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
7. Karşı cinsten bir arkadaşlarının olup olmamasına göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?

8. Kendilerini yalnız hissetme derecesine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
9. Başarı düzeylerine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
10. Öğrencilerin sosyal etkinliklere katılma derecesine göre grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
11. Öğrencilerin yurttaki arkadaşlarından memnuniyet derecesine göre grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
12. Öğrencilerin kaldıkları yetiştirme yurdu dışında arkadaş grubunun olup olmamasına göre grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
13. Kaldıkları yurttan memnuniyet derecesine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
14. Grup sorumlularından memnuniyet derecesine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?
15. Grup sorumluları ile özel sorunlarını paylaşma derecesine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?

16. Grup sorumlularının öğrencilerin kılık-kıyafetine müdahale etme derecesine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?

17. Aynı grup sorumlusu ile beraber olma süresine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?

18. Yurttaki diğer öğretmenlerle ilişkilerinde kendilerini rahat hissetme derecesine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?

19. Grup sorumlularının branşına göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?

20. Grup sorumlularının hizmet sürelerine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek, anlamlı olarak farklı mıdır?

SINIRLILIKLAR

Araştırmada bulunan sınırlılıklar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Bu araştırma, örnekleme alınan yetiştirme yurtları ve bu yurtlarda kalan öğrenci ve öğretmenler ile sınırlıdır.

2. Araştırmanın bulguları, ancak araştırma kapsamına giren öğrencilere benzer gruplara genellenebilir.

TANIMLAR

Bu araştırmada geçen bazı kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Sosyal Destek

Sosyal desteğin özellikleri ve boyutlarını inceleyen araştırmacılara (Weis 1969; Hirsch 1979; Cohen-Wills 1985; Pearson 1990) göre tanımlar geliştirilmiştir. Ancak bu araştırmada Yıldırım'ın (1997) yaptığı tanım kullanılmıştır. Yıldırım'a (1997) göre sosyal destek " Bireyin çevresinden gördüğü ilgi, sevgi, saygı, takdir ve güvenin yanısıra, bilgi edinme ve maddi yardım gibi sosyal, psikolojik ve ekonomik nitelikli destek" olarak tanımlanmaktadır.

Yetiştirme Yurtları

Yetiştirme yurtları, 2828 sayılı kanuna göre Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumuna bağlı 13-18 yaş grubu korunmaya muhtaç çocukların barındığı kuruluşlardır. 2828 sayılı kanuna göre beden, ruh ve ahlak gelişimi veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup,

- a) Ana veya babasız, ana ve babasız,
- b) Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
- c) Ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkiler veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikeleri veya ktt

alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuğa korunmaya muhtaç adı verilmektedir.

Grup Sorumlusu

Yetiştirme yurtlarında bulunan, yaş, öğrenim, iş ve meslek durumlarına göre ayrılmış çocuk gruplarında görevlendirilen ve yönetmelikte belirtilen sorumlulukları yapmakla görevli personeli kapsamaktadır. Aynı yönetmelikte grup sorumlusu personelin görevleri ise şöyle sıralanmaktadır:

1. Çocukların sağlıklı gelişimleri amacıyla temizlik, düzen, giyim, yemek yeme, oyun vb konularda olumlu alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olmak,
2. Çocukları, yetenek ve isteklerine göre sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yönlendirmek ve bu konularda çalışmalarda bulunmak,
3. Çocukları yetenek ve isteklerine göre okul ve meslek seçiminde yönlendirmek ve bu konuda sosyal servis elemanları ile işbirliği yapmak,
4. Çocukların okul ve iş devamını sağlamak ve izlemek, programlı çalışma alışkanlığını kazandırmak, okul veya iş yeri ile ilgili sorunlarını çözmek,
5. Yüksek öğrenime girecek çocuklara, yüksek öğrenim öğrenci yurtlarından, kredi ve harç olanaklarından yararlanmaları için zamanında başvurularını sağlamak,

6. Çeşitli nedenlerle kuruluştan ayrılacak çocuğu, sosyal servis elemanları ile işbirliği yaparak, yeni yaşantısına hazırlamak.

Öğrenci

Yetiştirme yurtlarında kalan 13-18 yaş grubundaki ve öğrenimine devam eden ergenleri kapsamaktadır.

ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ VE ÖNEMİ

Yetiştirme yurtlarında barınmakta olan ergenler, psikososyal özellikleri bakımından çeşitli araştırmalara konu olmuşlardır. Yetiştirme yurtlarındaki ergenlerle çalışan ve onların en büyük destek kaynağı olması beklenen, hatta bu ergenlerin adeta anne-babası ve kardeşleri yerine geçen grup sorumluları, herhangi bir araştırma konusu edilmemişlerdir. Ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde ise yetiştirme yurtlarında sosyal destek kavramı kullanılarak yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma ise literatürdeki boşluğu kapatmaya yönelik bir çalışmadır.

Yurt dışında, her yaş grubunun sosyal destek düzeylerine ilişkin ve çok değişik koşullardaki gruplar üzerinde pek çok araştırmaya rastlanmaktadır. Ülkemizde ise, Elbir (2000)'in de belirttiği gibi Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında sosyal destek üzerinde, önemle durulmasına rağmen, sosyal destek kavramı ile ilgili kapsamlı araştırmalar bulunmamaktadır.

Ailesi yanında kalan ve öğrenimine devam eden gençlerin aile, arkadaş ve öğretmenlerinden algıladıkları destek düzeylerini etkileyen faktörlerin neler olduğuna ilişkin ise sınırlı da olsa bilgiler bulunmaktadır.

Yetiştirme yurtlarında kalan gençlerin evi, kaldıkları bu kurumlardır. Ailesi de kurum personeli olan ve yetiştirme yurtlarında bakım ve korunma altında bulunan gençlerin destek kaynakları ve destek düzeylerini etkileyen etmenler hakkında bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Çocuk gelişiminde önemli bir rol ve etkiye sahip bireyler olan ana-babalar, yakın çevre ve öğretmenler, çocuk yetiştirme ve eğitimi konusunda gerekli bilgi ve beceriye sahip olmalarının çocuklar üzerinde olumlu etki ve katkıları olduğu dikkati çekmektedir. Ülkemizde ise, özellikle taşrada, gecekondu bölgelerinde ve kırsal kesimde çocuk yetiştirme ile ilgili olarak “eti senin kemiği benim” anlayışı göze çarpmaktadır. Bu inanış ve anlayış özellikle sorumluluktan kaçma eğilimi içerisinde olan ana-babaların kullandıkları bir yöntemdir. Böyle bir anlayış, ana-babaların bütün yükü öğretmenlere yıkmalarının en büyük bir gerekçesidir. SHCEK’ e kabul edilen çocuklar genellikle kırsal kesimden ya da gecekondu bölgelerinden olmaktadır.

Genel olarak kırsal kesimde ve taşra illerinde ana-babaların bu eğilimde oldukları düşünülürse, 2828 sayılı yasa gereği korunmaya muhtaç çocuklar olarak kurum bakımına alınan gençlerin bakım, eğitim ve yetiştirilmelerinden sorumlu olarak görevlendirilen “grup sorumlusu” personel çocuk gelişiminde önemli bir role

sahiptir.Yetiştirme Yurtlarında grup sorumluluğu görevi verilen personel yalnız öğretmenler değil, kurumda görev yapan din görevlisi, sosyal hizmet uzmanı, hemşire hatta memurlar da olabilmektedir. Öğretmenlerde bile rehberlik anlayışının yeteri kadar kazanılmamış olduğu gözlenmektedir. Bu da bize, risk altında bulunan korunmaya muhtaç gençlerin eğitim ve yetiştirilmesinde görevlendirilecek personelin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Bu araştırma sonuçları ile gençlerin öğretmenlerinden aldıkları sosyal destek düzeylerini etkileyen faktörlerin bilinmesi, gençleri desteklemek amacı ile yetiştirme yurtlarında grup sorumlusu olarak çalışanlara öğretmenlere yönelik bazı Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin kapsamının belirlenmesi ve yaygınlaştırılmasını ve böylece bu kişilerin daha destekleyici davranmaları sağlanabilecektir.

Bu araştırma, yetiştirme yurtlarında grup sorumlusu ile ergen ilişkilerini ve grup sorumlusundan aldıkları desteği ergenlerin bakışına göre ile değerlendiren ilk çalışmalardan biridir. Ülkemizde daha önce öğretmen-öğrenci ilişkilerini öğrenci gözü ile ve insancı ilkelere açısından değerlendiren bir çalışma yapılmıştır (Kılıççı 1989). Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında görev alacak ve ilişkilerini demokratik ve insancı ilkelere dayandırmayı düşünen eğitimcilerin bu konuda güçlü ve zayıf yönlerini görmede, bu araştırmadan elde edilen bulgulardan yararlanabilecekleri umulmaktadır. Bu personele yapılacak hizmet içi eğitimde de bu araştırmanın bulguları kullanılabilir.

Araştırma bulguları, bu alanda daha sonra yapılacak araştırmalar için bir kaynak olacağı düşünölmektedir.

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, sosyal destekle ilgili kuramsal çerçeve özetlenmiş ve bazı araştırmalara yer verilmiştir.

SOSYAL DESTEĞE İLİŞKİN KURAMSAL ÇERÇEVE

Pearson (1990), sosyal destek ve destek sistemleri kavramlarının değişik adlar ve etiketler altında olsa bile bireyler için çok önemli olduğunu, ancak son yıllarda çeşitli yaşam olaylarıyla yüz yüze gelen bireyler için sosyal desteğin doğası, etkisi ve sonuçları üzerinde daha fazla odaklanıldığını belirtmektedir. Dolayısı ile son yıllarda önemli hale gelerek dikkati çeken sosyal destek kavramının ne olduğu sorusu, araştırmacıların ilgi odağını oluşturmuştur.

Sosyal destek kavramının kuramsal temeli Lewin'in (1954) "Alan Kuramı ve Davranış" tanımına dayanır. Lewin (1954), kişinin yaşam alanını "o birey için aynı anda aynı yerde mevcut bulunan birbirine dayalı olguların tümü" olarak tanımlamaktadır. Davranışı, insanın yaşam alanının bir fonksiyonu olarak ifade etmektedir. Yaşam alanı ise, kişinin tüm gereksinimleri ile onun gereksinimlerine ilişkin olarak algıladığı psikolojik çevreyi kapsamaktadır.

Lewin'in bu kuramından sonra literatüre giren sosyal destek kavramı, Bowlby'nin (1971) bağıllık kuramına da temel oluşturmuştur. Bowlby'nin (1971) bağıllık kuramı, sosyal desteğin "bizi sevdiğini, önemseydiğini, değer verdiğini bildiğimiz, güvendiğimiz insanların varlığı ve hazır bulunması" şeklindeki yorumundan temel alınmıştır. Bu kurama göre, sosyal destek yaşamın erken döneminde bağıllık figürü olarak hazır bulunur. Çocukların, diğerlerinin destek olarak fonksiyonlarını öğrenmeleri, kendine güveni geliştirmektedir. Bowlby, bunun yetişkin yaşamında psikopatoloji olasılığını azalttığını öne sürmektedir. Ayrıca bağıllık kuramı, sosyal desteğin hazır bulunmasının, engellenmesinin üstesinden gelme ve problem çözme kapasitesini desteklediğini de bildirmektedir (Akt.; Akman 1987).

Weiss (1974) sosyal destek kavramında boyutlardan söz etmektedir. Weiss (1974)'in sosyal desteği altı boyutta değerlendirdiği görülmektedir. Bu boyutlar, yakın dostluk, sosyal bütünleşme, değer, beraberlik, rehberlik ve eğitimidir. Ancak Weiss, bu sınıflamanın dışında, boyutların açıklamasında yeterli bir bilgi vermemektedir (Akt.; Sorias 1988).

Aynı dönemde Caplan (1974) ise sosyal destek türlerini beş grupta toplamış ve her destek türü ile ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Caplan'ın (1974) belirttiği sosyal destek türleri ise şunlardır (Akt.;Torun 1995):

1. Duygusal Destek: İlgi, sevgi ve güven duygularının iletilmesine dayanır.

2. Saygı Desteği: Kişinin sorunları ve kusurları ile birlikte olduğu gibi kabul edildiği ve saygı duyulduğunun belirtilmesine dayanır.

3. Maddi Destek : Maddi yardım, araç-gereç ve hizmet verilmesine dayanır.

4. Bilişsel Destek: Sorunların çözülmesini sağlayabilecek bilgilerin verilmesi ya da becerilerin öğretilmesine dayanır.

5. Beraberlik Desteği: Boş zamanların birlikte geçirilmesine dayanır.

Sosyal destek sistemlerinin bilinmesi bireylere, bireyin psikobiyojik kaynaklarını harekete geçirmesine yardım ederek, isteklerinin karşılanmasına yardım ederek, beceriler kazandırarak ve maddi ve parasal kaynaklara ulaşmasına yardım ederek, bireye rehberlik yaparak, bilgi sunarak yardım sağlanmaktadır (Caplan 1974; Akt.; Yıldırım 1997).

House (1981) ise sosyal destek sistemlerinin bireye nasıl yardım sağladığını açıklamıştır. Ona göre, sosyal destek sistemleri bireylere üç şekilde yardım etmektedir. Bunlar olumsuz yaşam durumları karşısında bireyin dayanma gücünü artırarak ve böylece sağlık durumunun daha iyileşmesine katkıda bulunarak, çevresel stresörlerin etkilerine karşı kısmen veya tümü ile tampon görevi yaparak bireylere yardım eder (Akt.;Yıldırım 1998)

Lieberman, sosyal destek kaynakları ile stres verici yaşam olayları arasındaki ilişkiyi açıklayan kuramsal bir model geliştirmiştir. Bu modele göre, sosyal destek

kaynakları, zorlu yaşam olaylarının yarattığı gerilimi önleyerek hastalık riskini ortadan kaldırmaktadır (Akt. Sorias 1988).

Çalışmalarına devam eden House , 1984'te sosyal desteği gruplara ayırarak açıklamıştır. House (1984), sosyal desteği dört gruba ayırmıştır. Bunlar;

1. Empati, sevgi, değer vermeyi kapsayan duygusal destek,
2. Para, alet ve zaman ayırma gibi yardım davranışlarını kapsayan araçsal destek,
3. Gerekli bilgi ve öğüdü kapsayan bilgi desteği,
4. Değerlendirici geribildirim vermeyi içeren değer verme desteğidir (Tardy 1985).

Cohen ve Wills (1985) 1975-1983 yılları arasında sosyal desteğe ilişkin olarak yapılmış 51 araştırmayı incelemeleri sonucunda sosyal destek kaynaklarının stresli bir yaşam olayı olsun ya da olmasın kişinin uyumunu olumlu yönde etkilediğini bildirmişlerdir. Daha sonra ise, sosyal destek ile ilgili dört boyut ortaya koymuşlardır. Bu boyutlar şunlardır:

1. Saygı desteği: Kişinin sayıldığı ve kabul edildiğine ilişkin destektir.
2. Bilgisel destek: Sorun kabul edilen olaylarla başa çıkmada, tanımlayıcı ve sorunu anlamayı içeren destek biçimidir. Değerlendirme desteği bilişsel rehberlik, öğüt olarak da tanımlanabilir.

3. Sosyal arkadaşlık, başkaları ile boş vakitlerde, eğlenceli etkinliklerde zaman geçirmektir. Bu biçimdeki destek, başkaları ile problemler hakkında konuşma, gruba dahil olmanın olumlu etkilerinin stresin etkisini azalttığı var sayılmaktadır. Bu, yaygın destek ve ait olma olarak adlandırılır.

4. Araçsal destek: parasal yardım ve materyal kaynaklarını kapsar.

Aynı yıllarda bu konuya açıklık getiren yazarlardan biri olan Tardy (1985) ise sosyal desteğin beş yönü olduğunu ve bu boyutların kavramı tanımlarken kullanılması gerektiğini önermektedir. Bunlar;

1. Yönü (alınması ve verilmesi),
2. Eğilim (destek kaynaklarının hazır bulunuşu, kullanılabilirliği),
3. Desteğin tanımı, değerlendirilmesi,
4. Desteğin içeriği (bilgisel, duyuşsal, araçsal destek gibi),
5. Sosyal ağın (sosyal ağ, kişi ile çevresindeki diğer insanlar arasındaki bağlar ve bu insanların birbirleri ile olan ilişkilerini anlatmak için kullanılan bir kavramdır) desteğidir.

Thoits (1986) ise sosyal desteğin işleyiş mekanizmasına bir açıklama getirmiştir. Ona göre sosyal desteğin işleyiş mekanizması, kişinin baş etmesine yardımcıdır.

Sosyal destek konusunda en kapsamlı çalışmalardan birisi Pearson (1990) tarafından yapılmıştır. Pearson bu çalışmasında sosyal desteğin anlamı, önemi, işlevi ve psikolojik danışmada kullanımını gibi konuları ayrıntılı olarak incelemiştir (Akt.; Yıldırım 1998).

Bould (1991), sosyal destek kavramının önceki yıllarda ilgilenmek şeklinde anlaşıldığından söz etmektedir. Bould (1991)'a göre, ilgilenmek kavramına sıkıntı verici anlamlar yüklenmeye başlayınca sosyal destek kavramına daha olumlu yaklaşım sergilenmiştir. Katılımcı stratejilerin, aileleri, sosyal ağlarını güçlendirmeleri yönünde cesaretlendirmeleri ile sosyal destek kavramı ön plana çıkmaya başlamıştır.

Sosyal destek kavramının ortaya çıkmasıyla ilgili olarak yapılan açıklamalardan biri de Goldsmith tarafından yapılmıştır. Goldsmith (1997), iletişim süreçlerinden biri olan “öğüt verme”nin destekleyiciliği ile sosyal destek kavramının ortaya çıkmasında etkili olduğunu belirtmektedir. Öğüt verme, sosyal destekle ilgili çalışmalarda bilgisel destek olarak sunulmaktadır.

Goetz ve O'Farrell (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, ölüm korkusu duyan öğrenciler ile sosyal destekleri araştırılmıştır. Sosyal desteğin üç ana ögesi

ortaya konmuştur. Bunlar ; gereksinimler ve farkında olunan yetenek, gereksinime uygun çok yönlü iletişim sistemleri ve eylemler ile sosyal aktiviteler arası kolaylaştırıcılardır.

Sosyal destek ile sağlık arasında pozitif bir ilişki olduğu yapılan tüm araştırmalarda görülmektedir. Cohen ve Wills (1985), sosyal desteğin etkisine iki açıklama getirmişlerdir. Sosyal destek kaynaklarının bedensel ve ruhsal sağlığın korunmasına olan katkıları, sosyal desteğin “temel etkisi” olarak belirtilirken bu desteğin olumlu etkisine “Doğrudan Etki Modeli” adını vermişlerdir. Ayrıca bireyin stresli yaşam olayları karşısında, destek kaynaklarının, anında ihtiyaca yanıt verecek kişiler arası kaynağı oluşturmasına “tampon etkisi” , bu koruyucu etkiye de “Tampon Etki Modeli” tanımlamasını getirmişlerdir.

Sosyal desteğin bireyin psikososyal uyumu içerisinde ne kadar önemli bir faktör olduğu Mc Reynolds ve arkadaşlarının (1999) yaptığı bir çalışmada görülmektedir. Mc Reynolds ve arkadaşları (1999), psikososyal uyumun açıklanmasında 5 faktörlü bir model geliştirmişlerdir. Bu 5 faktörlü modelde, sınıflama ve hastalıkla ilgili semptomların şiddeti, hastalık tarzlarındaki şüpheler, fonksiyonel limit ile ilişkilendirilemeyen duyu kaybı, kişilik dayanağı ve uyum ile sosyal destek bulunmaktadır.

Sosyal desteğin çeşidi ne olursa olsun bireyler üzerinde olumlu etkileri olduğu ve bireyin ruh sağlığı ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Gore ve House (1981), Hays (1985), Cohen (1985), Banaz (1992) , Yıldırım (1999) ve diğer araştırmacılara göre sosyal destek olumlu ve koruyucu bir denge yaratmaktadır. Bu ise bireyin uyumunu ve kendini değerli olarak algılayabilmesini sağlar. Ayrıca psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıkların üstesinden gelmesine de yardım eder.

Elbir (2000)'in çalışmasında da, sosyal desteğin “Doğrudan Etkisi”nin bireyin tüm yaşamına yayıldığı ve stres ile doğrudan ilişki içinde olmadığı vurgulanmaktadır. “Tampon Etkisi”nin de, stresin birey üzerindeki olumsuz etkisini yok ederken, ikincisinde stres sonucu bireyde görülen istenmeyen belirtileri iyileştirici bir etki yarattığına dikkat çekilmektedir.

SOSYAL DESTEK İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yapılan çok sayıda araştırma sosyal destek sisteminin bireyin sosyolojik ve psikolojik sorunlarının çözümü, önlenmesi ve tedavisinde, zorlanmalı durumlarla başa çıkabilmesinde güçlü bir kaynak olduğunu ortaya koymuştur (Yıldırım 1997). Aşağıda sosyal destek ile ilgili bazı araştırmalara kısaca değinilmiştir.

Cinsiyet Ve Sosyal Destek

Çakır (1993) ve Sorias (1988)'in aktardığına göre Hirs (1979), kız ergenlerin akran desteğini, erkeklerden daha çok kullandıklarını belirtmektedir.

Sorias'ın (1988) yaptığı çalışmalarda kadınların erkeklere oranla daha fazla yakın ilişkiye sahip olduklarını, sosyal destek kaynaklarını daha fazla kullandıkları görülmüştür.

Selçuk (1992)'un yaptığı çalışmada, psikolojik yardım ile yaş grupları arasında informal kaynaklardan destek arayışlarının kızlarda, erkeklere göre daha sık yaşandığı görülmektedir.

Banaz (1992)'ın yaptığı araştırmada, lise öğrencilerinde arkadaş destek düzeyi kızlar lehine farklılık gösterdiği bulunmuştur. Kızlar erkeklere oranla daha fazla arkadaş desteği almaktadırlar.

Marks ve McLanahan (1993), aile yapısını, ailede cinsiyet farklılığını ve ana-babalar arasındaki sosyal destek düzeyini araştırmışlardır. Cinsiyete göre farklılık olduğunu, kızlar lehine destek düzeyinin yüksek çıktığını ortaya koymuşlardır.

Heppner ve arkadaşları (1997), lise öğrencilerinin kişilik özellikleri, problem çözme becerileri ve sosyal destek ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Desteğin kızlar lehine farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir.

Wang ve diğerleri (1997), üniversiteden mezun olan ve halen okuyan öğrencilerin psikolojik uyum ve cinsiyetle ilişkili kişilik özelliklerinin ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma sonuçları, cinsiyetle ilişkili kişilik özelliklerinin psikolojik uyumu, iki aracı bileşen aracılığı ile etkilediğini göstermiştir. Bunlar ise, problem

çözme gücü ve algılanan sosyal destektir. Cinsiyetle ilişkili kişilik özellikleri ve psikolojik uyum arasında basit doğrusal bir ilişki olmamasına rağmen cinsiyetle ilişkili kişilik özellikleri dolaylı olarak bir etkiye sahiptir.

Levy-Shiff (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, babaların bilgiye verdikleri değer ile başa çıkma stratejileri ve aile uyumundaki ilişkiler incelendiğinde cinsiyet farklılıklarının ve rollerdeki kısıtlamaların algılanan desteğe etkisi olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, algılanan desteğin cinsiyet açısından farklılık gösterip gösterilmediğine bakıldığında; destek arayış ve alış biçimlerinin farklılık göstermemesine rağmen, derecelerinin cinsiyete göre kızlarda daha yüksek olduğu ve çelişen sonuçların olmadığı görülmektedir.

Yaş Ve Sosyal Destek

Fitzgerald (1991), ilköğretimin ikinci kademesindeki öğrencilerin aile ve arkadaşlarından aldıkları desteğin etkilerini araştırmıştır. Aileden alınan desteğin 6-8. sınıflar arasında aynı olduğu halde arkadaş desteğinin sınıf düzeyi ile arttığı; cinsiyet ve ailedeki yaşam düzeninin algılanan destek üzerinde farklılık yaratmadığı saptanmıştır.

Windle (1992), yaş ortalaması 15,5 olan bir grup ergen üzerinde yaptığı bir çalışmada, aile desteği ile bireyin günlük alışkanlıkları, amaçsız davranışlar,

düzensiz yeme, esneklik-katılık, kendini geri çekme, depresif semptomlar ve kusurlu davranışlar arasında manidar ilişkiler bulmuştur (Akt.;Yıldırım 1998).

Lewitt ve diğerleri (1992), ergenlik ve öncesinde başarıyı etkileyen değişkenleri araştırmışlardır. Bunun için 1-2, 4-5, 8-9. sınıflara devam eden etnik kökenleri farklı olan öğrencilerin sosyal destek, yaşam stresi, yalnızlık ve benlik kavramları ölçülmüştür. Araştırmanın bulgularında ise, desteğin yalnızlık ve benlik kavramları ile beraber alındığında başarıyla ilişkili olduğu, ancak yaş ve etnik köken ile beraber alındığında başarıyla ilişkili olmadığı görülmüştür. Sosyal desteğin etkisinin yaş arttıkça daha güçlendiği, stresin etkilerinin ise yaş arttıkça düştüğü ve stresle başa çıkmada destek kaynaklarını kullanma yeteneğinin yaşla arttığı sonuçlarına ulaşmışlardır.

Kowalevski-Jones (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, yaşları 14-18 arası olan gençlerin saldırgan davranışları ile riskli tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Annelerine göre kalitesi yüksek okullara giden çocukların saldırganlık ve çevreyi rahatsız etme davranışları ile riskli tutum sergilemelerinin daha düşük olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmalara bakıldığında, 12-21 yaşlar arasındaki ergenlik döneminde arkadaş desteğinin arttığı, aile desteğine bağlı olarak depresif belirtilerin değiştiği, sosyal desteğin etkisinin yaş arttıkça güçlendiği, stresin etkisinin yaş arttıkça düştüğü, baş çıkmada destek kaynaklarını kullanma yeteneğinin arttığı, okulun kalitesine göre saldırganlık davranışlarının düştüğü ve farklı sonuçların olmadığı görülmektedir.

Yalnızlık Ve Sosyal Destek

Sullivan (1953) yalnızlığı, insanı ona gereksinmesi olan kişiler arası yakınlık karşılanmadığı zaman ortaya çıkan, hoş olmayan ve kurtulmak için bireyin her şeyi yapabileceği güdüleyici bir yaşantı olarak açıklamaktadır.

Demir (1990) tarafından yapılan bir çalışmada, erkek öğrencilerin kızlardan, akademik yönden başarısız olanların başarılı olanlardan, serbest zamanını tek başına geçirenlerin başkaları ile geçirenlerden, çevresinden sosyal destek almayanların alanlardan, yeni sosyal ilişkiler kurmaya isteksiz olanların isteklilerden, sorunlarını başkalarına açamayanların açanlardan daha fazla yalnızlık ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır. Yaş, sınıf, yaşamın geçirildiği yer, karşı cinsle duygusal ilişki durumunun yalnızlık üzerinde önemli etkilerinin olmadığı anlaşılmıştır.

Hendrix (1971) çocuklukta ailesi ve yakınları ile sıcak ilişkiler kuramayan bireylerin yetişkinlikte yalnızlığa daha yatkın olacağını belirtmektedir.

Bilgen'in (1989) üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyinin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyine etkisini incelediği çalışmasında, öğrencilerin yalnızlık düzeyi yükseldikçe kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin düştüğünü belirlemiştir.

Wenz'in (1977) intihar girişiminde bulunmuş 110 kişi üzerinde yaptığı çalışmasında, intihar girişiminde bulunma ile yalnızlığın ilişkili olduğu bulunmuştur.

Berg ve Peplau (1982) tarafından yapılan bir çalışmada, erkeklerde kendini açma ile yalnızlık arasında ilişki bulunmadığı, kızlarda ise kendini açma davranışı arttıkça yalnızlığın azaldığı saptanmıştır.

Yalnızlık bireyin çevresi ile olan ilişkilerini olumsuz olarak etkilemektedir. Birey modernleşen dünyada kalabalık içinde bile kendini yalnız hissedebilmekte ve çevresindeki kişilerle yeterli ölçü ve nitelikte ilişkiler kurmakta zorlanmaktadır. Çevre ile iletişim kurmakta olan birey güvensizlik, reddedilme korkusu gibi duygular yaşayarak insanlarla kolay iletişim kuramaz ve tekrar yalnızlığına gömülür. Böylece bireyin bir kısır döngü içinde hem sosyal uyum hem de kişisel uyum bozular. Yoğun yalnızlık duygusu yaşayan bireyler başkalarının kendilerine karşı olan tutumlarına aşırı derecede duyarlıdır. Başkaları ile yakın ve anlamlı ilişkiler kuramazlar. Düşük benlik tasarımına sahiptirler, kendilerine ve başkalarına güven duymazlar (Akagündüz 1997).

Anne-Baba Tutumları Ve Sosyal Destek

Tyerman ve Humprey (1983), stres zamanı olarak ergenlikte, destekleyici ailenin ideal tampon olduğunu ve ergen bozukluklarını değerlendirirken sosyal destek kaynaklarını dikkate almak gerektiğini bildirmektedir (Akt.: Çakır 1993).

Galbo (1984) sosyal desteğin, gencin kendilik kavramını geliştirmede güçlü bir etkiye sahip olduğunu saptamıştır.

Peters (1985) ergenler üzerinde, sosyalizasyon süreci ve ana-baba tutumlarını araştırmıştır. Araştırma sonucunda, anne-baba ile ilişkinin benlik saygısını etkilediği, benlik saygısının ise sosyalizasyon sürecinde etkili olduğu saptanmıştır.

Noller ve Bagi (1985) ana-baba ile ergen iletişiminin, ergenin benlik saygısı, okul uyumu, akademik başarısı ile ilişkili olduğunu bildirmektedirler.

Robertson (1988)'a göre aile yeleri, bireyin en önemli ve doğal destekleyicileridir (Akt.; Yıldırım 1998). nk ocukluk ve ergenlik dönemlerinde gelişim görevlerinin yerine getirilmesi için ilk destek aile ortamında gerçekleşmektedir. Hiçbir zel çabaya gerek kalmaksızın yalnız ailenin bir yesi olması dolayısı ile önemli ve doğal destek kaynağı aile yeleri olmaktadır.

Dukes ve Larch (1989), aile içi iletişimin ergenlikte benlik saygısı, okul uyumu ve okul başarısına etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, ana-baba ile ergen iletişiminin, ergenin benlik saygısı, okul uyumu, akademik başarısı ile ilişkili olduğunu saptamışlardır.

Viglione ve arkadaşları (1990), aile büyüklerinin çocukları hakkındaki açıklamaları ile ilgili olarak depresif ergenler üzerinde bir çalışma yürütmüşlerdir. Yapılan bu çalışmanın sonunda, ana-babaların ergen hakkındaki tanımlarının ergenin kendilik değerlendirmeleriyle ilişkili olduğunu saptamıştır.

Çakır'ın (1993) çalışmasında, çocukların strese dayanma güçlerini, aile desteğinin hazır oluşunun artırıcı olduğundan söz edilmektedir.

Hashima ve Amato (1994), yoksul ailelerde çocuklara karşı ana-baba davranışı ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bu araştırmada, yoksul aile çocuklarının ana-babalarından elde ettikleri sosyal desteğin düşük olduğunu ortaya koymuşlardır (Akt.; Yıldırım 1998).

Razon (1998)'a göre, tüm gelişim basamaklarında çocuk, onu seven, onu anlayışla ele alan, tanıyarak eğiten, sorunlarına çözüm arayan ana-babalarına gereksinim duyar. Çalışan ana-babasının onu tanıma, izleme, ihmal etme derecelerine bağlı olarak mutlu ya da mutsuz, doyumlu ya da doyumsuz, uyumlu ya da uyumsuz olmaktadır (Akt.; Elbir 2000)

Kinnard (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, "algılanan sosyal beceriler ile kötü davranılmış çocuklarda sosyal yeterlilik" incelenmiştir. Çocukların kendileri ile yapılan görüşmelerde, sosyal kabul ve sosyal beceriler arasında bir ilişki bulunamazken kötü davranılmış çocukların annelerinin, kötü davranılmamış çocukların anneleri kadar çocuklarına yeterli önem vermedikleri ortaya çıkmıştır.

Blixen ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, farklı tepkiler sergileyen ebeveynlerin etkilerinin yumuşatılmasında en önemli rolü oynayan etkenin sosyal destek olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak, sosyalleşme stresin yaşandığı ergenlik döneminde doğal destekleyici olan ailenin sağladığı desteğin çok önemli olduğu ve literatürde farklı sonuçların olmadığı görülmektedir.

Öğretmen Ve Sosyal Destek

Akboy (1991) , öğretmenin öğrencilerine karşı gösterdiği ilgi ve sevgi düzeyi ile öğrencinin akademik başarısı ve kişiler arası ilişkileri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Sonuçlar , öğretmenin öğrencilerine karşı gösterdiği ilgi ve sevgi düzeyine bağlı olarak öğrencilerin akademik başarısı ve kişiler arası ilişkileri üzerinde bir etkisi olduğunu göstermektedir. Öğretmenin gösterdiği ilgi ve sevgiye bağlı olarak başarı ve kişiler arası ilişkiler değişim göstermektedir.

Ata (1993)'nın yaptığı bir araştırmada, öğretmenin öğrencilerine karşı söz ve davranışları ile öğrencilerin kendilerini değerli görmesi ve yetenekli olarak algılaması arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Öz (1997)'e göre, öğretmenin öğrencilerine karşı gösterdiği ilgi ve sevgi düzeyi ile öğrencinin akademik başarısı ve kişiler arası ilişkileri doğru orantılıdır.

Morrison ve arkadaşlarının (1997) yaptığı bir çalışmada, ana-babalar ve öğretmenlerin 7. ve 8. sınıf öğrencileri açısından en önemli bilgi ve destek kaynağı olduğu ortaya konmuştur (Akt.; Yıldırım 1998).

Yeung ve McInerney (1999), 7 ve 8. sınıflarda okuyan öğrencilerin derslere ilgileri ve benlik saygıları, liseyi tamamlamaya yönelik kişisel beklentileri ve bu beklentiler için öğretmenleri, aileleri ve arkadaşlarının desteğini algılamalarını araştırmışlardır. Kişisel, öğretmen, aile ve arkadaş faktörlerinin her biri için yapısal modeller oluşturulmuş ve bu faktörlerin benlik saygısı, derse ilgi ve akademik ortalama üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Kişisel ve öğretmen faktörleri okula devamsızlık üzerinde olumsuz etkilere sahiptir. Bulgular, lise yıllarının başındaki kritik dönemde, öğretmen desteğinin önemini göstermektedir.

Altan (1999)'ın yaptığı bir araştırmada, öğretmenlerin yerinde ve çokça kullandığı övgü, ödül ve destek ile öğrenci başarısı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Şenel (2001) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin sınıf rehber öğretmenlerinden öğretmenlerin ise yönetici ve deneticilerden aldıkları destek düzeyleri araştırılmıştır. Bu araştırmada, branşın öğrencilerin aldıkları destek üzerinde bir etkisi olmadığı saptanmıştır.

Yukarıdaki araştırmalar incelendiğinde, akademik başarı, kişiler arası ilişkiler, kendine güven ve saygı gibi konularda öğretmenlerin öğrencilerine verdikleri desteğin öğrenciler açısından çok önemli olduğu ancak branş ile destek ilişkisine yönelik farklı sonuçlar olduğu görülmüştür.

Arkadaş / Akran Desteği

Wentzel (1994) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin öğretmenleri ve arkadaşlarından elde ettikleri desteğin, onların sosyal amaçları ile olumlu yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin kendilerine sosyal amaçlar belirlemede öğretmen ve arkadaş desteğinin önemli katkı sağladığı saptanmıştır.

Kurita ve Janzen (1996), 6. sınıf öğrencilerinin liseye geçiş ve uyumunda sosyal desteğin rolünü incelemişlerdir. Akran, aile ve öğretmen destek kaynakları ile bilgisel, somut, duygusal ve sosyal arkadaşlık destek türlerini araştırmışlardır. Araştırma sonuçları, ailenin arkadaş ve öğretmenlerden daha fazla somut destek sağladığı ve öğretmenlerden daha fazla duygusal destek sağladıklarını göstermiştir. Arkadaşların bilgisel desteği 7. sınıfa uyumun en iyi yordayıcısıdır ve grupla kaynaşma ve kişisel yakınlığın önemli bir yordayıcısı da problemlerle başa çıkmaya yardım eden arkadaşlara sahip olmaktır. Bulgulara göre, desteğin erenlikte stresi azalttığı görülmektedir.

Mullis ve arkadaşları (1999), tarafından yapılan bir araştırmada, arkadaşlık ve ergenlerdeki sosyal destek incelenmiştir. Bu araştırmada, arkadaşlardan alınan desteğin anne-babadan alınan destekten daha önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak, arkadaş desteğinin ergenlik döneminde anne-baba ve öğretmen desteğinden daha fazla önemli olduğu ve çelişen sonuçların olmadığı görülmektedir.

Akademik Başarı Ve Sosyal Destek

Cutrone ve arkadaşları (1994), öğrencilerin akademik başarıları ile algıladıkları ana-baba sosyal desteği arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Akademik başarı ile algıladıkları ana-baba desteği arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu belirtmişlerdir.

Osseiranwaines ve Elmajian (1994), aday öğretmenlerin akademik başarı ve stres düzeyleri ile sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Akademik başarının yüksekliği ile sosyal destek düzeyinin yüksekliği arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır (Akt.; Yıldırım 1998).

Kloomok ve Cosden (1994), öğrenme güçlüğü olan çocuklarda benlik kavramı, olumsuz akademik benlik ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonunda sosyal desteğin olumlu akademik benlik geliştirmedeki önemini vurgulamışlardır.

Lewitt ve arkadaşları (1994) tarafından yapılan araştırmada, akademik başarı ile sosyal destek arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Akademik başarı, desteğin artışına bağlı olarak artmaktadır.

Yıldırım (1998), akademik başarı düzeyleri farklı olan lise öğrencilerinin sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu araştırmada, akademik başarısı yüksek öğrencilerin akademik başarısı düşük öğrencilere göre aile ve öğretmenlerinden daha çok destek aldıkları bulunmuştur.

Literatürün incelenmesinde, algılanan desteğin yüksekliğine bağlı olarak akademik başarının arttığı ve farklı sonuçların olmadığı görülmektedir.

Stres, Tükenmişlik, Başetme Davranışı Ve Sosyal Destek

Richter ve arkadaşları (1991), ruhsal hastalıkların özünü açıklamada, çocukluk yaşantılarında, yetişkinlik dönemindeki başetme davranışını belirleyen ana-baba desteğini temel alan bir travma modelinden söz etmektedirler.

Richter ve arkadaşlarının (1991), çocuklarla yaptıkları bir çalışmada, ailelerin çocuk yetiştirme tutumları ve çocukların başetme davranışı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Aşırı koruyucu davranış örüntülerinin problem çözmeye yönelik başetme davranışı gelişimini engellediği bildirilmiştir. Problem çözmeye yönelik başetme davranışı, ancak demokratik ve kabullenici aile tutumları ile gelişebilmektedir. Benzer biçimde reddedici ve cezalandırıcı ana-baba tutumlarının çocukta güven kaybına neden olduğu ve bunun aktif davranışı etkilediği de belirtilmiştir.

Fleming, Klein ve arkadaşları (1992), sosyal desteğin yeni doğan bebekle anne etkileşimini olumlu yönde etkilediğini bildirmişlerdir (Akt.; Çakır 1993).

DuBois ve arkadaşları (1992), erinlik döneminde stresli yaşam olayları ve psikolojik baskı ile sosyal destek ve okul performansı arasındaki ilişkileri iki yıl süren bir çalışma ile araştırmışlardır. Araştırma sonunda, stres ve destek

değişkenlerinin psikolojik stresin yordanmasında önemli bir katkı sağladığı görülmüştür.

Vanderpompe ve Deheus (1993), kadın ve erkek yöneticilerin iş stresi ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Algılanan destek ile stres arasında ters orantılı bir ilişki bulunmuştur. Desteğin artmasına bağlı olarak stresin düştüğü görülmüştür.

Eastburg ve arkadaşları (1994), hemşirelerde tükenmişlik, kişilik özellikleri ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Tükenmişlik üzerinde desteğin önemli olduğu görülmüştür. Desteğin artmasına bağlı olarak tükenmişliğin azaldığı saptanmıştır.

Cheuk ve arkadaşları (1994), sosyal desteğin öğretmenlerdeki tükenmişlik üzerine etkisini araştırmışlardır. Öğretmenlerdeki tükenmişlik ile destek arasında ters orantılı bir ilişki olduğu, yani desteğin artmasına bağlı olarak tükenmişliğin düştüğü saptanmıştır.

Geller ve Hobfool (1994), iş stresinde cinsiyet farklılıkları ve iş yerindeki sosyal destek arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. İş stresinde iş arkadaşlarından alınan destek düzeyi arasında ters orantılı bir ilişki bulunmuştur. İş arkadaşlarından alınan destek düzeyi, erkeklerde kadınlardan yüksek olarak saptanmıştır.

Torun (1995) tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek ilişkileri üzerinde yaptığı araştırmasında, ailedeki uyum ve destek kaynaklarından yararlanma derecesine bağlı olarak tükenmişliğin azaldığını saptamıştır.

Yukarıdaki çalışmalara göre, algılanan desteğin artmasına göre stres ve tükenmişliğin azaldığı, başatme davranışının arttığı ve birbirleri ile çelişen sonuçların olmadığı görülmektedir.

Depresyon , İntihar Düşüncesi Ve Sosyal Destek

Szoba (1994), kişisel ilişkiler ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi ; Alissa ve İsmail (1994), kız ve erkek öğrencilerin depresyon düzeyleri ile sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Sosyal destek düzeyi düşük bireylerin depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır (Akt.; Yıldırım 1998).

Paykel (1994), yaşam olayları, depresyon ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Sosyal destek düzeyi düşük bireylerin depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Whatley ve Clopton (1992), öğrencilerdeki intihar düşüncesi ile sosyal destek düzeylerini araştırmışlardır. Araştırma sonunda intihar düşüncesi ile destek arasında ters orantılı bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Heikkinen, Aro ve Lonngvist (1994), yaşam olayları, intihar ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bireylerde intihar düşüncesinin gelişmesinde sosyal destek düzeyinin düşük olmasının önemli bir rol oynadığını ortaya koymuşlardır.

Derwilde ve arkadaşları (1994), intihar riski altında bulunan gençlerde psikolojik distresin davranışsal karakteri, yaşam olayları ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bireylerde intihar düşüncesinin gelişmesinde sosyal destek düzeyinin düşük olmasının önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Schutt ve arkadaşları (1994), evsiz yetişkinler arasında distres, intihar düşüncesi ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. İntihar düşüncesi ile algılanan sosyal destek arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

La Roche (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, depresyon düzeyinin düşüklüğü ile algılanan sosyal desteğin yüksekliği arasında bir ilişki bulunmuştur. Algılanan desteğin artmasına bağlı olarak depresyon düzeyinin düştüğü görülmüştür.

Sonuç olarak, algılanan desteğin düşük olmasının depresyon düzeyinin artmasında ve intihar düşüncesinin gelişiminde doğrudan etkili olduğu ve farklı sonuçlar olmadığı görülmektedir.

Madde Bağımlılığı Ve Sosyal Destek

Barrera, Chassin ve Rogosch (1993), alkolik olan ve olmayan babaların ergen çocukları ile çatışmalarını ve sosyal desteğin etkisini araştırmışlardır. Alkolik olan ve olmayan babaların, ergen çocukları ile çatıştıkları ve çocuklarına beklenen desteği veremediklerini ortaya koymuşlardır (Akt.;Yıldırım 1997).

Johnson ve Jernison (1994), alkolikler üzerinde sosyal desteğin etkisini araştırmışlardır. Alkoliklerin kendilerinin sosyal destekten yoksun ve sosyal destek arayışı içerisinde olduklarını vurgulamaktadırlar (Akt.; Yıldırım 1997).

Dorsey (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, ilaç kullanan öğrencilerin gelecekte alacakları sosyal desteği ve çevreyi etkilediği ortaya konmuştur. Bu öğrencilerin uyum problemi olacağı, bunun ise alacağı desteği etkileyeceği saptanmıştır.

Literatüre bakıldığında, madde bağımlısı anne-babaların ergenlere yeterli desteği sağlayamadığı, madde bağımlılığının ise gelecekteki alınacak desteği etkileyeceği ve çelişen sonuçlar araştırma bulguları olmadığı görülmektedir.

Sosyal Destek Ağları

Gökçe ve arkadaşları (1993) tarafından yapılan bir araştırmada, ülkemizde yaşanan iç göç sonucu bireylerin doğal destek kaynaklarını kaybetmekte ve yeni sosyal destek kaynaklarından yararlanma arayışlarına yöneldikleri saptanmıştır.

Rhoders ve arkadaşları (1994), genç annelerin psikolojik fonksiyonelliği ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Algılanan desteğin yüksek olmasının genç annelerin psikolojik fonksiyonelliğini yerine getirmesi arasında pozitif bir ilişki bulmuşlardır.

Chowdhurg ve arkadaşları (1996), ortaokul ğrencilerinin sosyal destek ağları, gereksinim ve doyumları ile ilgili, farklı sosyoekonomik düzeyden ailelerle yaptıkları çalışmada, sosyoekonomik düzeyi yüksek çevreden gelen öğrencilerin, sosyoekonomik düzeyi düşük çevreden gelen öğrencilere göre daha sağlıklı oldukları ve daha fazla doyum sağladıklarını ortaya koymuşlardır.

Sanders (1996), Afrika kökenli Amerikalı ergenlerin okulla ilgili tutumları, davranışları ve akademik başarıları üzerinde ğretmen, aile ve kilise desteğinin etkileri araştırılmıştır. Sonuçlar, ğrencinin ğretmen ve ailenin akademik desteğinin algılanması ve kiliseye gitmenin başarıyı dolaylı olarak etkilediğini göstermektedir. Öğrencilerin akademik benlik kavramları, başarıma ideolojileri ve okul davranışlarının aile, okul ve kilise tarafından etkilenen nitelikler olduğu ve okul, aile ve toplum tarafından birçok ğrenci için bu nitelikleri geliştirdiği grlmştir.

Naug (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, çocukların sosyal ve bilişsel gelişimleri ile sosyal destek yapıları arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmuştur. Destek yapılarına bağlı olarak sosyal ve bilişsel gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştiği grlmştir.

Maltby ve Day (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, depresyon belirtileri dışsal dini eğilimler ile içsel dini eğilimlerin sosyal kişisel, nevroizm, arzular, probleme odaklaşma ve başa çıkma arasında farklılık olduğu bulunmuştur.

Sieberg ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, arkadaşlık ve sosyal desteğin ergendeki kimlik rolüne etkisi incelenmiştir. Arkadaşlık kimliğinin anlamlı olarak ortaya konmasında yaşam memnuniyetinin yordayıcı olduğu ortaya konmuştur.

Roxburgh (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, annelerin anne olmayanlardan ve babalardan daha fazla iş doyumunu elde ettikleri; meslektaş desteğinin erkeklerin iş doyumunda eş desteğinden daha fazla önemli olduğu; eş desteğinin ise kadınlarda meslektaşlardan daha fazla önemli olduğu ortaya konmuştur.

Sonuç olarak, destek kaynaklarının destekleyiciliğine bağlı olarak sosyal ve bilişsel gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştiği, başarma ideolojileri ve akademik benlik kavramları üzerinde etkili olduğu ve farklı sonuçlar olmadığı görölmektedir.

Fiziksel Hastalıklar Ve Sosyal Destek

Varni ve arkadaşları (1994), kanser tanısı konmuş çocukların uyumu ve algıladıkları ana-baba sosyal desteği arasındaki ilişkiyi ortaya koymuşlardır.

Psikolojik sağlığın korunmasında desteğin önemli bir etkisi olduğunu gösteren bir çalışmadır.

Dillon ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, “ergenler ve ailelerinin AIDS’ten ölümlü” ndeki sosyal destek incelenmiştir. Destek düzeyinin yüksek olması ile ergenlerin başa çıkma becerileri ve ailesinden biri ya da her ikisinin AIDS’ten ölme riski ile ilişkilendirilmiştir. Kadınların stresle başa çıkma becerileri sosyal destek düzeyinin yüksek olmasına bağlı olarak erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Butler ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, “meme kanseri olan kadınlardaki duygusal destek ile yaşam olayları ve travmatik stres” arasındaki ilişki incelenmiştir. Geçmiş yaşantılarındaki stresler ve istenmeyen bireylerin sağladığı duygusal destek düzeylerinin yüksekliği kanserle ilişkili bulunmuştur.

Coyne ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, “meme kanseri riski yüksek olan kadınların destek yöntemleri ile evli oluşları ve evlilikten memnun olmaları” arasındaki ilişki incelenmiştir. Evlilikten memnun olmanın destek düzeyini artırdığı ortaya konmuştur.

Tennant (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, “yaşam stresi, sosyal destek ve koroner kalp yetmezliği” arasındaki ilişki incelenmiştir. Aniden ortaya çıkan kalp yetmezliğindeki risk faktörlerinin göstergesi içinde kişinin düzensiz yaşam stresörleri

ve yetersiz sosyal destek ile ilgili bulunmuştur. Bireyin aldığı sosyal destek, risk faktörü olan kalp yetmezliklerinde etkili olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, fiziksel hastalıklar ve bunlardan kaynaklanan stresle başetmede ve psikolojik sağlığın korunmasında desteğin önemli bir etkisi olduğu, birbirleri ile tezat olan sonuçların bulunmadığı görülmektedir.

Destek Programı Ve Etkililiği

Carty (1989), stres ve sosyal destek içerikli bir programı, oluşturduğu akran psikolojik danışma gruplarına uygulamış ve sonuçta programa katılan gençlerin stres düzeylerinde düşme ve sosyal destek düzeylerinde ise yükselme olduğu görülmüştür.

Chenge (1997), Çinli ergen öğrenciler üzerinde yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin aileleri, arkadaşları ve karşı cinsten arkadaşları ile birtakım sorunlar yaşadıklarını ve strese girdiklerini, sosyal destek içerikli önleyici programlar ve destekleyici grup terapisinin strese karşı tampon etkisine sahip olduğunu vurgulamaktadır (Akt.; Yıldırım 1998).

Yıldırım (1999)'ın, sosyal destek programının etkililiği üzerinde yaptığı deneysel çalışmada, sosyal destek programına katılan ana-babaların çocuklarının aile desteği puan ortalamasının manidar olarak yükseldiği ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak, sosyal destek programlarının stresle başetmede ve aile desteğinin yükselmesinde etkili olduğu ve çelişen sonuçlar olmadığı görülmüştür.

Kurum Bakımında Personel Tutumu, Ergenler Ve Sosyal Destek

Berker (1986) tarafından 16-20 yaş arasındaki korunmaya muhtaç gençlerde benlik gelişimi ve personel tutumu araştırılmıştır. Bu araştırma sonunda personelin demokratik tutumlarının benlik gelişimine olumlu etkisi olduğu saptanmıştır.

Daly ve Dowd (1992) tarafından kurum bakımında yetişen çocuklar üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada, evden ayrı ve uzakta yetişen çocukların zararsız ve serbest bir çevrede yetişebilmesi için çalışan personelin destekleyici ve olumlu destek modeli olmaları gerektiği ortaya konmuştur.

Evsiz kadınların çocuklarını yetiştirmeleri için gerekli olan desteği sağlamakta zorlandıkları, çocuk bakımı yapan (SHÇEK gibi) yerlerde ise aile ilişkilerinin zayıflaması nedeni ile aileden alacağı desteğin azalacağı ve bu çocuklara kurumların yeterli desteği sağlayamayacağı Zlotnick ve arkadaşları (1999) tarafından ortaya konmuştur.

Sorias (1988), fiziksel ya da ruhsal hastalığı olmayan grupla yaptığı çalışmada destekleyici kişilerin eksikliğinin depresif eğilimi artırdığını saptamıştır.

Yetişkinlikteki psikolojik sağlığın bozulmasında, ana-baba kaybından kaynaklanan sosyal destek yoksunluğu Luecken (2000) tarafından ortaya konmuştur.

Özhan (1993)'ın yaptığı bir araştırmada, “yurtta yaşayan ergenler ile ailesi yanında ergenlerin karşılaştırılmasında yakınlık, ilgi görme, başatlık ve kendini suçlama gereksinimleri farklı bulunmamakla beraber başarı ve saldırganlık gereksinimi, ailesi yanında bulunanlarda daha yüksek çıkmıştır.”

Şenel (1997; 1998) tarafından Tokat Yetiştirme Yurdunda yapılan araştırmalarda, çocukların %15'nin grup öğretmenlerinden yeteri kadar yardım alamadıklarını görülmüştür. Aynı araştırmalarda çocukların %36'sı grup öğretmenleri ile ilişkiye girmekten çekindikleri ortaya konmuştur. Yine aynı araştırmalarda yurttaki bazı olumsuzluklar (banyo, mutfak, yatakhane, personel tutumları vs) nedeni ile yetiştirme yurdu çocuklarının % 90'ı yurttan memnun olmadıkları, %60'ının ise aile ve arkadaş ilişkilerindeki tutumlardan dolayı yurt ortamından memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Temel (1998) tarafından 13-21 yaş grubundaki ilköğretim öğrencileri ile yapılan çalışmada “özel sorunlarını öğretmeni ile paylaşmakta zorluk çeken” öğrencilerin başarılarının düşük olduğu ortaya konmuştur. Temel'in yaptığı bu çalışmanın özelliği ise, yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin devam ettikleri okullarda gerçekleştirilmesidir.

Hacısalıhoğlu (1998) yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin kendini kabul düzeyleri üzerinde bir araştırma yapmıştır. Hacısalıhoğlu'nun (1998) yaptığı bu araştırmada ortaya çıkan en önemli sonuç ise “yetiştirme yurtlarında yaşayan lise öğrencilerinin kendini kabul düzeylerinin düşük olduğu” nun saptanmasıdır.

Literatür incelendiğinde, benlik gelişiminde personelin demokratik tutumlarının olumlu destekleyici etkisinin olduğu, kurum bakımının aile desteğini azalttığı, kurum bakımında kalmanın bireyleri olumsuz etkilediği ve literatürde farklı sonuçların olmadığı görülmektedir.

Yukarıdaki araştırmalardan anlaşılacağı üzere sosyal desteğin psikolojik ve sosyal uyum üzerinde önemli etkileri olduğu, zihinsel ve fiziksel sağlığı koruyucu işlevleri bulunduğu görülmektedir. Destekleyici bir çevre, bireylerin genel sağlığını arttırmaya hizmet eder. Böylece bireylerin zararlı fiziksel ve sosyal faktörlerin olumsuz etkilerine karşı başatme yeteneklerini arttırır. Sosyal destek hizmetleri çevresel stres yapıcı etkenlerin olumsuz etkilerine karşı kısmen ya da tamamen tampon işlevini yerine getirerek bireylere yardımcı olur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu bölümde evren ve örneklem, kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanmasında kullanılan işlem yolu ve elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmelere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini ülkemizde bulunan 91 yetiştirme yurdunda barınmakta olan 2000-2001 eğitim-öğretim yılında ilköğretim veya ortaöğretim kurumlarına devam eden yaklaşık 5000 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini Samsun, Tokat, Erzincan, Erzurum, Kahraman Maraş, Kayseri ve İstanbul illerindeki 6 kız yetiştirme yurdu ile 6 erkek yetiştirme yurdunda barınmakta olan, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden 201 kız ve 353 erkek olmak üzere toplam 554 öğrenci oluşturmaktadır. Kişisel bilgi formunun boş bırakılması, ölçeğin yanıtlanmaması ya da yanıtların çok eksik bırakılması gibi nedenlerle 30 öğrenciye ilişkin ölçek ve bilgi formu değerlendirmeye alınmamıştır. Dolayısı ile örnekleme bulunan yetiştirme yurtlarındaki toplam 524 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde istatistiksel değerlendirmeler yapılmıştır.

Yetiştirme yurtlarının seçiminde seçkisiz bir yol izlenmiştir. Örnekleme alınan yetiştirme yurtlarındaki gençlerden bir ilköğretim ya da ortaöğretime devam eden öğrencilerin tamamı örneklem içerisine alınmıştır.

Örnekleme ilgili olarak cinsiyet ve yetiştirme yurtlarının buldukları iller bir tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

TABLO 1
Örneklemedeki Yetiştirme Yurtları ve Cinsiyete İlişkin Değerler

CİNSİYET	KIZ	ERKEK	TOPLAM
İLLER			
ERZİNCAN	49	-	49
ERZURUM	-	47	47
KAYSERİ	30	58	88
K.MARAŞ	93	31	124
İSTANBUL	15	28	43
SAMSUN	42	31	73
TOKAT	12	88	100
TOPLAM	182	342	524

BİLGİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada, araştırmanın amacına uygun olarak Yıldırım (1999) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)'nin "Öğretmen" destek alt ölçeği kullanılmıştır.

Bağımsız değişkenlere yönelik bilgiler ise araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile toplanmıştır.

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Bireylerin aile, arkadaş ve öğretmenlerinden elde ettiği sosyal destek düzeyini belirlemek amacı ile Yıldırım (1999) tarafından geliştirilen ölçek, üç alt ölçek için

ortak olan 26 durum cümlesinden oluşmaktadır. Ancak bu araştırmada araştırmamanın amacına uygun olarak ASDÖ'nün "öğretmen" alt ölçeği (EK:1) kullanılmıştır.

ASDÖ' deki her bir durum cümlesi yalnız öğretmen alt ölçeği boyutunda yanıtlanmıştır. Öğretmen alt ölçeğinde her bir durum cümlesinin karşısına parantez açılmıştır. Üçlü derecelendirme biçimine göre, yanıtlayıcı "Hiç Uygun Değil" (1), "Kısmen" (2) ve "Oldukça Uygun" (3) ifadelerinden kendine göre en uygun birini seçip durum cümlesi karşısındaki parantezin içine 1, 2, 3 rakamsal değerlerinden birini yazmıştır. Aynı işlem 26 durum cümlesi için yapılmıştır.

ASDÖ'nün puanlamasında 14 olumlu cümle için verilen tepkilerin rakamsal değerleri olduğu gibi, 12 olumsuz cümleye verilen tepkilerin rakamsal değerleri ise tersine çevrilerek, (1) verilen tepki değerine (3), (3) verilen tepki değerine (1) ve (2) verilen tepki değerine yine (2) değeri verilerek puanlanmaktadır. Olumlu ve olumsuz durum cümlelerinin her ikisinden elde edilen puanların toplanması ile genel sosyal destek puanı elde edilmiştir.

Ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 78, en düşük puan ise 26' dır. Alınan puanın yüksekliği o bireyin sosyal destek düzeyinin yüksekliği anlamına gelmektedir.

ASDÖ'nün Güvenirliği

Bu araştırmada, Yıldırım (1999) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek ölçeği'nin araştırma amacına uygun olarak öğretmen desteği alt ölçeği kullanılmıştır. Yıldırım'ın (1999) alt ölçeklere ilişkin yaptığı güvenilirlik çalışmasında, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ölçeğin tümü için 0,93; öğretmen alt ölçeği için 0,75 olarak bulunmuştur. Diğer alt ölçeklerden aile alt ölçeği için 0,79, arkadaş alt ölçeği için 0,74 güvenilirlik katsayısı bulunmuştur.

Bu çalışma kapsamında ASDÖ'nün öğretmen desteği alt ölçeğinin güvenilirliği tekrar bulunmuştur. 13-18 yaş grubunda bulunan 524 yetiştirme yurdu öğrencisinden

elde edilen veriler kullanılarak ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .79 olarak bulunmuştur. Böylece, ASDÖ'nün öğretmen desteği alt ölçeği yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin öğretmenlerinden aldıkları desteği güvenilir olarak ölçebildiği sonucuna varılmıştır.

ASDÖ'nün Geçerliliği

Ölçeğin geçerliliği, yine ölçeği geliştiren Yıldırım (1999) tarafından önce uzman kanısına başvurularak durum cümlelerinin ölçmek istediği niteliği ölçebildiği saptanmıştır. Daha sonra aynı ölçek, Harter'in geliştirdiği "Çocuklar ve Gençler İçin Sosyal Destek Ölçeği" ile benzer ölçekler geçerliliği yöntemi ile bulunmuştur.

Her iki ölçeğin toplam puanları arasında 0,69, aile ile ana-baba alt ölçekleri arasında 0,55, arkadaş ve sınıf arkadaşı arasında 0,56 ve bu araştırmada kullanılan öğretmen alt ölçekleri arasında ise 0,78 korelasyon bulunmuştur. Bu korelasyon, ölçeğin geçerlik kanıtı olarak ifade edilmiştir. Bu araştırmada kullanılan ASDÖ'nün öğretmen alt ölçeğinin her iki ölçekte de en yüksek korelasyonu gösteren alt ölçek olması, ölçeğin geçerliliğini kanıtlamaktadır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu (EK: 2), araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu araç ile örnekleme oluşturan yetiştirme yurtlarında barınmakta olan ve aynı zamanda bir ilköğretim ya da ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenciler hakkında, araştırmada ele alınan bağımsız değişkenler ile ilgili bilgi toplanması amaçlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu hazırlanırken, daha önce yapılmış araştırma ve uygulamalar ile uzman görüşlerine başvurulmuştur.

BİLGİ TOPLAMA İŞLEMİ

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, 2000-2001 eğitim-öğretim yılı güz döneminde uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık üç ayda tamamlanmıştır.

Uygulama yapılan her yetiştirme yurdunda araştırmanın amacı ve kullanılan veri toplama araçları hakkında, araştırmacı tarafından öğrencilere bilgi verilmiştir. Ölçeklerin, içten ve dürüst bir biçimde yanıtlanmasını sağlamak amacı ile isim yazma zorunluluğu getirilmemiştir.

Uygulamalar, araştırmacı tarafından yapılmıştır. Gereksinim halinde ölçek ve yanıtlamalarla ilgili olarak gerekli bilgiler araştırmacı tarafından verilmiştir. Ölçek ve bilgi formunun yetiştirme yurdu gençlerinin öğrencileri tarafından dikkatli bir şekilde yanıtlandığı gözlenmiştir.

VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Verilerin çözümlenmesinde öncelikle, ASDÖ'nün öğretmen desteği alt ölçek puanları ve öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler bilgisayara yüklenerek, öncelikle varyansların homojenliği test edilmiştir. Varyansların homojen çıkması üzerine Çok Yönlü Varyans Analizi (ÇYVA) ile çözümlenmeler yapılmıştır. Bu çözümlenmelerde SPSS VI (Norusis, 1993) paket programı kullanılmıştır.

Bu çözümlenmeler sırasında bağımsız değişkenler, öğrencilerin kişisel özellikleri, yaşadıkları ortam ve bu ortamdaki ilişkiler göz önüne alınarak iki grupta toplanarak işleme sokulmuştur. Araştırmada yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin cinsiyet, yaş, yurda nereden geldiği, yurttan kaldığı süre, aile ve akrabalarının yanına gidip gelmesi, ziyaretçi gelip gelmemesi, karşı cinsten arkadaşının olup olmaması, yalnızlık düzeyi, okul başarı düzeyi, sosyal etkinliklere katılma düzeyi birinci grup değişkenler olarak tanımlanmıştır. Yurt arkadaşlarından memnuniyet, kaldığı yetiştirme yurdunun dışında arkadaş grubunun olup olmaması,

yurttan memnuniyet, grup sorumlusundan memnuniyet, grup sorumlusu ile özel sorunlarını paylaşma, grup sorumlularının kılık-kıyafete müdahale etme, aynı grup sorumlusu ile birliktelik süresi, diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini rahat hissetme derecesi, grup sorumlusunun branşı ve grup sorumlusunun hizmet süresi bağımsız değişkenleri ise ikinci grup değişkenler olarak tanımlanmıştır.

ÇYVA sonucunda F değeri anlamlı bulunan değişkenlere ilişkin grupların ortalamaları arasındaki farklar, Newman-Keuls (N-K) Genişlik Testi ile kontrol edilmiştir (Winer, 1962; Bruning and Kintz, 1993). Ortalamalar arası farkın önem sınaması için hata payı $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, yetiştirme yurtlarında barınmakta olan ve bir ilköğretim ya da ortaöğretim kurumuna devam eden öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları sosyal destek düzeyleri ile ilgili bulgular, alt problemlere göre sırayla sunulmuştur.

BİRİNCİ GRUP DEĞİŞKENLERE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Yetiştirme yurtlarında barınmakta olan öğrencilerin cinsiyet, yaş, geldiği yer, yurttaki kaldığı süre, aile, akraba ve yakınlarının yanına gidip gelmeleri, ziyaretçisinin olup olmaması, karşı cinsten arkadaşın olup olmaması, yalnızlık düzeyleri, okul başarı düzeyleri ve sosyal etkinliklere katılma düzeyi değişkenlerine göre grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu değişkenler birinci grup değişkenler olarak tanımlanmıştır. Bu on değişken topluca çok yönlü varyans analizine (ÇYVA) sokulmuş ve sonuçları Tablo A'da sunulmuştur.

TABLO A

Birinci Grup Değişkenlere Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin ÇYVA (ANOVA)

Sonuçları

VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SD	KARELER ORT.	F
Cinsiyet	570.031	1	570.031	5.879*
Yaş	22.964	2	11.482	0.118
Geldiği Yer	88.812	1	88.112	0.916
Yurtta Kal. Süre	94.059	2	47.029	0.485
Aileyi Ziyaret	40.976	1	40.976	0.423
Ziyaretçi Gelmesi	5.084	2	2.542	0.026
Karşı Cins. Ark.	282.787	1	282.787	2.917
Yalnızlık Düzeyi	1813.595	2	906.798	9.353*
Okul Başarısı	1064.352	4	266.088	2.744*
Etk.Katılma Düzeyi	598.234	2	299.117	3.085*
HATA	48672.425	502	96.957	
*p<.05				

Tablo A’da görüldüğü gibi, cinsiyet (F=5.879), yalnızlık düzeyi (F=9.353), okul başarı düzeyi (F=2.744) ve etkinliklere katılma düzeyi (F=3.085) değişkenlerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin, grup sorumlularından aldıkları destek düzeyi manidar olarak farklı bulunmuştur. Yaş, geldiği yer, yurttaki süre, aile, akraba ve yakınlarının yanına gidip gelmesi ve karşı cinsten arkadaşın olup olmaması değişkenlerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerine ilişkin “ F ” değerleri ise manidar bulunmamıştır.

Çok Yönlü Varyans Analizi (ÇYVA) sonucunda, F değeri anlamlı bulunan değişkenlerin alt gruplarına ilişkin ortalamaları arasındaki fark, Newman-Keuls (N-K) Genişlik Testi ile test edilmiş ve sonuçlar tablolar halinde gösterilerek tablolar açıklanmıştır. F değeri anlamlı çıkmayan değişkenlerle ilgili olarak ise, her

değişken gruplarının sadece n , \bar{X} , s değerleri tablolar halinde verilerek, tablolar kısaca özetlenmiştir.

Cinsiyete Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, cinsiyetlerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A'da görüldüğü gibi, cinsiyetlerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmuştur. ($F=5.879$; $p<.05$). Öğrencilerin n , grup sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamaları, standart sapmaları Tablo 2'de verilmiştir.

TABLO 2

Cinsiyete Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri

İstatistik	n	\bar{X}	s
Cinsiyet			
Kız	181	58.61	10.25
Erkek	340	56.53	10.14

Tablo 2'de görüldüğü gibi, puan ortalamalarına bakıldığında kızların grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları ($\bar{X}=58.62$), erkeklerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarından ($\bar{X}=56.53$) yüksek

bulunmuştur. Her iki ortalama arasındaki farka bakıldığında kızlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu başka deyişle, yetiştirme yurdunda kalan kız öğrencilerin erkeklere göre grup sorumlusu öğretmenlerinden daha çok destek aldıkları anlaşılmaktadır.

Yaş Gruplarına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, yaş gruplarına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A’da görüldüğü gibi, yaş gruplarına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F=.118$; $P> .05$) . Öğrencilerin n, grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 3’de verilmiştir.

TABLO 3

Yaş Gruplarına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n, \bar{X} , s Değerleri

İstatistik Yaş Grubu	n	\bar{X}	s
13-14 yaş	219	57.69	10.17
15-16 yaş	188	56.59	10.49
17-18 yaş	114	57.81	10.48

Tablo 3’de görüldüğü gibi, “17-18 yaş grubu” öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.82$, “13-14 yaş grubu”

öğrencilerinin grup sorumlusu destek puan ortalamaları $\bar{X}= 57.70$, “15-16 yaş grubu” öğrencilerinin grup sorumlularından algıladıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=56.59$ olarak çıkmıştır. Puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu ortaya çıkmıştır. Ortalamaların birbirine yakın çıkması veya F değeri ($F=0.118$) birlikte değerlendirildiğinde, yaşlarına göre yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin grup sorumlusu öğretmenlerinden aldıkları destek düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Geldiği Yere Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, geldiği yere göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A’da görüldüğü gibi, geldiği yere göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= .916$; $P>.05$). Öğrencilerin n, grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 4’de verilmiştir.

TABLO 4

Geldiği Yere Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n, \bar{X} , s Değerleri

İstatistik Geldiği Yer	n	\bar{X}	s
Aile Yanından	170	58.3	10.46
Yuva veya yurttan	351	56.7	10.51

Tablo 4’de görüldüğü gibi, “ailesi yanından” gelen öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $X=58.3$, “yuva yada yurttan”

gelen öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=56.71$ olarak hesaplanmıştır. Puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu gözlenmektedir. Elde edilen verilerden, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin, yurda geldiği yere göre grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri arasında manidar bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

**Yurtta Kaldıkları Süreye Göre Yetiştirme Yurdu
Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları
Destek Düzeyleri**

Araştırmada, yurtta kaldıkları süreye göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A'da görüldüğü gibi, yurtta kaldıkları süreye göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin, grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= .485$; $p> .05$). Öğrencilerin n , grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 5'de verilmiştir.

TABLO 5

**Yurtta Kaldığı Süreye Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup
Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri**

İstatistik Yurtta Kal.Süre	n	\bar{X}	s
1 Yıldan az	114	57.08	10.51
1-2 yıl	116	56.81	10.48
3 yıl ve fazla	291	57.46	10.48

Tablo 5'de görüldüğü gibi, yetiştirme yurdunda "1 yıldan az" kalan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.09$,

“1-2 yıl” kalan öğrencilerin destek puan ortalamaları $\bar{X}=56.82$, “3 yıl ve yukarı” kalan öğrencilerin destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.47$ olarak çıkmıştır. Destek puan ortalamaları arasında önemli bir fark görülmemektedir. Başka bir deyişle, yurttan kaldıkları süreye göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır.

Aile Yanına Gidip Gelmeye Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, aile, akraba ve yakınlarının yanına gidip gitmemesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin, grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A’da görüldüğü gibi, aile, akraba ve yakınlarının yanına gidip gitmemesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= .423$; $p>.05$). Öğrencilerin n, grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 6’da verilmiştir.

TABLO 6

Aile Yanına Gidip Gelmeye Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n, \bar{X} , s Değerleri

İstatistik	n	\bar{X}	s
Aile Yanına Gidip Gelme			
Evet	393	57.15	10.49
Hayır	128	57.48	10.48

Tablo 6’da görüldüğü gibi, “aile, akraba ve yakınlarının yanına” gidip gelen öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.15$ ve “aile, akraba ve yakınlarının yanına” gidip gelmeyen öğrencilerin grup

sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.49$ olarak bulunmuştur. Destek puan ortalamaları arasında önemli bir fark görülmemektedir. Elde edilen verilerden, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin, aile yanına gidip gelmesine göre grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ziyaretçisi Gelip Gelmemesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, ziyaretçilerinin olma derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin, grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A'da görüldüğü gibi, ziyaretçilerinin gelip gelmemesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F=.026$; $p> .025$). Öğrencilerin n , grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 7'de verilmiştir.

TABLO 7

Ziyaretçisi Gelip Gelmemesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri

Ziyaretçi Gel.	n	\bar{X}	s
Sık sık	35	57.65	10.52
Ara sıra	359	57.66	10.48
Ziyaretçim yok	127	55.89	10.48

Tablo 7'de görüldüğü gibi, ziyaretçisi "sık sık" gelen öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.66$, ziyaretçisi "ara sıra" gelen öğrencilerin destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.66$, "ziyaretçisi gelmeyen"

öğrencilerin destek puan ortalamaları $\bar{X}=55.90$ olarak çıkmıştır. Bir başka deyişle, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin ziyaretçilerinin gelme derecesine grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri arasında manidar bir fark olmadığı anlaşılmaktadır.

Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmamasına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, karşı cinsten bir arkadaş olup olmamasına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A'da görüldüğü gibi, karşı cinsten bir arkadaş olup olmamasına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= 2.917$; $p> .05$). Öğrencilerin n , grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 8'de verilmiştir.

TABLO 8

Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmamasına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n, \bar{X}, s Değerleri

İstatistik	n	\bar{X}	s
Karşı Cins Ark.Varlığı			
Evet	276	56.51	10.49
Hayır	245	58.04	10.48

Tablo 8'de görüldüğü gibi, karşı cinsten bir arkadaşları olan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=56.51$ ve karşı cinsten bir arkadaş olmayan öğrencilerin grup sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=58.04$ olarak bulunmuştur. Elde edilen verilerden, yetiştirme

yurdunda kalan öğrencilerin, karşı cinsten bir arkadaşının olup olmamasına göre grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

Kendisini Yalnız Hissetme Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, kendini yalnız hissetme derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A’da görüldüğü gibi, kendini yalnız hissetme derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmuştur ($F= 9.353$; $p< .05$). Bu farkın hangi grupların ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığı Newman-Keuls testi ile kontrol edilerek, sonuçlar Tablo 9’da gösterilmiştir.

TABLO 9

Kendisini Yalnız Hissetme Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri ve Newman-Keuls Sonuçları

İstatistik	n	\bar{X}	s	Oldukça	Kısmen	Yalnız Hissetmem
Yalnız His.Der.						
Oldukça	159	54.46	10.49		*	*
Kısmen	166	59.33	10.52			
Hiç Yalnız Hissetmem	196	58,3	10.48			
* $p< .05$						

Tablo 9’da görüldüğü gibi, kendini “oldukça” yalnız hisseden öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=54.46$, kendini “kısmen” yalnız hisseden öğrencilerin destek puan ortalamaları $\bar{X}=59.33$ ve kendini “yalnız hissetmeyen” öğrencilerin destek puan ortalamaları $\bar{X}=58.30$ olarak çıkmıştır. Kendilerini “kısmen” yalnız hisseden ve “hiç yalnız hissetmeyen” öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları, kendilerini “oldukça” yalnız hisseden öğrencilerin destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek çıkmıştır. Genel olarak, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin kendilerini yalnız hissetme derecesi azaldıkça bununla ters orantılı olarak, grup sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamalarının yükseldiği gözlenmektedir.

Akademik Başarı Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, akademik başarı derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A’da görüldüğü gibi, akademik başarı düzeylerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmuştur ($F= 2.744$; $p< .05$). Bu farkın hangi grupların ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığı Newman-Keuls testi ile kontrol edilerek, sonuçlar Tablo 10’da gösterilmiştir.

TABLO 10

Akademik Başarı Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n, \bar{X} , s Değerleri ve Newman-Keuls Sonuçları

İstatistik Akd. Baş.Drc.	n	\bar{X}	s	Çok İyi	İyi	Orta	Geçer	Başarısız
Çok iyi	82	60.4	10.49		*	*	*	*
İyi	205	58.08	10.47				*	*
Orta	164	57.07	10.46				*	*
Geçer	35	55.42	10.23					
Başarısız	35	5.,4	10.53					
* p< .05								

Tablo 10’da görüldüğü gibi, akademik başarı derecesini “çok iyi” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlularından algıladıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=60.40$, “iyi ” olarak algılayan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=58.09$, “orta” olarak algılayan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=57.07$, “geçer” olarak algılayan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=55.42$ ve “başarısız” olarak algılayan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=52.40$ olarak çıkmıştır. Akademik başarı derecesini “çok iyi” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamaları, akademik başarı derecesini “iyi”, “orta”, “geçer” ve “başarısız” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek bulunmuştur. Akademik başarı derecesini “iyi” veya ”orta” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamaları, akademik başarı derecesini “geçer” ve “başarısız” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek bulunmuştur. Akademik başarı derecesini “geçer” ve “başarısız” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları arasında manidar olarak bir farklılık bulunmamıştır. Genel olarak, yetiştirme yurdunda

kalan öğrencilerin algıladıkları akademik başarıları yükseldikçe, buna paralel olarak, grup sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamasının da yükseldiği gözlenmektedir.

Sosyal Etkinliklere Katılma Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, sosyal etkinliklere katılma derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo A'da görüldüğü gibi, sosyal etkinliklere katılma derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmuştur ($F= 3.085$; $p< .05$). Bu farkın hangi grupların ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığı Newman-Keuls testi ile kontrol edilerek, sonuçlar Tablo 11'de gösterilmiştir.

TABLO 11

Etkinliklere Katılma Derecesi ne Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri ve Newman-Keuls Sonuçları

İstatistik	n	\bar{X}	S	Oldukça sık	Seyrek	Katılmam
Etk.Kat. Derecesi						
Oldukça Sık	191	59.13	10.46			*
Seyrek	200	57.23	10.48			
Katılmam	130	55.79	10.46			
* $p< .05$						

Tablo 11’de görüldüğü gibi, sosyal etkinliklere katılma derecesini “oldukça sık” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=59.13$, etkinliklere katılma derecesini “seyrek” olarak algılayan öğrencilerin destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.23$, etkinliklere katılma derecesini “katılmam” olarak algılayan öğrencilerin destek puan ortalamaları $\bar{X}=55.79$ olarak bulunmuştur. Etkinliklere katılma derecesini “oldukça sık” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları ile etkinliklere katılma derecesini “seyrek” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları arasında manidar bir fark bulunmamaktadır. Etkinliklere katılma derecesini “oldukça sık” olarak algılayan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları, etkinliklere “katılmayan” öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek çıkmıştır. Elde edilen verilerden, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin etkinliklere katılma derecesine paralel olarak grup sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamalarının da yükseldiği gözlenmektedir.

İKİNCİ GRUP DEĞİŞKENLERE GÖRE YETİŞTİRME YURDU ÖĞRENCİLERİNİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Yetiştirme yurtlarında barınmakta olan öğrencilerin yurttaki arkadaşlarından memnuniyet dereceleri, kaldığı yetiştirme yurdu dışında bir arkadaş grubunun olup olmaması, kaldıkları yurttan memnuniyet, grup sorumlularından memnuniyet, grup sorumlusu ile özel sorunlarını paylaşma, grup sorumlularının kılık-kıyafete karışma dereceleri, aynı grup sorumlusu ile beraber olma süreleri, yurttaki diğer öğretmenlerle ilişkilerinde kendilerini rahat hissetme dereceleri, grup sorumlusunun branşı ve hizmet süreleri değişkenlerine göre grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

TABLO B

İkinci Grup Değişkenlere Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin ÇYVA (ANOVA) Sonuçları

VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SD	KARELER ORT.	F
YURT ARK. MEMNUNİYET	239.976	2	119.988	1.669
ARK. GRUBU OLUP OLMAMASI	2.768	1	2.768	0.039
YURTTAN MEMNUNİYET	53.032	2	26.516	0.369
GRUP SOR. MEMNUNİYET	2350.866	2	1175.433	16.348*
ÖZEL SORUNLARI PAY.	3378.069	2	1689.035	23.491*
KILIK-KIYAFETE KARIŞMA	149.427	2	74.713	1.039
G.SOR.BİRLİKTELIK SÜRESİ	282.885	2	141.443	1.967
DİĞER ÖĞRT. İLİŞ. RAHATLIK	433.327	2	216.664	3.013*
GRUP SOR. BRANŞI	2113.755	21	100.655	1.4
GRUP SOR. HİZ. SÜRESİ	299.77	4	74.943	1.042
HATA	34512.85	480	71.902	
*p<.05				

Tablo B incelendiğinde anlaşılacağı gibi, grup sorumlularından memnuniyet derecesi (F=16.348), grup sorumlusu ile özel sorunlarını paylaşma derecesi (F=23.491) ve diğer grup sorumluları ile ilişkilerde rahatlık derecesi (F=3.013) değişkenlerine göre, yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmuştur. Yurttaki arkadaşlarından memnuniyet derecesi, yurt dışında arkadaş grubunun olup olmaması, yurttan memnuniyet derecesi, grup sorumlularının kılık-kıyafete müdahale etme derecesi, aynı grup sorumlusu ile beraber olma süresi, grup sorumlusunun branşı ve grup sorumlusunun hizmet süresi değişkenlerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerine ilişkin F değerleri manidar çıkmamıştır.

Çok Yönlü Varyans Analizi (ÇYVA) sonucunda $p < .05$ düzeyde "F" değerleri anlamlı bulunan değişkenlerin alt gruplarına ilişkin ortalamaları arasındaki fark

Newman-Keuls (N-K) Genişlik Testi ile test edilmiş ve sonuçlar tablolar halinde gösterilerek tablolar açıklanmıştır. F değeri anlamlı çıkmayan değişkenlerle ilgili olarak ise, her değişken gruplarının sadece n , \bar{X} , s değerleri tablolar halinde verilerek, tablolar kısaca özetlenmiştir

Yurttaki Arkadaşlarından Memnuniyet Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, yurttaki arkadaşlarından memnuniyet derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B’de görüldüğü gibi, yurttaki arkadaşlarından memnuniyet derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusu destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= 1.669$; $p> .05$). Öğrencilerin n , grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 12’de verilmiştir.

TABLO 12

Yurttaki Arkadaşlarından Memnuniyet Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri

İstatistik	n	\bar{X}	s
Memnuniyet Derecesi			
Oldukça	238	57.12	10.48
Kısmen	191	57.95	10.51
Memnun değilim	92	55.96	10.49

Tablo 12’de görüldüğü gibi, yurttaki arkadaşlarından “oldukça” memnun olan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.12$, “kısmen” memnun olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=57.95$, “memnun” olmayan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=55.96$ olarak çıkmıştır. Puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu gözlenmektedir. Başka bir deyişle, yetiştirme yurdu öğrencilerinin yurttaki arkadaşlarından memnuniyet derecesine göre grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır.

Yetiştirme Yurdu Dışında Bir Arkadaş Grubu Olup Olmamasına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, yurdun dışında bir arkadaş grubunun olup olmamasına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B’de görüldüğü gibi, yurt dışında bir arkadaş grubunun olup olmamasına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= .039$; $p> .05$). Öğrencilerin n, grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 13’de verilmiştir.

TABLO 13

Yetiştirme Yurdu Dışında Arkadaş Grubu Olup Olmaması Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n, \bar{X} , s Değerleri

İstatistik	n	\bar{X}	S
Ark. Grubu Olup Olmaması			
Evet	302	57.36	10.51
Hayır	219	57.03	10.45

Tablo 13’de görüldüğü gibi, yetiştirme yurdu dışında bir arkadaş grubu “olan” öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.36$, yurt dışında bir arkadaş grubu “olmayan” öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.04$ olarak çıkmıştır. Yetiştirme yurdu dışında bir arkadaş grubu olan ve olmayan öğrencilerin grup sorumlusu destek puan ortalamaları birbirine yakın bulunmuştur. Elde edilen verilerden, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin, yetiştirme yurdu dışında bir arkadaş grubunun olup olmamasına göre grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri arasında manidar bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

Kaldıkları Yurttan Memnuniyet Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, kaldıkları yurttan memnun olma derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B’de görüldüğü gibi, kaldıkları yurttan memnuniyet derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= .369$; $p> .05$). Öğrencilerin n, grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 14’de verilmiştir.

TABLO 14

Kaldıkları Yurttan Memnuniyet Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n, \bar{X}, s Değerleri

İstatistik	n	\bar{X}	s
Kal. Yurttan Mem. Derecesi			
Oldukça	239	58.69	10.48
Kısmen	173	56.48	10.46
Memnun Değilim	109	55.17	10.49

Tablo 14’de görüldüğü gibi, kaldıkları yurttan “oldukça” memnun olan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=58.69$, “kısmen” memnun olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=56.48$, “memnun olmayan” öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=55.17$ olarak çıkmıştır. Kaldıkları yurttan “oldukça” memnun olan öğrencilerin grup sorumlusu destek puan ortalamaları “kısmen” memnun olan ve “memnun olmayan” öğrencilerin grup sorumlusu destek puan ortalamalarından biraz yüksek olmakla beraber manidar bir fark bulunmamıştır. Puan ortalamalarının birbirine yakın çıkması veya F değeri ($F=0,369$) birlikte değerlendirildiğinde, kaldıkları yurttan memnuniyet derecelerine göre yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin grup sorumlusu öğretmenlerinden aldıkları destek düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Grup Sorumlularından Memnun Olma Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, grup sorumlularından memnuniyet derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B’de görüldüğü gibi, grup sorumlularından memnun olma derecelerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmuştur ($F= 16.348$; $p< .05$). Bu farkın hangi grupların ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığı Newman-Keuls testi ile kontrol edilerek, sonuçlar Tablo 15’de gösterilmiştir.

TABLO 15

Grup Sorumlularından Memnun Olma Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n, \bar{X} , s Değerleri ve Newman-Keuls Sonuçları

Grup Sor. Mem. Derecesi	İstatistik					
	n	\bar{X}	s	Oldukça	Kısmen	Memnun Değilim
Oldukça	334	60.41	10.48		*	*
Kısmen	119	54.94	10.49			*
Memnun Değilim	68	47.86	10.26			
* $p< .05$						

Tablo 15’de görüldüğü gibi, grup sorumlusundan “oldukça” memnun olan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=60.42$, “kısmen” memnun olan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=54.94$, “memnun olmayan” öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=47.86$ olarak çıkmıştır. Grup sorumlularından “oldukça” memnun olan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları, “kısmen” memnun olan ve “memnun olmayan” öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek çıkmıştır. Grup sorumlularından “kısmen” memnun olan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları, grup sorumlularından “memnun olmayan” öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek çıkmıştır. Genel olarak, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin grup sorumlularından memnuniyetleri yükseldikçe, buna paralel

olarak, grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarının yükseldiği gözlenmektedir.

Grup Sorumluları İle Özel Sorunlarını Paylaşma Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, grup sorumluları ile özel sorunlarını paylaşma derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B'de görüldüğü gibi, grup sorumluları ile özel sorunlarını paylaşma derecelerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmuştur ($F= 23.491$; $p < .05$). Bu farkın hangi grupların ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığı Newman-Keuls testi ile kontrol edilerek, sonuçlar Tablo 16'da gösterilmiştir.

TABLO 16

Grup Sorumlusu İle Özel Sorunlarını Paylaşma Derecesi ne Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri ve Newman-Keuls Sonuçları

İstatistik	n	\bar{X}	s	Genellikle	Ara Sıra	Paylaşmam
Genellikle	140	64.17	10.50		*	*

Tablo 16’da görüldüğü gibi, grup sorumlusu ile özel sorunlarını “genellikle” paylaşan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=64.18$, “ara sıra” paylaşan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=57.04$, “paylaşmayan” öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=52.30$ olarak çıkmıştır. Grup sorumluları ile özel sorunlarını “genellikle” paylaşan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları, “ara sıra” paylaşan ve “paylaşmayan” öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek bulunmuştur. Grup sorumluları ile özel sorunlarını “ara sıra” paylaşan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları da, “paylaşmayan” öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek çıkmıştır. Elde edilen verilerden, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin, grup sorumluları ile özel sorunlarını paylaşma derecesi yükseldikçe buna paralel olarak grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarının da yükseldiği gözlenmektedir.

Grup Sorumlularının Öğrencilerin Kılık-Kıyafetine Müdahale Etme Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, grup sorumlularının öğrencilerin kılık-kıyafetine müdahale etme derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B’de görüldüğü gibi, grup sorumlularının öğrencilerin kılık-kıyafetine müdahale etme derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= 1.039$; $p > .05$). Öğrencilerin n , grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 17’de verilmiştir.

TABLO 17

**Grup Sorumlularının Öğrencilerin Kılık-Kıyafetine Müdahale Etme
Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan
Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n, \bar{X} , s Değerleri**

İstatistik			
Grup Sor. Kılık-Kıyafete Müdahale Derecesi	n	\bar{X}	s
Oldukça	194	60.05	10.46
Seyrek	195	54.96	10.48
Müdahale etmez	132	56.33	10.29

Tablo 17’de görüldüğü gibi, grup sorumlularının öğrencilerin kılık-kıyafetine “çok” müdahale ettiği şeklinde algılayan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=60.05$, “seyrek” olarak müdahale ettiği şeklinde algılayan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=54.96$, kılık-kıyafete “müdahale etmez” şeklinde algılayan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=56.33$ olarak çıkmıştır. Başka deyişle, grup sorumlularının kılık-kıyafete müdahale etme derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır.

**Aynı Grup Sorumlusu İle Beraber Olma Süresine Göre Yetiştirme Yurdu
Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri**

Araştırmada, aynı grup sorumlusu ile beraber olma süresine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B’de görüldüğü gibi, aynı grup sorumlusu ile beraber olma süresine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri

manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= 1.967$; $p > .05$). Öğrencilerin n , grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 18’de verilmiştir.

TABLO 18

Aynı Grup Sorumlusu İle Beraber Olma Süresine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri

İstatistik Gr.Sor. İle Birliktelik Süresi	n	\bar{X}	S
1 yıl ve daha az	318	57.03	10.48
2-3 yıl	160	56.82	10.46
4 yıl ve üstü	43	60.16	10.52

Tablo 18’de görüldüğü gibi, aynı grup sorumlusu ile “1 yıl ve daha az” beraber olan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=57.04$, “2-3 yıl” beraber olan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=56.82$, “4 yıl ve üstü” beraber olan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=60.16$ olarak çıkmıştır. Elde edilen verilerden, yetiştirme yurdunda kalan öğrencinin, aynı grup sorumlusu ile beraber olma süresine göre grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri arasında bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yurttaki Diğer Grup Sorumluları İle İlişkilerinde Kendilerini Rahat Hissetme Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, yurttaki diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini rahat hissetme derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B’de görüldüğü gibi, yurttaki diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini rahat hissetme derecelerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmuştur ($F=3.013$; $p < .05$). Bu farkın hangi grupların ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığı Newman-Keuls testi ile kontrol edilerek, sonuçlar Tablo 19’da gösterilmiştir.

TABLO 19

Yurttaki Diğer Grup Sorumluları İle İlişkilerinde Kendilerini Rahat Hissetme Derecesine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri ve Newman-Keuls Sonuçları

İstatistik İliş.Ken. Rahat His.Der.	n	\bar{X}	s	Oldukça	Kısmen	Rahat Hissetmem
Oldukça	194	59.95	10.49		*	*
Kısmen	211	54.75	10.48			*
Rahat Hissetmem	116	53.55	10.46			
* $p < .05$						

Tablo 19’da görüldüğü gibi, yurttaki diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini “oldukça” rahat hisseden öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=59.95$, “kısmen” rahat hisseden öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=54.75$, “rahat hissetmeyen” öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}=53.55$ olarak çıkmıştır. Yurttaki diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini “oldukça” rahat hisseden öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları, “kısmen” rahat hisseden ve “rahat hissetmeyen” öğrencilerin grup sorumlularından algıladıkları destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek çıkmıştır. Yurttaki diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini “kısmen”

rahat hisseden öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları ise, “rahat hissetmeyen” öğrencilerin grup sorumlularından algıladıkları destek puan ortalamalarından manidar olarak yüksek çıkmıştır. Genel olarak, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin yurttaki diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini rahat hissetme düzeyleri yükseldikçe, buna paralel olarak, grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarının da yükseldiği gözlenmiştir.

Grup Sorumlularının Branşlarına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlularından Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, grup sorumlularının branşlarına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B’de görüldüğü gibi, grup sorumlularının branşlarına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= 1.400$; $p > .05$). Öğrencilerin n , grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 20’de verilmiştir.

TABLO 20

Grup Sorumlularının Branşlarına Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin n , \bar{X} , s Değerleri

Branş	İstatistik	n	\bar{X}	s
Çocuk Gelişimi		12	69.16	5.47
Muhasebe		15	66.73	8.54
Müzik		4	64	11.41
Rehberlik		4	63.5	10.66
Çocuk Eğiticisi		15	62.66	8.07
Biyoloji		6	61.66	8.80
Türkçe		9	61.33	13.29
Matematik		7	60.28	4.71
Fen bilgisi		6	59.66	6.94
Kimya		10	59.3	7.66
Felsefe		8	59.12	9.61
Tarih		18	57.83	9.84
Almanca		10	57.5	5.58
Din Görevlisi		15	57.33	13.59
Edebiyat		9	56.77	10.63
Sosyal Hizmet Uzmanı		21	56.52	7.44
Sınıf		250	56.1	10.37
Din Kültürü-Ahlak		29	55.24	10.56
Ana Sınıfı		13	55.07	8.66
Sosyoloji		14	55	12.34
Hemşire		35	54.57	8.37
Beden Eğitimi		11	52.91	9.84

Tablo 20’de görüldüğü gibi, öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamalarına göre branşlar yüksekten düşüğe doğru sıralanmıştır. Bu sıralama içerisinde, grup sorumlularının branşları “Çocuk gelişimi” olan öğrencilerin grup sorumlusundan aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=69.16$, grup sorumlularının branşı “Muhasebe” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=66.73$, grup sorumlularının branşı “Müzik” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=64$, grup sorumlularının branşı “Rehberlik” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=63.5$ grup sorumlularının branşları “Çocuk Eğiticisi” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=62.66$ olarak çıkmıştır. Yine bu sıralama içerisinde, grup sorumlularının branşı “Sınıf” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=56.1$, grup sorumlularının branşı

“Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=55.24$ grup sorumlularının branşları “Ana Sınıfı” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=55.07$, grup sorumlularının branşları “Sosyoloji” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=55$, grup sorumlularının branşları “Hemşire” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=54.57$, grup sorumlularının branşları “Beden Eğitimi” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=52.91$ olarak çıkmıştır. Gözlenen bu ortalamalar arasında manidar bir farklılık bulunmamıştır. Başka deyişle, grup sorumlusu öğretmenlerin branşları ne olursa olsun, yetiştirme yurdu öğrencileri bu öğretmenlerden benzer düzeyde destek görmektedir.

Grup Sorumlularının Hizmet Süresine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeyleri

Araştırmada, grup sorumlularının hizmet süresine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Tablo B’de görüldüğü gibi, grup sorumlularının hizmet süresine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklı bulunmamıştır ($F= 1.042$; $p > .05$). Öğrencilerin n, grup sorumlusu destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 21’de verilmiştir.

TABLO 21
Grup Sorumlularının Hizmet Süresine Göre Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin
Grup Sorumlusundan Aldıkları Destek Düzeylerine İlişkin
n, \bar{X} , s Değerleri

Hizmet Süresi \ İstatistik	n	\bar{X}	s
1-5 yıl	94	53.59	10.28
6-10 yıl	84	57.98	10.48
11-15 yıl	69	57.31	10.53
16-20 yıl	104	59.18	10.50
21 yıl ve üstü	170	57.61	10.29

Tablo 21’de görüldüğü gibi, grup sorumlularının hizmet süresi “1-5 yıl” olan öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek puan ortalamaları $\bar{X}=53.59$, grup sorumlularının hizmet süresi “6-10 yıl” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=57.98$, grup sorumlularının hizmet süresi “11-15 yıl” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=57.31$ grup sorumlularının hizmet süresi “16-20 yıl” olan öğrencilerin puan ortalamaları $\bar{X}=59.18$ ve grup sorumlularının hizmet süresi 21 ve üzeri” olan öğrencilerin puan ortalaması $\bar{X}=57.61$ olarak çıkmıştır. Başka bir deyişle, grup sorumlularının hizmet sürelerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlusundan aldıkları destek düzeyleri arasında bir fark olmadığı anlaşılmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde yetiştirme yurtlarında kalmakta olan ve ilköğretim veya orta öğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin bazı değişkenler açısından grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerine ilişkin elde edilen bulguların tartışma ve yorumu alt problemlerdeki sıralarına göre sunulmuştur.

BİRİNCİ GRUP DEĞİŞKENLERE GÖRE YETİŞTİRME YURTLARINDAKİ ÖĞRENCİLERİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞMA VE YORUMU

Yapılan araştırmada, cinsiyetlerine göre, yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterdiği bulunmuştur. Türk kültür ve aile yapısına bakıldığında (Çakmaklı 1991) ana-babaların kız çocuklarına karşı, onların bağımsızlıklarını kazanmalarına engel olabilecek derecede koruyucu ve aşırı destekleyici bir tutum içinde oldukları görülmektedir. Kız çocukları daha zayıf, korunmaya gereksinimli ve yardım almaya daha eğilimli olarak yetiştirilmektedir. Yetiştirme yurtlarında grup sorumlusu olarak görev yapan öğretmenlerin aynı zamanda ana-baba görevini de üstlenmiş olmaları açısından incelendiğinde bu bulgu, Hays ve Oxley (1986) ile Heppner ve arkadaşlarının (1997) araştırmalarında ortaya koydukları, kızların erkeklere oranla daha fazla destek aldıkları bulgusu ile paralellik gösterirken Elbir'in (2000) yaptığı araştırma bulguları ile aile desteği yönü farklı, ancak öğretmen desteği yönü ile paralel olduğu görülmektedir. Banaz (1992), Selçuk (1992) ve Yavuzer'in (1999) araştırmalarında ise kızlar lehine desteğin fazla olduğu bulgusu ile paralel görülmektedir.

Ergenliğe geçişin başlayıp çatışmalı duyguların yoğun olarak yaşandığı bir dönemde olan gençlerin, korunmaya muhtaç hale gelip kurum bakımına alınması,

yaşamlarını daha da zorlaştırmaktadır. Erinlik ve ergenliğin birbirine girdiği bu dönemde aile yoksunluğu, kurum bakımına alınma ve okul ortamının getirdiği zorluklar üst üste gelmektedir. Gelişim dönemi olarak desteğe gereksinim duyan gençlerin kurum bakımına alınmaları ve aynı zamanda öğrenimine devam etmeleri, bu desteğin önemini daha çok artırmaktadır. Ergenlik döneminin ilk yılları ile sonraki yıllarında alınan destek farklı olabilir. Bu nedenle, “yaş gruplarına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” araştırılmıştır. Veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler sonucunda yaş gruplarına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık göstermediği saptanmıştır. Piaget’ye (1952) göre, soyut düşünme yeteneği 11-12 yaşlarından itibaren başlamaktadır. Bu yaşlarla beraber muhakeme yeteneğini de geliştirmekte ve bireyler daha gerçekçi ve kendi gereksinimlerini göz önünde bulundurarak ilişkilerini yönlendirmektedirler. Gelişim evresi olarak ergenlik dönemini kapsayan 13-18 yaş grubu gençler, zorlanmalı bir yaşam içerisinde bulunmaktadır. Bu dönemdeki yaşanan zorlukların üzerine bir de korunmaya muhtaç hale gelip kurum bakımında olmaları yaşamı daha da güçleştirmektedir. Dolayısı ile gençler kendi ayakları üzerinde durmak zorundadırlar. Bu zorunluluk, gençlerde girişken ancak yaşanan olay ve ortamlardan kaynaklanan başkalarına karşı güvensiz ve şüpheli bir kişilik yapısı geliştirebilir. Bundan dolayı yaşın, algılanan destek üzerinde pek etkili olmadığı düşünülmektedir.

Aile yanından gelen gençler, tanımadığı yetiştirme yurdu ortamından sürekli olarak kaçma davranışı sergilemektedirler. Her an ailesine geri dönebilme ümidi ve bunun gerçekleşmeyebileceği korkusu, davranışlarını yönlendiren faktörlerdir. Bu faktörler gençlerin alacakları desteği etkileyebilir. Bundan dolayı, “aile yanından ya da başka bir yurt veya yuvadan gelmesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” bir değişken olarak ele alınmıştır. Verilerin analizinde, aile yanından ya da başka bir yuva veya yurttan gelmesine göre grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Gençlerin, ister ana-baba yanından gelmiş olsunlar isterse yurt/yuva yaşantısı geçirmiş olsunlar, yurt

yaşantılarını yeterince benimseyemedikleri düşünülebilir. Ayrıca bu gençlerde yoğunlukla ayrılık ve terkedilmişlik duygularının da yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu gözlemin, yetiştirme yurtlarında korunma ve bakım altında bulunan gençlerin sorunları ve beklentileri konulu “Gençlik Kurultayında” (2000)¹ gençlerin yaptıkları konuşmalarla örtüştüğü saptanmıştır.

Yetiştirme yurduna kabul edilmesinden sonra öğrencinin değişik problem ve uyum sorunları yaşadığı bilinmektedir. Ancak yurttaki süre uzadıkça durumun kanıksanması ya da uyum sorununun artarak devam etmesi söz konusudur. Öğrencilerin yurttaki süre içerisinde uyumlarını kolaylaştırıcı en önemli etken, kurum içerisinde alacağı destektir. Bundan dolayı, “yetiştirme yurtlarında kaldıkları süreye göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” araştırılmıştır. Bu değişimin manidar olarak farklılık göstermediği saptanmıştır. Bu bulgu, yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin gereksinim duydukları sosyal destek kaynaklarını öğretmenleri dışında öncelikle kendilerini daha yakın ve güvende hissettikleri çevrede aramalarından kaynaklandığı izlenimini uyandırmaktadır. Bu bulgu Elbir’in (2000) “Ankara’da yaşama sürelerine” göre lise öğrencilerinin öğretmenlerinden algıladıkları destek düzeyi bulguları ile paralellik göstermektedir. Normalde yurttaki kadar fazla kalsalar o kadar fazla yurt ortamına alışmaları ve dolayısıyla grup sorumluları ile daha iyi diyaloga girecekleri ve destek alacakları ön görülmüştü. Ancak araştırma sonucu çocuklar ne kadar uzun süreli yurttaki kalırlarsa kalsınlar, yurttaki kalma süresinin grup sorumlularından alınan destek üzerinde etkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Burada önemli bir husus da çocuklar yurda yeni geldiklerinde, yurtlar hakkında olumsuz duyguya sahip oldukları (anne ve babadan ayrıldıkları için) ve ön yargı ile hareket ettikleri, grup sorumluları ve çocuklar açısından bu ön yargının değişmediği düşünülmektedir. 12-21 yaşlar arasında tutum ve önyargıların şekillenip kemikleşmeye doğru gitmesine bağlı olarak, çevreden duyulan “yurttaki çocuklara iyi davranılmadığı” ve “çevrenin çocuklar hakkında “potansiyel suçlu” olarak algılandığının düşünülmesinin de bunda etkili olduğu söylenebilir.

1 GENÇLİK KURULTAYI, Yetiştirme Yurtlarında Korunma Altında Bulunan Gençlerin Sorunları ve Beklentileri , Kütahya İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü,2000.

Kurum bakımına alınmadan önce aile ve yakınları tarafından kuruma geliş nedeni açıklanarak bilinçli hale getirilen çocuk, aile ve yakınları tarafından destekleniyor demektir. Ailesi tarafından aranılıp sorulacağından, aile ve yakınlarıyla ilişkilerinin devam edeceğinden kendini güvende hisseder. Bundan dolayı, “aile, akraba ve yakınlarının yanına gidip gelmesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olup olmadığı” araştırılmıştır. Verilerin incelenmesi ve üzerinde istatistiksel analizlerin yapılmasından sonra manidar bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Sosyal Hizmetlere bağlı kuruluşlara yerleştirilen çocukların bunu pek kabul edemedikleri söylenebilir. Aile, akraba ve yakınlarının kendilerine karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmediğini düşünebilirler. Aile, akraba ve yakınlarının yanında kendileri için bir yer olmadığını düşünebilir, bundan dolayı kendisini terkedilmiş ve dışlanmış hissedebilirler. Ayrıca aile, akraba ve yakınlarının yanında daha rahat ve özgür olacaklarını düşünebilirler. Fakat onların yanlarına gittiklerinde düşündükleri rahatlık ve özgür ortamı bulamayabilirler. Bundan dolayı kendilerine baskı yapıldığını hissedebilirler. Yukarıda sıralanan etkenler nedeniyle grup sorumlularından aldıkları destek üzerinde etkili olmayabilir.

Yetiştirme yurdunda kalan gençlerin ziyaretçilerinin gelmesi, yalnız bırakılmadıklarının, terk edilmediklerinin, değerli olduklarının, yardım ve destek aldıklarının en önemli göstergelerindedir. Kendini yalnız, terkedilmiş, değersiz hissetmeyen ve yardım, sevgi ve ilgi gördüğünü düşünen gencin grup sorumlusundan alacağı destek üzerinde etkili olabilir. Bundan dolayı “ziyaretçi gelme sıklığına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olup olmadığı” bir değişken olarak ele alınmıştır. Ancak araştırma bulgularına göre, manidar bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Ailesi tarafından gelen ziyaretçilerin yetiştirme yurdundaki gençler tarafından “bir yasak savma” ziyareti olarak algılanmış olması bir etkendir. Genç yetiştirme yurdunda kalmayı benimseyemediği için ailesi ve akrabalarına karşı kırgın ve kızgınlık hatta kinici bir duygu içerisinde olabilir. Onlara karşı olan bu duyguları, ziyaret sonrasında kurum personeli içerisinde özellikle birebir ilişki içerisinde oldukları grup sorumlularına yönelebilir. Bu durum da alınacak desteği etkileyebilir. Kurumu

ziyarete gelen yönetici, denetici, siyasal kişilik ve vatandaşların merhamet ve acıma duygularını tatmin etmek amacı ile geldikleri şeklinde öğrenciler tarafından algılanması da düşünülebilir. Yönetici ve deneticilerin çocuklar arasında grup sorumlularına karşı tutum ve davranışları da alınacak desteği etkileyebilir. Ayrıca çoğu kez verilen sözler tutulmadığı zaman bu gelen insanlar yetiştirme yurtlarında kalan öğrenciler tarafından ciddiye alınmayabilir. Dolayısı ile ziyaretçi gelip gelmemesinin alınacak desteğe bir etkisi olmayabilir.

Ergenlik dönemiyle arkadaş beğenisi ve karşı cinse karşı olan ilgi gencin davranış ve tutumlarına yön vermektedir. Yeni oluşan tutum ve davranışlar ise yetişkinlerle olan ilişkileri etkilemektedir. Ergenin ana-baba, öğretmen ve arkadaşlarından alacağı destek onlarla olan ilişkilerine göre farklılaşabilmektedir. Bundan dolayı, “karşı cinsten bir arkadaşın olup olmamasına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” bir değişken olarak ele alınmıştır. ancak bu değişkenin manidar olarak bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Türk aile geleneğinde flört ilişkilerine sıcak bakılmadığı bilinen bir durumdur. Kılbaş (1989) ve Durmazkul’un (1996) gençlerin karşı cinsten gençlerle ilişki gereksinimi içinde olmaları ve bu gereksinimlerini ailelerin kısıtlama yoluna gittiklerini ortaya koyan araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Gençlerin kendi aralarında ise, karşı cinsten bir arkadaşının olup olmamasının algılanan destek üzerinde olumlu etkisinin olduğu Yıldırım’ın (1998) bulgularından anlaşılmaktadır. Elbir’in (2000) araştırma bulguları ile paralellik göstermekle beraber “karşı cinsle flört ilişkisi kurmayı deneyen ergenlerin bu flört deneyimlerini, otorite figürü olarak görülen öğretmenleri ile paylaşmaktan çekindikleri ve bu paylaşımları için benzer duyguları yaşayan yaşlılarını tercih edebilecekleri” şeklinde yorumlanabilir. Çünkü Türk toplumunun bir bireyi olan grup sorumluları da bu ilişkilere sıcak bakmayabilir , bu öğrencileri cezalandırabilir veya onlara karşı tavır ve davranışlarında bir değişiklik meydana gelebilir.

Yetiştirme yurdu içerisindeki arkadaşlık ilişkilerinde baskı ve çıkarın olması, devam edilen okullarda ve toplumda dışlanmışlık ve soyutlanmanın olması, özellikle kurum içerisindeki personel tarafından anlaşılmadıkları suçlandıklarını ve aile ile yakınları tarafından terkedildiklerini hissetmeleri bu öğrencileri yalnızlığa itmektedir. Kendilerini yalnız hissettikleri için destek alamayabilirler ya da kendilerini yalnız hissetmeleri destek kaynaklarına ulaşmalarını engelleyebilir. Bu nedenle, “kendilerini yalnız hissetme derecelerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olup olmadığı” bir değişken olarak incelenmiştir. Kendini yalnız hissetme derecesine göre sosyal desteğin manidar olarak farklı olduğu saptanmıştır. Kendilerini yalnız hisseden gençlerin yetiştirme yurtlarında, kendilerini dinleyen, duygu ve deneyimlerini paylaşan ve onları duygusal olarak destekleyen kaynaklardan yoksun olduklarını söylemek olasıdır. Çünkü yetiştirme yurtlarında kalan gençler arasında büyük çocukların küçüklere baskı yapmaları, personelin çocukları kendi çıkarları ya da siyasi düşüncelerine göre kullanmaları, çevrede potansiyel suçlu görülmeleri ve toplumdan soyutlanmaları, okullarda ise yurtlu ifadesi ile ya aşırı koruyucu ya da suçlayıcı ve aşağılayıcı tutumlar sergilemeleri, iletişim ve arkadaşlıkların samimi olmaması gibi durumlar söz konusudur (Gençlik Kurultayı 2000; Bulut ve Özdemir 1998)¹. Bu durum, Rook (1987) tarafından yapılan bir çalışmada sahip olunan sosyal çevre ile yalnızlık arasında bir ilişki olduğu ve sosyal desteğin bireyi yalnızlık duygusundan koruduğu bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Bulunduğu çevrede desteklendiğini hisseden bireyler, değerli olduklarını, anlaşıldıklarını, fikirlerine önem verildiğini, kabul gördüğünü ve dinlenildiğini hissederler. Bu bulguyu destekleyen diğer bir çalışma ise Jackson-Cochran tarafından yapılmıştır. Jackson-Cochran'ın (1997) yaptığı çalışmada destek düzeyi arttıkça yalnızlık duygusunun azaldığı, destek düzeyinin azalmasına bağlı olarak ise yalnızlık duygularının bireyi kapladığı saptanmıştır. Özgü (1984), yaptığı araştırmada ancak yaşadığı ilişkilerden başarı ve doyum elde eden çocukların, ergenlik ve sonraki yıllarda çevredekilerle anlamlı ve doyurucu ilişkiler kurabileceklerini belirtmektedir. Bu ise kurum bakımı altında olan öğrencilerin gelecek yaşamlarını da etkileyecek olan desteğin önemini ortaya koymaktadır. Bu

1 GENÇLİK KURULTAYI, Yetiştirme Yurtlarında Korunma Altında Bulunan Gençlerin Sorunları ve Beklentileri , Kütahya İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü,2000.

bulguyla benzerlik gösteren diğer bulgu ise Demir tarafından yapılan çalışmada ortaya çıkmıştır. Demir (1990) de, ana-babaları ile yaşadıkları ilişkilerinden memnun olmayanların memnun olanlardan daha fazla yalnızlık duygusu yaşadıklarını vurgulamaktadır. Kurum bakımında olan öğrencilerin ana-babası konumunda olan grup sorumlularının sağladığı desteğin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, Elbir'in (2000) yaptığı araştırma bulguları ile de paralellik göstermektedir. Zaten doğal olarak insanlar kendilerini dinleyen, anlayan insanlara güven duyar ve destek alacağı söylenebilir. Grup sorumluları ile iyi bir ilişki kuramayan birey doğal olarak yeterli bir destek de alamayabilir.

Türk toplumunda başarı ile bireyin eş tutulmasından dolayı başarılı olan öğrenci ilgi, sevgi, saygı, takdir ve destek gösterilecek bir birey olarak algılanmaktadır. Grup sorumlularının başarılı ya da başarısız değerlendirilmeleri de yine buna göre yani grubundaki öğrencilerin başarısına göre değişmektedir. Bu ise öğrencilerin alacağı desteği etkileyen bir etken olarak görülmüştür. Bu nedenle, “ okul başarı derecelerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından algıladıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olup olmadığı” bir değişken olarak incelenmiştir. Verilerin çözümlenmesinden sonra, bu değişkenin manidar olarak farklı olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, Greenberg (1993) , Cutrone ve arkadaşları (1994) , Meus ve Wim (1993) , Osseiran-Wainess ve Elmajian (1994) , Kloomak ve Cosden (1994) , Lewitt ve arkadaşları (1992) , Yıldırım (1998) , Akboy (1991) , Ata (1991) , Öz (1997) ve Altan'ın (1999) okul başarısı ya da akademik başarı ile öğretmen desteği ya da memnuniyeti arasında pozitif ilişki olduğu bulguları ile paralellik göstermektedir.

Türk toplumunda başarının ana kriter olarak alındığı düşünülürse, yetiştirme yurtlarında görev yapan grup sorumlusu personelin de bu toplumun bir üyesi olarak farklı bir anlayış içerisinde olmayacağı kabul edilebilir. Ayrıca grup sorumlusu personelin başarılı olup olmaması kriteri olarak grubundaki öğrencilerin okul başarıları dikkate alındığı göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Bu durum, her ne kadar önemli olan çocukların iyi yetiştirilmesi şeklinde üst düzey yetkililerince açıklansa da, her yıl yetiştirme yurtlarının başarı sıralaması yapılarak ülke

genelindeki yetiştirme yurtlarına gönderilmesinden çok kolay anlaşılmalıdır. Türk toplumunun genel olarak başarıya destek verdiği düşünülebilir. Başarılı bir bireyin diğer olumsuzluklarının pek görülmediği ve ne olursa olsun o bireyin desteklendiği söylenebilir.

Kurum içinde ve dışında düzenlenen etkinliklere katılan öğrenciler daha kolay iletişime girebilmektedirler. Etkinliklere katılma kişiler arası ilişkileri artırabileceği için sosyal beceriler kazanılmasına dolayısı ile destek alabilmesine olanak sağlamaktadır. Araştırmacı tarafından sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin, kurumda daha çok kabul gördüğü, ilgi, sevgi, takdir ve destek aldığı gözlemiştir. Bu nedenle, “sosyal etkinliklere katılma derecelerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” araştırılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde ise bu değişken, manidar olarak farklı bulunmuştur. Bu bulgu, Can (1990) ve Güven’in (1996) bulguları ile paralellik göstermektedir. Naug’ın (1999) araştırmasında çocukların sosyal ve bilişsel gelişimleri ile sosyal destek yapıları arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu bulgusu ile de paralellik göstermektedir. Hatta Akboy (1991) ve Ata’ya (1991) göre öğretmen desteğinin kişiler arası ilişkilere olumlu etkisi olduğu bulgusu ile de paralellik göstermektedir. Ayrıca sosyal etkinlikler sırasında grup sorumluları ile çocuklar arasında ilişki daha fazla gelişebilir, aralarındaki resmiyet ortadan kalkabilir ve kendilerini grup sorumlularına daha yakın hissedebilirler. Sosyal etkinlikler aracılığıyla resmi ilişkiler yerine samimi ilişkiler kurulabilir. Bu durumda ise öğrencilerin grup sorumlularından alacakları desteği etkileyebilir.

İKİNCİ GRUP DEĞİŞKENLERE GÖRE YETİŞTİRME YURTLARINDAKİ ÖĞRENCİLERİN GRUP SORUMLULARINDAN ALDIKLARI DESTEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞMA VE YORUMU

Yetiştirme yurtlarında kalan gençler arasında yasal dayanağı olmayan ve gençler tarafından oluşturulan kurallar bulunmaktadır. Büyük çocukların küçük çocuklar üzerinde baskı kurmaları, yemekhanede oturulan masa ve sandalyelere bir başkasının oturmamasına izin verilmemesi, istenilmeyen kişiyi odaya almada problem yaşamaları, kişisel eşyaların güçlü olanlar ve büyük çocuklar tarafından kullanılması gibi durumlar bulunmaktadır (Gençlik Kurultayı 2000)¹. Bu araştırmada, yukarıda belirtilen durumlar yetiştirme yurtlarında kalan gençleri grup sorumlularına doğru yaklaştırabilir ve daha çok destek almalarını sağlayabilir. Bundan dolayı, “yurttaki arkadaşlarından memnuniyet derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olup olmadığı” bir alt problem olarak ele alınmıştır. Ancak verilerin istatistiksel analizinden sonra, yurttaki arkadaşlarından memnuniyet derecesinin grup sorumlularından alınan destek üzerinde bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Mullis ve arkadaşlarının (1999) yaptığı araştırmada arkadaş desteği, ana-baba desteğinden daha önemli çıkmıştır. Grup sorumluları her ne kadar öğretmen kadrosunda bulunsalar da kurumun yapısı gereği ana-baba rolünü ve sorumluluğunu da üstlendikleri için Mullis ve arkadaşlarının (1999) bulguları ile farklılık göstermektedir. Yetiştirme yurtlarında kalan gençler, yaşadıkları bu olumsuz tutum ve davranışlar dolayısıyla nefret ve intikam alma duyguları içerisine girebilmektedirler. Bu tutum ve davranışlar ile yetişen genç daha sonra kendinden sonra gelenlere aynı tutum ve davranışları uygulamakta ve baskıcı bir kişilik geliştirebilmektedir. Baskıcı tutum ve davranış geliştiren gencin grup sorumluları ile ilişkileri bozulabileceği ve dolayısı ile destek almasını engelleyebileceği düşünülmektedir.

Yetiştirme yurdu dışında kalan çevrenin, devam edilen okullardaki personel ve çocukların olumsuz tutum ve davranışları “yurtlu” olma kavramını (Bulut 1998)

ortaya çıkarmaktadır. Bu durum ise öğrencilerin kendilerini ayrı bir kategoride görmelerine, toplumdaki dışlanmalarına neden olmaktadır. Bu ise yetiştirme yurdu dışında arkadaş edinme şansını düşürmektedir (Bulut 1998). Yetiştirme yurdu dışında edinip edinememe öğrencinin alacağı desteği etkileyebilir. Bundan dolayı, “kaldıkları yetiştirme yurdunun dışında arkadaş grubunun olup olmamasına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olup olmadığı” bir alt problem olarak ele alınmıştır. Bu değişkenin manidar olarak farklı olmadığı saptanmıştır. Bu durum, yetiştirme yurdu gençlerinin, dışarıdaki arkadaşlık ilişkilerini güvenli ve samimi bulmamış olması olasılığını da düşündürmektedir. Çevrede potansiyel suçlu olarak algılandıklarını hissetmelerinin, kendilerini güvene alabilmek için yurt içerisindeki arkadaşlıklarla yetinmeye yönlendirmiş olabileceği olasılığı görülmektedir. Her ne kadar kendi aralarında mücadele olsa dahi dışarıdaki yaşama karşı bir güvensizlikleri olabilir. Aralarındaki mücadeleye rağmen kısıtlı da olsa yurttaki arkadaşlık ile yetinmeye çalışabilirler.

Yetiştirme yurtlarında banyo, mutfak (yemekhane), yatakhane yaşanan olumsuzluk ve aksaklıklar (Şenel 1997; 1998) personel tutumları, yüzyüze iletişimin gerçekleşmeyişi gençleri değişik duygulara yöneltmektedir. Yurda sonradan gelen gençlerin yurttaki büyük çocuklar tarafından baskı altına alınması, bazı özel işlerinin yaptırılması da söz konusudur. Ayrıca çevrenin yetiştirme yurtlarına ve yurttaki kalan çocuklara olumsuz bakış açılarının olması (potansiyel suçlu gibi görmeleri), “yurtlu” olma kavramının ortaya çıkmasına, dolayısıyla bu gençlerde toplumdaki soyutlanma, aşağılık, yalnızlık ve dışlanmışlık duygularının oluşmasına neden olmaktadır. Bütün bu duygu, tutum ve davranışların yoğun olarak yaşandığı yer, ev ve aile konumundaki yetiştirme yurtlarıdır. Bundan dolayı, “kaldıkları yetiştirme yurdundan memnuniyet derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından algıladıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” bir değişken olarak ele alınmıştır. Ancak kaldıkları yetiştirme yurdundan memnuniyet derecesinin alınan destek üzerinde manidar olarak farklılık göstermediği bulunmuştur. Grup sorumluları yurttaki yaşanan olumsuzluk ve aksaklıkların sorumlusu olarak görülebilir. Grup sorumlularına gençler tarafından iletilen

sorunların giderilememesi, grup sorumlularına karşı olan güven duygusunu etkileyebilir. Bu ise, genci davranış değişikliğine ve desteğin alınmaması gibi bir sonuca götürebilir. Yetiştirme yurtlarındaki gençler arasında yaşanan baskıcı tutumların grup sorumlularınca giderilememesi ya da giderilmesi için çaba gösterilmediğinin düşünülmesi de desteğin alınması üzerinde etkili olabilir. Çevrenin yetiştirme yurtlarına ve bu yurtlarda kalan çocuklara karşı olumsuz yaklaşımlarından dolayı, topluma gösterilemeyen tepkinin grup sorumlularına yönelebileceği düşünülebilir. Böyle bir tepki de desteğin alınması üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir. Yetiştirme yurtları aynı zamanda bir aile ve ev kabul edildiği için Torun'un (1995) ailedeki uyum ile destek kaynaklarını kullanma arasında olumlu bir ilişki olduğu bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Tuğrul'un (1994) ev ortamı ile stres, Kaya'nın (1991) ev ortamı ile intihar girişimi, fiziksel ceza, alkol ve madde bağımlılığı arasında buldukları ilişkinin yönü ile benzerlik göstermektedir. Yetiştirme yurtları bir ev ve aile olarak kabul edildikleri için Kaya, Tuğrul ve Torun'un bulguları bu kurumlarda kalan öğrenciler için de geçerlidir. Yıldırım (1998) ve Elbir'in (2000) yaptığı araştırma bulguları ile de paralellik göstermektedir. Yıldırım ve Elbir'in araştırmalarında "okullarından memnun olan" öğrencilerin ailelerinden algıladıkları genel sosyal destek düzeyleri yüksek bulunmuştu. Bu sonuçlardan anlaşılacağı gibi, öğrencilerin okul seçimi ve tercihleri üzerinde, aile önemli bir etkidir. Aile büyüklerinden birinin yoksunluğu ya da dağılmış aile çocukları olmaları nedeni ile bu çocukların 2828 sayılı kanun gereğince korunmaya muhtaç çocuklar kategorisinde yetiştirme yurtlarına yerleştirilmiş olmalarının elde edilen sonuçla yakın ilgisi olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla yukarıda adı geçen her iki araştırma bulgusu ile bu yönden bir benzerlik söz konusudur. Yetiştirme yurtlarında kalmak, buradaki gençlerin kendi seçim ve istekleri ile olmadığı için yurttan memnun olup olmamanın alınan destek üzerinde pek etkili olmayabileceği düşünülebilir. Çocuklar kaderci bir anlayış içerisinde olabilirler ve "hiç yoktan iyidir" diye düşünebilirler. Genel olarak çocuklar tarafından, yurttan memnun olma derecesi ile grup sorumluları arasında bir ilişki kurulmamış olabilir.

Yetiştirme yurtlarında kalan öğrenciler, kurum içerisinde kimden memnun olurlarsa onlarla daha kolay iletişime girebilir, kendilerini dinleyecek ve anlayacak

birini bulmanın güven ve rahatlığını hissedebilirler. Dolayısı ile memnun olunan personel ile yakın ilişki kurulacağı için onlardan daha kolay destek alabilecekleri düşünülebilir. Bu nedenle, “grup sorumlularından memnuniyet derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” bir değişken olarak incelenmiştir. İnceleme sonunda ise grup sorumlusunda memnun olma derecesine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri manidar olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır. Özgüven (1974), Kılıçcı (1989) ve Güven’in (1995) yaptıkları çalışmalarda da öğretmen-öğrenci ilişkilerindeki memnuniyetlik derecesi, aralarındaki bu ilişkiyi olumlu yönde geliştirdiği saptanmıştır. Yine Morrison ve arkadaşlarının (1997) yaptığı bir araştırmada, öğretmenlerin 7. ve 8. sınıf öğrencileri açısından en önemli bilgi ve destek kaynağı olduğu görülmektedir (Akt.:Yıldırım 1997). Berker’in (1986) personel tutumu ile benlik gelişimi arasında olumlu bir ilişki bulması ile de bir benzerlik göstermektedir. Sorias’ın (1988) belirttiği gibi sosyal desteğin, duygusal bileşeni, kişiye başkaları tarafından sevildiğini, değerli bulunduğunu göstererek benlik saygısını zenginleştirdiği için önemlidir. Dolayısı ile personel tutumunun benlik gelişimine doğrusal bir katkı sağladığı göz ardı edilemez. Grup sorumlularının aynı zamanda ana-baba rolünü de üstlenmiş olmaları gerçeğinden hareketle Kabadayı (1990) ve Banaz’ın (1992) ana-babanın öğrenim düzeyi ve destek arasında olumlu bir ilişki olduğu bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Çünkü grup sorumluları, yüksek öğrenim görmüş personeldir. Armsden ve Grenenberg (1987) aile desteği ile psikolojik sağlık arasında doğrusal ve Hashima-Amato’nun (1994) aile desteği ile kullanılan cezalandırıcı davranış arasında ters bir ilişki olduğu bulguları ile paralellik gözlenmiştir. Zaten anne-baba konumunda olan grup sorumluları ile çocukları durumundaki öğrenciler arasında bir samimiyet varsa destek de olabilir. Öğrenciler, grup sorumluları hakkında olumlu düşünürler ise verilen desteği olumlu olarak algılayabilirler.

Paylaşmak güveni, kabülü, sevgiyi, saygıyı, ilgiyi, samimi ve sıcak ilişkileri içerisine alır. Özel sorunların paylaşılması ise grup sorumluları ile öğrencileri arasında sıcak ve güvenilir bir ilişki olduğunun, öğrencilerin grup sorumluları tarafından kabul edildiklerinin, desteklendiklerinin bir belirtisi olarak düşünülebilir.

Bu amaçla, “grup sorumluları ile özel sorunlarını paylaşma derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olup olmadığı” bir değişken olarak araştırılmıştır. Araştırma sonunda ise, grup sorumluları ile özel sorunlarını paylaşma derecesine göre öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olduğu saptanmıştır. Temel’in (1998) özel sorunlarını paylaşma ile başarı arasında doğrusal bir ilişki olduğu bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Temel, bu araştırmayı, yetiştirme yurdu öğrencilerinin devam ettikleri okullarda yapmıştır. Bu açıdan bu bulgu çok önemlidir. Özel sorunların paylaşılması, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde sağlıklı bir durum olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmen-öğrenci ilişkisinin olumlu olması, bu ilişkinin, sevgi, saygı ve güven esasına dayalı olarak gerçekleştiğini göstermektedir. Bu durumun, algılanan destek düzeyini yükselteceği düşünülmektedir.

Yetiştirme yurtlarında kalan gençlerin giyecekleri kurum tarafından alınmaktadır. Kurum, yaptığı ihale ile gençlerin beden ölçülerine göre konfeksiyon elbise almakta, alınan elbiseler hangi çocuğun bedenine uyuyorsa ona verilmektedir. Çocukların elbise seçme şansları pek yoktur. Ayrıca kurum içerisinde ve tatil günlerinde neyi nasıl giymeleri konusunda grup sorumluları etkili olmaktadır. Bundan dolayı, “grup sorumlularının kılık-kıyafete müdahale etme derecesine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” araştırılmıştır. Bu değişkenin incelenmesi sonucunda, manidar bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Herhangi bir farklılık bulunmaması, bu yaş grubu gençlerin çatışmalı bir dönem içerisinde bulunmaları ile açıklanabilir. Ayrıca, otorite durumunda olan, ana-baba ve öğretmen rolünü yaşayan grup sorumlularına karşı çıkma ve bu şekilde otoriteye meydan okuma olarak değerlendirilmesinin de söz konusu olabileceği düşünülmektedir. Çünkü ergenlik dönemindeki gençler giyimlerine özen gösterirler ve arkadaş grubunun beğenisini temel öge olarak kabul ederler. Bu durumda kendilerine müdahale etmeyen, serbest bırakan grup sorumlularını kendilerine yakın hissedebilirler. Ancak gençlerin grup sorumluları tarafından serbest bırakılmaları, onların desteklendikleri anlamına gelmedikleri de ortadadır. Serbest bırakılmayı

kendilerine karşı bir ilgisizlik ve değersiz görme gibi olarak algılayabilirler. Bu ise destek almak için gereksinim duyulan yakınlığa engel olabilir.

Aynı grup sorumlusuyla beraber olma süresinin uzunluğu, gençlerle grup sorumluları arasındaki yakınlığı artırabilir, birbirlerini oldukları gibi kabul edebilirler. Böyle bir durum ise alınan desteği olumlu yönde etkileyebilir. Ancak beraber olma süresi uzadıkça grup sorumlularının tutum ve davranışlarına bağlı olarak kızgınlık, kırgınlık ya da intikam alma duygularını körükleyebilir. Bu durumda ise desteğin alınamaması söz konusu olabilir. Bu nedenlerden dolayı, “aynı grup sorumlusu ile beraber olma süresine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olup olmadığı” bir değişken olarak ele alınmıştır. Ancak bu değişkenin manidar olarak bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Grup sorumluları ile beraber olma süreleri arttıkça, grup sorumluları tarafından gençlerin fikirlerine değer verildiği, uzun süre beraber olmaktan kaynaklanan bir alışkanlık ve alışma dolayısı ile durumun kabullenilmesi söz konusu olabilir. Gençlerin yaşlarının büyümesinden dolayı, grup sorumlularının gençleri daha serbest bırakma eğilimi içerisinde bulunabilirler. Tüm bu nedenlerin algılanan desteği olumlu yönde etkileyeceği düşünülmese rağmen sonuç beklenilenden farklı çıkmıştır. Buna göre, desteğin algılanması için sürenin uzun ya da kısa olmasının gençler tarafından, yeterli ilgi, sevgi, destek alınabileceği hissedilirse sürenin o kadar da önemli olmayacağı anlaşılmaktadır.

Kişiler arası ilişkiler kurmayı başaran bireylerin, destek kaynaklarına daha kolay ulaştıkları düşünülebilir. Destek kaynaklarına ulaşmayı başarabilen bireylerin ise onlardan kolayca yaralanmaları olasıdır. Bu nedenle, “yurttaki diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini rahat hissetme derecelerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” bir değişken olarak ele alınmıştır. Veriler üzerinde istatistiksel işlemler yapılmasından sonra bu değişkenin manidar olarak farklılık gösterdiği bulunmuştur. Szoba'nın (1994) yaptığı araştırmada, kişisel ilişkiler ile sosyal destek arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Szoba'nın (1994) araştırma sonuçları ile bu bulgu paralellik göstermektedir. Bireyler insan ilişkilerinde

kendilerini ne kadar rahat ve güvende hissederse o kadar kolay ilişkiye girerler. Kendilerini olumlu bir şekilde ortaya koymayı başarabilen gençlerin kişiler arası ilişkilerden kaçınmadıkları görülmektedir. Araştırmacının deneyim ve gözlemlerine göre kurum içerisinde bu denli kolay ilişki kurabilen gençler tüm personel tarafından kabul ve değer görmekte, desteklenmektedir.

Yetiştirme yurtlarında grup sorumluluğu görevi verilen personel hem öğretmenlik hem ana-baba rol ve sorumluluğunu üstlenmek durumundadırlar. Yönetmelikte grup sorumlularından, öğrencilerin sağlıklı gelişimleri için gerekli olumlu alışkanlıklar kazanmalarına yardım, ilgi ve yeteneklerine göre sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yönlendirmek, çocukların okul veya işyerlerine devam durumlarının takip ve buralarla ilgili sorunların çözümünde yardımcı olmak, yetenek ve ilgilerine göre meslek ve okullara yönlendirmek, yatılı okullara ve üniversite hazırlık kurslarına devam edecek çocukları Koordinasyon Kurulu ile belirlemek, yüksek öğrenim öğrenci yurtlarından, harç ve kredi olanaklarından yararlanmaları için zamanında başvurularını sağlamak, kuruluştan bir şekilde ayrılacak çocuğu yaşama hazırlamak gibi görevler istenmektedir. Bu görevleri yerine getirmek, aynı zamanda çocuğa destek sağlamak demektir. Grup sorumlularının bu görevleri nasıl yerine getirdikleri araştırmaya değer bulunmuştur. Bu nedenle, “grup sorumlularının branşlarına göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklılık gösterip göstermediği” bir değişken olarak ele alınmıştır. Araştırma sonunda, grup sorumlularının branşlarına göre öğrencilerin aldıkları destek arasında manidar bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Kılıçcı'nın (1989) araştırmasında beden eğitimi, Türkçe, felsefe grubu öğretmenlerinin öğrencilerin gözü ile öğretmen-öğrenci ilişkilerinin değerlendirilmesinde daha sağlıklı ve olumlu ilişkiler olduğu görülmesine rağmen bu araştırmada benzer bulguya rastlanmamıştır. Fakat Şenel'in (2001) okullardaki öğrencilerin sınıf öğretmenlerinden aldıkları destek düzeylerinin branşlara göre farklılık göstermediği bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmada olduğu gibi Şenel'in (2001) bulgularında da Çocuk Gelişimi ve Müzik branşları ilk sıralarda yer alırken diğer branşlar değişik sıralarda bulunmaktadır. Bu durum, kurumun yatılı olması, grup sorumlusu personelin öğretmen ve ana-baba rolü ve sorumluluğunu

üstlenmiş olmaları, bayram ve hafta sonu tatillerinin sık sık kesilmesi, gece nöbeti olması gibi faktörlerin etkili olması ile açıklanabilir. Ayrıca bu kurumlarda görev yapan personelin kendi branşına bağlı olarak çalışmaması da bir etken olabilir. Bu bulgu, bu kurumda görev alacak personelin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Kurumda kalan gençleri anlayabilecek, dinleyebilecek, kendilerini ifade etmelerine, başkalarının duygularına karşı duyarlı olabilmelerine, sosyal becerileri kazanabilmelerine, ilgi, sevgi ve saygı gibi gereksinimlerin karşılanmalarına yardımcı olarak gerekli olan desteği verecek personel seçimini gündeme getirmektedir. Yetiştirme yurtları yönetmeliğinde belirtilen grup sorumlusu personelin görevlerini yerine getirebilecek en uygun meslek elemanlarının psikolojik danışmanlar, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları olduğunu göstermektedir.

Grup sorumlularının hizmette geçen süreleri arttıkça duygusal ve mesleki olgunluğa ulaştıkları düşünülebilir. Bu süre içerisinde kurum ve kurum bakımı altındaki gençleri daha iyi tanıma ve anlamaları olasıdır. Mesleki deneyimleri, grup sorumlularını gençlere karşı yaklaştırabilir, daha anlayışlı davranmalarını sağlayabilir. Bu ise grubunda bulunan öğrencilere sağlayacağı desteği artırabilir. Bu nedenle, “grup sorumlularının hizmet sürelerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak farklı olup olmadığı” bir değişken olarak ele alınmıştır. Ancak araştırma sonunda grup sorumlularının hizmet süresine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeylerinin manidar olarak bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Bu değişkenin manidar olarak bir farklılık göstermemesinde, grup sorumlularının çalıştıkları kurumun özellikleri nedeni ile okullarda görev yapan öğretmenler gibi branşlarına bağlı olarak görev yapmamaları bir etken olabilir. Kurumda hem öğretmen hem ana-baba, kardeş ve arkadaş rolü ve sorumluluğunu yerine getirme zorunluluğuna bağlı olarak yaşanan zorlukların etkisi olabilir. Bu kurumlarda çalışan personelin çalışma saatlerinin çok farklı olması, psikososyal ve ekonomik doyumun gerçekleşmemesi faktörlerinin etkili olabileceği düşünülebilir. Mesleğin ilk yıllarındaki öğretmenler için kendilerini kabul ettirmek için “otoriter” görünme eğilimi ile hizmet süresi çok olanlar için ise “zaten

emekliliğim geldi, artık hiçbir iş yapmayı kafamı dinleyeyim” anlayışlarının yetiştirme yurdu öğrencilerine sağlayabilecekleri destek üzerinde etkili olabilir. Köyden şehre bir türlü gelemeyen bir çok öğretmenin, yalnız şehir merkezinde bulunduğu için kurum değişikliği yaparak yetiştirme yurtlarına naklen geçtikleri gözlenmiştir. Bu nedenle bu öğretmenler, hem ders anlatmaktan kurtulma hem de şehir merkezinde bulunmanın verdiği rahatlık ile desteğe gereksinim duyan öğrencilere bu desteği veremeyebilirler. Yine grup sorumlusu personelin bilim ve eğitim alanındaki gelişen ve değişen yeni bilgi ve yaklaşımlara ilişkin kendilerini yenilemede yaşadıkları problemlerin de öğrencilere sağlayabilecekleri destek üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Gençlerin grup öğretmenlerine karşı yaşayabilecekleri kabullenmedeki zorluk dolayısı ile “baştan biz teslim alalım” mantığı ile tepkili yaklaşımlarının, grup sorumlularının gençlere sağlayabileceği destek üzerinde etkili olduğu düşünülebilir.

BÖLÜM VI

VARGI VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, yetiştirme yurdunda kalıp ilköğretim veya ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin grup sorumlularından aldıkları sosyal desteğin bazı değişkenlere göre manidar olarak farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Örnekleme alınan yetiştirme yurtlarında yapılan araştırmada, cinsiyet, kendini yalnız hissetme, okul başarısı, sosyal etkinliklere katılma, grup sorumlularından memnuniyet, grup sorumluları ile özel sorunlarını paylaşma ve diğer grup sorumluları ile ilişkilerinde kendilerini rahat hissetme derecesi değişkenlerine göre yetiştirme yurdu öğrencilerinin grup sorumlularından aldıkları desteğin manidar olarak farklılık gösterdiği bulunmuştur. Buna karşın, yaş, yurda nereden geldiği, yurttan kaldığı süre, ailelerinin yanına gidip gelmeleri, ziyaretçilerinin gelme sıklığı, karşı cinsten bir arkadaş olup olmaması, yurttaki arkadaşlarından memnuniyet, arkadaş grubu olup olmaması, kaldıkları yurttan memnuniyet, kıyafet müdahale etme, grup sorumluları ile beraber olma süresi, grup sorumlularının branşı ve hizmet süresi değişkenlerine göre yetiştirme yurdu gençlerinin grup sorumlularından aldıkları destek manidar olarak farklı bulunmamıştır.

Elde edilen bulgular, kendine güvenen, kişiler arası ilişkilere girmekten kaçınmayan, paylaşmayı başarabilen gençlerin buldukları ortamlarda daha fazla ve kolay kabul gördükleri için daha yüksek destek elde edebildikleri söylenebilir.

Kendilerini yalnız hissetmeyen, ortamdan memnun olan, , okul yaşantılarından memnun olan, grup sorumlularından memnun olan ve özel sorunlarını paylaşan gençlerin grup sorumlularından algıladıkları desteğin yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

Bu araştırmanın sonuçları dikkate alındığında, yetiştirme yurdu gençlerinin grup sorumlularından algıladıkları desteği etkileyen bazı faktörler olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak sunulabilecek bazı öneriler şöyle sıralanabilir:

1. Grup sorumluları ile özel sorunlarını paylaşabilen yetiştirme yurdu gençlerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri, paylaşmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Gençler kendilerini dinleyen, özel sorunlarını paylaştığı zaman sır olarak saklayabilen, kendilerine daha anlayışlı, samimi ve içten davranana, güvenen, değer veren, her türlü yardım ve desteği sağlayan niteliklere sahip öğretmenler ile daha kolay iletişime girebilmektedirler. Bu nedenle, gençleri öğretmenlere yaklaştıracak nitelikleri kazanabilmeleri için tüm öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarında;

- a) Sertifika dersleri öğretmen-öğrenci ilişkilerini temel alan bir program haline getirilebilir.
- b) Özellikle rehberlik, çocuk psikolojisi ve iletişim becerileri konularında ayrı ayrı teorik ve uygulamalı dersler konulabilir.

2. Grup sorumlularından memnun olan yetiştirme yurdu gençlerinin grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri, memnun olmayanlara göre daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu nedenle, grup sorumlularının yetiştirme yurdu gençlerine karşı daha destekleyici davranabilmeleri amacı ile;

- a) Grup sorumluluğu verilen personele yönelik olarak, “grup sorumlusu öğretmenler öğrencilerine nasıl destek olabilirler?” isimli bir “Sosyal Destek Eğitim Programı” geliştirilip uygulanması yararlı olabilir.
- b) “Grup sorumlusu-genç ilişkileri”, “ergen psikolojisi ve sorunları”, “öğrencilerin akademik başarıları üzerinde grup sorumlularının rolü” gibi, gençleri destekleyici davranışlar ile ilgili konularda grup sorumluluğu verilen personele gereksinim duyuldukça hizmetiçi eğitim verilebilir.

3. Kendini yalnız hissetmeyen yetiştirme yurdu öğrencileri, kendini yalnız hissedenlere göre grup sorumlularından daha çok destek almaktadırlar. Bu nedenle,

- a) Kendini yalnız hisseden yetiştirme yurdu öğrencilerine danışmanlık hizmeti vererek onlara yardımcı olabilecek olan “psikolojik danışmanların”, rehber öğretmen olarak SHÇEK’e atanmaları sağlanabilir.
- b) Ayrıca, etüt saatlerinde ve özellikle etüt sonrası “yatma” zamanına kadar yetiştirme yurdu gençlerine daha yakın olmak, daha fazla ilgilenmek, onları dinlemek, anlamak ve duygularını paylaşabilmek için zaman ayırmaları sağlanabilir. Okullarda olduğu gibi rehberlik saatleri konulup sohbet edilebilir, sorunların ve ilişkilerin konuşulması ve bazı çözüm yollarının bulunması sağlanabilir. Böylece gençlere dinlendikleri, fikirlerinin sorulduğu, değer verildiği, saygı duyulduğu ve kabul edildiği gibi bir çok duyguyu yaşamaları hissettirilebilir. Bunun için mesai sonrası böyle bir çalışma yapacak olan personele ek bir ücret konulabilir.

4. Sosyal etkinliklere katılan yetiştirme yurdu öğrencilerinin sosyal etkinliklere katılmayan öğrencilere göre daha fazla destek aldıkları saptanmıştır. Bu nedenle,

- a) Yetiştirme yurtlarının şartlarının iyileştirilmesi ve bu kurumlarda “eğitsel ve sosyal etkinliklere” daha çok yer verilmesinin gençlerin duygusal ve sosyal gelişimine katkı sağlayabilir.
- b) Bunun için kurum içerisinde olduğu kadar çocukların devam ettikleri okullarda da kabul görmeleri, herhangi bir olumsuzluk durumunda “günah keçisi” olarak görülmemeleri, bu çocuklara karşı “potansiyel suçlu” anlayışı ile yaklaşmamaları için sosyal etkinliklere ağırlık verilebilir. Çocukların devam ettikleri okullar ile daha yakın bir ilişkiye girilerek okul bünyesinde yürütülen sportif ve sosyal etkinlikler içerisinde yer almaları sağlanabilir.
- c) Çocukların devam ettikleri okullarda görev yapan idareci ve öğretmenler ile sıkı ilişkiler kurularak çocuklar hakkındaki yanlış olan önyargıların giderilebilir ve bu çocukların psikolojik durumları hakkında bilgi verilebilir. Böylelikle bu gençlerin toplum içerisine katılması, kabul görmeleri,

anlaşılmalrı, değerli olduklarını kabul etmeleri ve hem toplumdan hem de kurum personelinden daha fazla destek almaları sağlanabilir. Yine çocukların devam ettikleri okullardaki diğer öğrenciler ile bu öğrencilerin velilerine tutumlarını değiştirebilmeleri için bilgi verilebilir.

- d) Yetiştirme yurdundaki bir günlük yaşamı konu alan kısa bir film çekilerek özellikle okullardaki idareciler, öğretmenler, öğrenciler ve öğrenci velilerine izlettirilebilir, yerel TV'lerde yayınlanabilir. Böylece hem toplum hem okul personeli ve öğrencilerin bilgilendirilerek n yargıların giderilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca yetiştirme yurtları ve buralarda kalan çocukların toplum tarafından benimsenmesi sağlanabilir.

5. Yetiştirme yurtlarında kalan kızların grup sorumlularından aldıkları destek düzeyleri erkeklerin aldıkları destek düzeylerinden yüksek bulunmuştur. Grup sorumluları kız öğrencilere nasıl destek sağlayabiliyorlarsa erkek öğrencilere de aynı şekilde destek sağlayabilirler. Bunun için grup sorumlularına erkeklerin ergenlik dönemi gelişimleri ve yaşadıkları sorunları hakkında yeterli ve gerekli bilgi almalarını sağlayacak hizmetiçi eğitim programları düzenlenebilir. 12-18 yaş grubu gençlerin gelişim görevleri ve gençler ile iletişim konularında grup sorumlularına eğitim verilebilir. Kızlara gösterdikleri anlayışlı, sevecen ve dinleyici tutumlarını, erkeklerin de yardım ve desteğe gereksinimleri olabileceği düşüncesiyle onlara da yansıtabilirler.

6. Kuruma alınacak grup sorumlusu personelin seçiminde yüksek öğrenim sırasında gördüğü dersler esas alınabilir. Bunun için gelişim psikolojisi, ergenlik psikolojisi, okullarda rehberlik hizmetleri ve uygulamaları, iletişim gibi dersleri alıp almadığı, bu konulardaki birikimi ve ilgisi yapılacak seçme sınavları ile belirlenebilir. Bu sınavı geğenlere kurumun yapısı, çalışma koşulları, kurum bakımında bulunan çocuk ve ergenler hakkında bir hizmetiçi eğitim verilerek alan uygulamasına geğirilebilir. Bir denem süresi konularak kuruma adapte olup olmadığı saptanır. Bu deneme süresinde başarılı olan personel grup sorumlusu olarak

görevlendirilebilir. Bu şekilde seçilen personel, kurum bakımında olan çocuk ve ergenlere gerekli olan desteği sağlayabilir.

7. Araştırma, daha farklı bir örneklem grubu üzerinde ve daha farklı değişkenler kullanılarak yapılabilir. Grup sorumlularının tükenmişlik düzeyleri, 3413 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocukları İşe Yerleştirme Kanunu'nun etkileri, siyasal yapılanmaların ve siyasal atamaların etkileri daha sonra yapılacak araştırmalarda değişken olarak ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- AKAGÜNDÜZ, İlknur. "Annesi Çalışan ve Çalışmayan Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1997.
- ALİSSA, I.; S. J. İSMAIL. "Social Support and Depression of Male and Female Students in Kuwait Preliminary Findings." (Akt: Yıldırım, İ, 1997) *Anxiety Stress and Coping*, 7, 3, 1994: 253-262
- AKBOY, Rengin. "Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve Önemi." *Çağdaş Eğitim*, 171, 1991: 22-25.
- AKMAN, Yasemin. "Anaokulu Çocuklarında Görülen Ayrılık Kaygısının Giderilmesinde Farklı Oyun Tekniklerinin Etkisi." Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1987.
- ALTAN, Zülküf. "İyi Bir Öğretmeni Nasıl Farkedersiniz?" *Çağdaş Eğitim*, 1999: 250:17-19.
- ATA, Erol. "Çocukların Öz güven geliştirmesinde İfade Ortamının Etkisi." *Çağdaş Eğitim*, 192, 1993: 35-37.

BANAZ, Mürvet. "Lise Öğrencilerinde Sosyal Destek Kaynakları ve Stres İle Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki." Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, 1992.

BALTAŞ, Acar. *Öğrenme ve Sınavlarda Üstün Başarı*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 8. Basım, 1993.

BARRERA, M.; L. CHASSIN; F. LOGOSCH. "Effects of Social Support and Conflict on Adolescent Children of Alcoholic and Nonalcoholic Fathers." (Akt: Yıldırım, İ. 1997) *Journal of Per. and Social Psychology*, 64, 4, 1993: 602- 612.

BAUMAN, B. J. "Effects of Social Support on Mental-Health Among Inner-City Mother of III Children." *Pediatric Research*, 35, 4, 1993: A18-A18.

BECHTEL, G. A.; B. B. SWARTZBERG. "Social Support Among Gay Men With AIDS or at High-Risk for AIDS." 1993 (Akt.; Yıldırım, İ, 1998).

BERG, J.H., L.A. PEPLAU. "Loneliness: The Relationship of Self Disclosure and Androgyny." *Personality and Social Psychology Bulletin*, 8: 624-630.

BERKER, Gülnaz. "16-20 Yaşlarındaki Korunmaya Muhtaç Gençlerde Benlik Gelişimi ve Personel Tutumu." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara : Ankara Üniversitesi, 1986.

BİLGİN, Suzan. "Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Bazı Değişkenlerin Uyum Düzeyine Etkisi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1989.

BLIXEN, C; C. KIPPES. "Depression, Social Support and Quality of Life in Older Adults With Osteoarthritis" *Journal of Nursing Scholarship*, 31, 3, 1999: 221-226.

BOLDWIN, L. A. *Theories of Child Development*. John Willey and Sons, Inc. New York, 1967.

BOULD, Sally. "The Oldest Old: Caregiver or Social Support." *Families As Nurturing System*, sayı 4, 1991: 235-247.

BOWLBY, J. "Attachment". *Attachment and Loss*. (Akt.: Akman, 1987) Vol 1
Victoria: Penquin Books, 1971

BRUNING, L. J.; B. L. KINTZ. *İstatistik*, (Çev.: Prof.Dr. Ali DÖNMEZ), Ankara: Gündoğan Yayınları, 1993.

BULUT, Işıl; U. ÖZDEMİR. "Yetiştirme Yurtları ve Gençlik Liderliği." *Sosyal Hizmetler Dergisi*, 7, 1, 1998: 20-25.

BUTLER, L. D; ve ark. "Traumatic Stress, Life Events and Emotional Support in Women With Metastatic Breast Cancer: Cancer-Related Traumatic Stress Syntoms Associated With Past and Current Stressors" *Health Psychology*, 18, 6, 1999: 555-560.

CAN, Gürhan. "Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımlarını Etkileyen Etmenler." Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1990.

CAPLAN, G. *Support Seystem and Community Mental Healt*, (Akt: Yıldırım, İ, 1997) New York: Behavioral Publications, 1974 .

CARTY, L. "Social Support, Peer Counseling and Community Counselor". *Canadian Journal of Counseling/ Revue Canadienne de Counseling*, 23, 1, 1989: 92-101.

CASSEL, J. "Psychosocial Processes and Stress: Theoretical Formulation". *İnternational Journal of Health Services*, 4 , 3, 1974: 471-482.

CHENGE, Cecilia. "Role of Perceived Social Support on Depression in Chinese Adolescents: A Prospective Study Examining The Buffering Model." *Journal of Applied Social Psychology*, 27, 9, 1997: 800-820.

CHEUK, W. H.; K. S. WONG; S. ROSEN. "The Effects of Spurning and Social Support on Teacher Burnout." *Journal of Social Behavior and Personality*, 9, 4, 1993: 657- 664.

CHOWDHURY and others. "Assessing Social Support Network Among The Social Culturally Disadvantaged Children in India." *Early Child Development and Care*, 121, 1992: 37-42.

COBB, S. "Social Support as a Moderator of Life Stress". *Psychosomatic Medicine*, 38, 5, 1974: 300-314.

COHEN, S. Ve T.A. WILLS. "Stress, Social Support and Buffering Hypothesis." *Psychological Bulletin*, 2, 1985: 310-357.

CONTRERAS, J. M; ve ark. "Parent-Child Interaction Among Latina Adolescent Mothers: The Role of Family and Social Support." *Journal of Research on Adolescence*, 9, 4, 1999: 417-439.

COYNE, J. C; K. K. ANDERSON. "Marital Status, Marital Satisfaction and Support Processes Among Women at High Risk Breast Cancer." *Journal of Family Psychology*, 13, 4, 1999: 629-641.

CUTRANO, C. E.; V. COLE; ve ark. "Perceived Parent Social Support and Academic- Achievement an Attachment Theory Perspective." (Akt: Yıldırım, İ, 1998) *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 2, 1994: 369 – 378.

ÇAKIR, H. Yelda. "12-22 Yaş Grubundaki Gençlerde Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Araştırması." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 1993.

ÇAKMAKLI, Kemal. *Aileler için Sosyal Hizmet*, T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bşk.Yayınları, İstanbul, Genel Yayın no: 12, Eğitim Serisi:3, 1991.

DALY, D. L; T. P. DOWD. "Characteristic of Effective, Harm-free Environments for Children in out-of- Home Care". *Child Welfare* , 71, 6, 1992: 487-496.

DEWİLDE, E. J. ve ark. Social Support, Life Events, and Behavioral Characteristic of Psychologically Distressed Adolescents at High-Risk for Attempting Suicide. (Akt:Yıldırım, İ, 1998) *Adolescence*, 29, 113, 1994: 49-60.

DEMİR, Ayhan. "Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler." Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1990.

DILLON, D. H; M. R. BRASSARD. "Adolescents and Parental AIDS Death: The Role of Social Support." *Journal of Death&Dying*, 39, 3, 1999: 179-195.

DORSEY, Alicia M.; C. W. SCHERER; K. REAL. "The College Tradition of "drink 'till you drop": The Relation Between Students' Social Networks and Engaging in Risky Behaviors." *Journal of Genetic Psychology*, 160, 4, 1999: 500-502.

DUBOIS, D. L. And others. "A Prospective Study of Life Stress, Social Support and Adaptation in Early Adolescence." *Child Development*, 63, 1992: 542-557.

DUKES, R.; B. LORCH. "The Effects of School; Family, Self Concept and Deviant Behavior on Adolescent Suicide İdeation." *Journal of Adolescence*, 12, 1989: 239-251.

DURMAZKUL, Aysel. "Ergenlikte Karşı Cinsle İletişimin Önemi." (Akt.; Elbir, N., 2000) *Türk Psikoloji Bülteni*, II, 4, 1996: 109-111.

EASTBURG, M. C. ve ark. "Social Support, Personality and Burnout in Nurses." *Journal of Applied Social Psychology*. 24, 14, 1994: 1233-1250.

ELBİR, Nilgün. "Lise 1.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi." Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2000.

FITZGERALD, Patrick. "Social Support From Family and Friends Is Not Necessarily The Same." Paper Presented at The Biennial Meeting of The Society For Research in Child Development, Seattle, April, 1991: 18-20 (ERIC NO: ED335110).

FLEMING, A.Ş.; E. KLEIN; C. CARTER. "The Effects of a Social Support Group on Depression, Maternal Attitudes and Behavior in New Mothers."

Journal of Child Psychology, Psychiatry. 33, 4, 1992 : 685-698.

GALBO, J. "Adolescents Perceptions of Significant Adults A Review of The Literature." *Adolescence*, Vol. XIX, 76, 1984.

GELLER, P. A.; S. E. HOBFOLL. "Gender Differences in job Stress, Tedium and Social Support in the Workplace." (Akt: Yıldırım, İ, 1999) *Journal of Social and Personal Relationship*, 11, 4, 1993: 555-572.

GOETZ, L; N. O'FARREL. "Connections: Facilitating Social Support for Students with Deaf- Blindness in General education Classrooms." *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 93, 11, 1999: 704-715.

GOLDSMİTH, Daena. "The Normative Context of Advice as Social Support." *Human Communication Research*, 4, 1997: 454-476.

GORE, S. "The Effect of Social Support in Moderating The Health Consequences of Unemployment." *Journal of Health and Social Behaviour*, 19, 1968: 157-165.

GÖKÇE, B.; F. ACAR; ve ark. Gecekonduarda Ailelerarası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü. (Akt: Yıldırım,İ, 1997) Ankara: T.C.Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, 1993.

GREENBERG, Jerrold. *Comprehensive Stress Management*. USA: C. Brown Comminications, Inc, 1993.

GÜÇRAY, S. Sonay. "Çocuk Yuvasında ve Ailesi Yanında kalan 9,10,11 Yaş Çocuklarının Öz-saygı Gelişimini Etkileyen Bazı Faktörler." Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1989.

"Bazı Kişisel Değişkenler, Algılanan Sosyal Destek ve Atılğanlığın Karar Verme Stilleri ile İlişkisi." *Psikolojik Dan.ve Rehberlik Dergisi/PDR*. 2, 9,1997: 7-16.

GÜVEN, Mehmet. "Yetiştirme Yurdunda ve Ailesi Yanında Kalan Öğrencilerin Bazı Değişkenlere Göre Uyum Düzeyleri." *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 2, 1995a: 116-125.

"YİBO (II Kademe) Öğrencilerinin Sorunları." *Eğitim ve Bilim*, 19, 98, 1995b: 12-19.

"YİBO Okulunda ve Ailesi Yanında Kalan Öğrencilerin Benlik Kavramı Düzeyleri." Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1996.

HACISALİHOĞLU, Neşe. “Ankara İli Yuva/Yetiştirme Yurtlarında Yaşayan Lise Öğrencilerinin Kendini Kabul Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.” Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1998.

HALS-ELESTON, C; L. C. MULLINS. “Social Relationship, Emotional Closeness and Loneliness Among Older Meal Program Participants”. *Social Behavior & Personality*, 27, 5, 1999: 503-517.

HASHİMA, P. Y.; P. R. AMATO. “Poverty, Social Support and Parentel Behavior.” *Child Development*, 65, 2, 1994: 394-403 (Akt: Yıldırım, İ, 1999).

HAYS , R. B. ve D. OXLEY. “Social Network Development and Functioning During a Life Transition.” (Akt.; Elbir, N., 2000) *Journal of Personality and Social Psychology*, 2, 1986: 305-313

HEİKKİNEN, M.; H. ARO; J. LONNQVIST. “Recent Life Eventes, Social Support and Suicide.” (Akt.;Yıldırım, İ, 1997) *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 89, 377, 1994: 65-72.

HENDRIX, M.S. “Toward an Operational Defination of Lonelkiness.” *Dessertation Abstract International*, 33, 1971:1749.

HEPPNER, W. And others. "Role of Gender-Related Personality Traits, Problem Solving Appraisal and Perceived Social Support in Developing a Mediation Model of Psychological Adjustment." *Journal of Social and Personal Relationships*, 11, 1997: 45-62.

HIRSCH, B.J. "Psychological Dimensions of Social Network: A Multidimensional Analysis." *American Journal of Community Psychology*, 7, 1979: 263-278.

"Natural Support Systems and Coping With Major Life Changes." *American Journal of Community Psychology*, 8, 1980: 159-172.

HOUSE, J. *Work Stress and Social Support*. Reading, (Akt.; Yıldırım, İ, 1998)
MA: Addison-Wesley, 1984 .

JOCKSON, J.; S.D. COCHRAN. "Loneliness and Psychological Distress." *Journal of Psychology*, 3, 1997: 257-262.

JOHNSON, K. A.; K. M. JERNISEN. "Stressful Loss and the Buffering Effect of Social Support on Drinking Behavior Among African-Americans Results of a National Survey." (Akt: Yıldırım, İ, 1997) *Journal of Alcohol and Drug Education*, 39, 2, 1992: 1-24

KABADAYI, R. "Çeşitli Liselere Yönelmede Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik ve Eğitimsel Etmenler." Yayınlanmamış Araştırma Raporu. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 1990.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem. *Başarı Ailede Başlar: Çok Amaçlı Eğitim Modeli*,

İstanbul: YA-PA, 1992.

KAYA, Zeki. "Öğrenciyi Başarısızlığa Sevk Eden Etmenler." *Çağdaş Eğitim*, 16,

1991: 40-41.

KILBAŞ, Ş. "Ankara, Yenimahalle ve Çankaya Gençlik Merkezlerine İlişkin

Görüşleri." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara

Üniversitesi, 1998.

KİNARD, E. M. "Perceived Social Skills and Social Competence in Maltreated

Children." *American Journal of Orthopsychiatry*, 69, 4, 1999: 465-481.

KİNCAID, D. L. "Social Networks, Idetion and Contraceptive Behavior in

Bangladesh: A Longitudinal Analysis." *Social Sience&Medicine*, 50, 2,

1999: 215-231.

KILIÇCI, Yedigâr. *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Şafak Ofset-Tipo Matbaacılık,

1989.

KLOOMOK, S.; M. COSDEN. "Self-Concept in Children with Learning-

Disabilities-The Relationship Between Global Self-Concept, academic

Discounting, Nonacademic Self- Concept and Perceived Social Support."

Learning Disability Quarterly, 17, 2, 1994: 140-153.

KORKUT, Fidan. "Yetiştirme Yurdundaki Öğrencilerle, Gestalt Yaklaşımına

Dayalı Olarak Yapılan Bireysel Danışmanın Sürekli Kaygı ve Denetim Odağı Üzerindeki Etkileri.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1991.

KOWALESKİ-JONES, L. “Staying Out of Trouble: Community Resources and Problem Behavior Among High-Risk Adolescents.” *Journal of Marriage & The Family*, 62, 2, 1999: 449-464.

KURITA, J. A.; JANZEN, H. L. “The Role of Social Support in Mediating School Transition Stress.” Paper Presented at The Annual Meeting of The American Psychological Association, 104 th, Toronto, August, 1996: 9-13 (ERIC NO: ED407636).

KUTLU, Mustafa. “Yetiştirme Yurdunda ve Ailesi yanında Kalan Öğrencilerin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, 1992.

LADD, G. W. “Having Friends, Keeping Friends, Making Friends and Being Liked by Peers in The Classroom: Predictors of Children’s Early School Adjustment?” *Child Development*, 61, 1992: 1081-1100.

LA ROCHE, M. J. “The Association of Social Relations and Depression Levels Among Dominicans in The United States.” *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 21, 4, 1999: 420-430.

LEUCKEN, L J. "Attachment and Loss Experiences During Childhood are Associated With Adult Hostility, Depression and Social Support." *J Psychosom*, 49, 1, 2000: 85-91.

LEVITT, M. J. ve ark. "Stressfull Life Events, Social Support and Achievement: A Study of Tree Grade Levels in a Multicultural Environment." Paper Presented at The Annual Meeting of American Educational Research Association, San Francisko, April, 1992: 20-24.

"Social Support and Achievement in Childhood and Early Adolescence: A Multicultural Study". (Akt.; Yildirim, İ, 1998) *Journal of Applied Developmental Psychology*, 15, 2, 1994: 207-222.

LEVY-SHIFT, R. "Fathers' Cognitive Appraisals, Coping Strategies and Support Resources as Correlates of Adjustment to Parenthood" *Journal of Family Psychology*, 13, 4, 1999: 554-567.

LEWIN, K. Behavior and Development as a Function of The Total Situation in Leonard Carmichael (Ed.), *Manuel of Child Psychology* (2 nd Ed.), New York: Wiley, 1954: 918-970.

LIEBERMAN, MA. "The Effects of Social Support on Responses to Stress."
(Akt.:Sorias,1988) Handbook of Stress (Ed.: L.Goldberger and S. Brejnitz),
The Free Press. New York, 1982: 764-788.

MALLINCKRODT, B. "Students Retention, Social Support and Dropout Intention:
Comparison of Black and White Students." *Journal of Counseling
Psychology*, 29, 1, 1987: 60-64.

"Childhood Emotional Bonds with Parents, Development of Adult Social
Competencies and Availability of Social Support." *Journal of
Counseling Psychology*, 39, 4, 1992: 453-461.

MALTBY, J.; L. DAY. "Depressive Symptoms and Religious Orientation: Examining
The Relationship Between Religious and Depression Within The Context
of Other Correlates of Depression." *Personality&Individual Differences*,
28, 2, 1999: 383-393.

MARKS, N. F.; S. S. MCLANAHAN. "Gender, Family-structure, and Social
Support Among Parents." (Akt: Yıldırım, İ,1998) *Journal of Marriage and
The Family*, 55, 2, 1992: 481-493.

MARTIN, P.R.; K. SOON. "The Relationship Between Perceived Stress, Social
Support and Chronic Headaches." (Akt: Yıldırım, İ, 1998) *Headache*, 33,
6, 1993: 307-314 .

McREYNOLDS, C.J ve ark. "Psychosocial Adjustment to Multiple Sclerosis: Implications for Rehabilitation Professionals." *Journal of Vocational Rehabilitation*, 12, 2, 1999: 83-91.

MEEUS ve WIM. "Occupational Identity Development, School Performance and Social Support in Adolescence: Findings of a Dutch Study." *Adolescence*, 28, 112, 1993: 809-818.

MORRISON, G.M. And others. "Sources of Support for School-Related Issues: Choices of Hispanic Adolescents Varying in Migrant Status." *Journal of Youth and Adolescence*, 26, 2, 1997: 233-251.

MULLIS, R.L; E. W. HILL; C.A. READDICK. "Attachment and Social Support Among Adolescents." *Journal of Genetic Psychology*, 160, 4, 1999: 500-502.

NAUG, K. "Maternal Social Network in an Urban Slum and Its Impact on Cognitive and Social Development in Children." *Journal of Personality & Clinical Studies*, 16, 1, 1999: 53-62.

NOLLER, D.; BAGI, S. "Parent Adolescent Communication." *Journal of Adolescence*, 8, 1985: 125-144.

OSSEİRAN-WAINES, N.; S. ALMACIAN. "Types of Social Support:Relation to Stress and Academic-Achievement Among Prospective Teachers." (Akt: Yıldırım, İ, 1998) Canadian Journal of Behavioural Science-Revue Canadienne Des Sciences *Du Comportement*, 26, 1, 1994: 1- 20.

ÖZ, İlkin. *Çocuk ve Aile*. Ankara: Kök Yayıncılık, 1997.

ÖZGÜ, Halis. *Psikanalizin Üç Büyükleri*: Freud, Adler, Jung. İstanbul: Mart Yayınevi, 1984.

ÖZGÜVEN, İ.E. *Üniversite öğrencilerinin Akademik Başarılarını etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 1974.

ÖZHAN, Gürcan. "Yetiştirme Yurtlarında ve Aileleri Yanında Yaşayan Ergenlerin, Bazı gereksinimleri Yönünden Karşılaştırılması" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1993.

PAPINI, D.; R.SEBBEY R. "Adolescent Pupertal Status and Effective Relationship, A Multivariate Assesment." *Journal of Youth and Adolescence*, 16, 1, 1986: 415-423.

PATTERSON, C. *Humanistic Education*. New Jersey: Prentice Hall Inc, 1973.

PAYKEL, E. S. "Life Events, Social Support and Depresion." (Akt: Yıldırım, İ,

1997) *Acta Psychiatrica Scandinavica*. 89, 377, 1994: 65-72.

PEARSON, R. E. *Counseling and Social Support* (Perspektives and Praticce).

(Akt:Yıldırım, İ, 1998) California: SAGE Publication ,Inc, 1990.

PETERS, J. F. "Adolescents As Socialization Agents to parents." *Adolescence*, 20, 80, 1985: 564-573.

PIAGET, J. *The Childs' Conception of Number*. New York: Humanites Piers, 1952.

RHODERS, J.E.; L. ELBERT; A. B. MEYERS. "Social Support Relationship Problems and The Psychological Functioning of Young African-American Mothers." (Akt: Yıldırım, İ, 1999) *Journal of Socila and Personal Relatonships*, 11, 4, 1994: 587- 599.

RICHTER, J.; G. RICHTER; M. EISEMAN. "Pelcelved Parental Rearing. Depression and Coping Behavior." *Social Psychiatry, Psychiatric Episdeimiolgy*,1991.

ROBERTSON, S.E. "Social Support: Implication for Counseling."

(Akt.:Yıldırım,1998) *Int Journal for the Advancement of Counseling*, 11, 1988: 313-321.

ROGERS, Carl. *Freedom to Learn*. Ohio: Charles E.Merril Comp., 1969.

ROOK, Karen. "Social Support Versus Companionship: Effects on Life Stress, Loneliness and Evaluations by Others." *Journal of Personality and Social Psychology*, 6, 1987: 1132-1147.

ROXBURGH, S. "Exploring the Work and Family Relationship: Gender Differences in The Influence of Parenthood and Social Support on Job Satisfaction" *Journal of Family Issues*, 20, 6, 1999: 771-788.

SANDERS, Mavis G. "School-Family-Community Partnership and The Academic Achievement of African American, Urban Adolescents. Report No: 7." 1996 (ERIC NO: ED402404).

SARASON, IG. And others. "Assesing Social Support: The Social Support Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 1, 1983: 127-139.

SCHUTT, R.K.; T. MESCHEDE; J. RIERDAN. "Dstress, Suicidal Thoughts and Social Support Among Homeless Adults." *Journal of Health and Social Behavior*, 35, 2, 1994: 134-142.

SELÇUK, Ziya. "Psikolojik Yardım İlişkilerinde İnfomal Kaynaklar." *Eğitim Dergisi*, 1, 2, 1992: 43-50.

SIEBERT, D.C; E. J. MUTRAN; D. C. REITZES. "Friendship and Social Support: The Importance of Role Identity to Aging Adults." *Social Work*, 44, 6, 1999: 522-533.

SORİAS, Oya. "Sosyal Desteğin Değerlendirilmesi I: Kullanılan Ölçüm Araçlarının Gözden Geçirilmesi." Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi *Psikoloji Semineri Dergisi*, 6, 1988: 19-26.

"Sosyal Desteğin Değerlendirilmesi II: Toplumdan Seçilmiş Bir Örneklemede Sosyal Ağın Yapısal Özellikleri ile Algılanan Destek." Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi *Psikoloji Semineri Dergisi*. 6, 1988: 27- 40.

SULLIVAN, H.S. *The Interpersonal Theory of Psychiatry*. New York: Norton, 1953.

SUVARLI, M. K. "Ergen Öğrencilerde Denetim Odağı-Yalnızlık Düzeyi İlişkisi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 1996.

SZOBA, A.G. "Personal Relationship and Social Support, by S.Duck, R.Cohen. Families in Society." (Akt: Yıldırım, İ, 1998) *The Journal of Contemporary Human Services*, 75, 2, 1994: 123-125.

ŞAHİN, Hülya. "Yetiştirme Yurtlarında Kalan ve Aileleri ile Yaşayan Liseli Gençlerin Stresle Başa Çıkma Stratejileri." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1995.

ŞENEL, İ. "Yetiştirme Yurtlarında Kalan Çocukların Gözü İle Sosyalleşme ve Toplum Normlarına İlişkin Uygun Olmayan Davranışlarının Sebepleri ve Çocuklara Göre Çözüm Yolları." SHÇEK Genel Müdürlüğüne Sunulmuş *Araştırma Raporu*, 1997.

"Yetiştirme Yurtlarında Kalan Çocukların Gözü İle Sosyalleşme ve Toplum Normlarına İlişkin Uygun Olmayan Davranışların Sebepleri ve Çocuklara Göre Çözüm Yolları" SHÇEK Genel Müdürlüğüne Sunulmuş *Araştırma Raporu*, 1998.

"Tokat ilindeki Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Denetici ve İdarecilerden, Öğrencilerin İse Sınıf Rehber Öğretmenlerinden Aldıkları Sosyal Desteğin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi." Tokat: Tokat Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları, 2001.

TARDY, C. "Social Support Measurement." *American Journal of Community Psychology*, 113, 2, 1985: 187-202.

THOITS, N. "Social Support as Coping Assistance." *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 4, 1986: 416-423.

TEMEL, M. Ö. "İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Psikolojik ve Sosyal Sorunlarının Başarı Üzerine Etkisi." *Sosyal Hizmetler Dergisi*, 7, 1, 1988: 45-53.

TENNANT, C. "Life Stress, Social Support and Coronary Heart Disease."

Australian & New Zeland Journal of Psychiatry, 33, 5, 1999: 636-641.

TORUN, Alev. "Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosoyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme." Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 1995.

TUĞRUL, Ceylan. "Alkoliklerin Çocuklarının Aile Ortamlarındaki Stres Kaynakları, Etkileri ve Stresle Başaçıkma Yolları." **Türk Psikoloji Dergisi**. IX, 31, 1994: 57-73.

TYERMAN AND HUMPREY. "Life Stress, Family Support and Adolescent Disturbance. (Akt.: Çakır, 1993) *Journal of Adolescence*, 6, 1983: 1-12 .

UPTON, D. "Social Support and Emotional Adjustment in People with Chronic Epilepsy." (Akt: Yıldırım, İ, 1998) *Journal of Epilepsy*, 6, 2, 1993: 105-111.

VARNİ, J.W.; E. R. KATZ ve ark. "Perceived Social Support and Adjustment of Children With Newly- Diagnosed Cancer." (Akt: Yıldırım, İ, 1998) *Jurnal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 15, 1, 1994: 20-26.

VANDERPOMPE, G.; P. DEHEUS. "Work Stress, Social Support and Strains Among Male and Female Managers." *Anxiety Stress and Coping*, 6, 3, 1993: 215-229.

VIGLIONE, D. ve ark. "The Depressive Experiences Questionnaire: A Critical Review." *Journal of Personality Assessment*, 55 (12), 56-64.

WANG, L. And others. "Role of Gender-Related Personality Traits, Problem-Solving Appraisal and Perceived Social Support in Developing a Mediation Model of Psychological Adjustment." *Journal of Counseling Psychology*, 44, 2, 1997: 245-255.

WEIS, R. S. "The Fund of Sociability." (Akt.: Sorias, 1988) *Transactions*. 6, 1974: 39.

WENTZEL, K. R. "Relations of Social Goal Pursuit to Social Acceptance, Classroom Behavior, and Perceived Social Support." *Journal of Education Psychology*, 86, 2, 1994: 173-182.

WENZ, E. V. "Seasonal Suicide Attempts and Fear of Loneliness." *Psychological Reports*, 40, 1977: 807-810.

WHATLEY, S. L., J.R. CLOPTON. "Social Support and Suicidal Ideation in College-Students." (Akt:Yıldırım,İ, 1998) *Psychological Reports*, 71, 3, 1992: 1123-1128.

WINDLE, M. "Temperament and Social Support in Adolescence: Interrelations with Depressive Symptoms and Delinquent Behaviors." (Akt: Yıldırım,İ, 1997) *Journal of Youth and Adolescence*, 21, 1, 1992: 1-20.

WINER, B. J. *Statistical Principles in Experimental Design*. New York: Mc Graw-Hill Book Company, 1962: 77-104.

YAVUZER, H. *Çocuk eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1999.

YEUNG, A. S.; D. M. MCINERNEY. "Students' Perceived From Teachers: Impacts on Academic Achievement, Interest in Schoolwork, Attendance and Self-Esteem." Paper Presented at The International Conference on Teacher Education, Hong Kong, February, 22-24 (ERIC NO: ED429097).

YILDIRIM, İ. "Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi, Güvenirliği ve Geçerliği". *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 1997: 81-88.

"Sigara, Alkol ve Uyuşturucu Kullanan Üniversite Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi." *Hacettepe Eğitim Fakülte Dergisi*, 13, 1998 a: 147-157.

“Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri.” *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 10, 1998b: 33-73.

“Sosyal destek Programının Etkililiği: Deneysel Bir Çalışma.” *Eğitim ve Bilim*, 113, 23, 1999: 66-73.

ZLOTNICK, C.; MJ. ROBERTSON; MA. WRIGHT. “The Impact of Childhood Foster Care and Other Out-of-Home Placement on Homeless Women and Their Children.” *Child Abuse Negl*, 23, 11, 1999: 1057-1068

ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ

Doç.Dr.İbrahim YILDIRIM

Her durum cümlesi grup sorumlusu ile olan ilişkiye göre doldurulacaktır.
Cümle eğer sizin için oldukça uygun ise () içine 3, kısmen uygun ise () içine 2,
hiç uygun değilse () içine 1 yazılacaktır.

(1) Hiç uygun değil
(2) Kısmen uygun
(3) Oldukça uygun

DURUM CÜMLELERİ

Grup Sorumlusu

1. Her zaman desteğini arkamda hissederim.
2. Sorunlarımı istediğim gibi çözmemi destekler.
3. Bir haksızlığa uğradığımda beni desteklemez.

()
()
()

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1 Cinsiyetiniz nedir?

- Kız
 Erkek

2 Yaşınız kaç?

- 13-14 Yaş
 15-16 Yaş
 17-18 Yaş

3 Yetiştirme yurduna nereden geldiniz?

- Aile yanından
 Yuva/ yurttan

4 Kaç yıldır bu yurttaki kalıyorsunuz?

- 1 yıldan az
 1-2 yıl
 3 yıl ve yukarı

5 Aile, akraba ve yakınlarınızın yanına gidip geliyor musunuz?

- Evet
 Hayır

6 Yurttaki sizin için ne sıklıkla ziyaretiniz geliyor?

- Sık sık
 Arasıra
 Ziyaretçim yok

7 Karşı cinsten arkadaşınız var mı?

- Evet
 Hayır

8 Yurttaki kendinizi ne derece yalnız hissedersiniz?

- Oldukça
 Kısmen
 Hiç yalnız hissetmem

9 Son yıldaki okul başarı ortalaması dereceniz nasıldır?

- Çok iyi
 İyi
 Orta
 Geçer
 Başarısız

10 Sosyal etkinliklere (spor, folklor, tiyatro, vs) ne derece katılıyorsunuz?

- Oldukça sık
 Seyrek
 Katılmam

11 Yurttaki arkadaşlarınızdan ne derece memnunsunuz?

- Oldukça
 Kısmen
 Memnun değilim

12 Yurtdışı dışında genellikle beraber olduğunuz arkadaş grubunuz var mı?

- Evet
 Hayır

13 Kaldığınız yurttan ne derece memnunsunuz?

- Oldukça
 Kısmen
 Memnun değilim

14 Grup sorumluluğundan ne derece memnunsunuz?

- Oldukça
 Kısmen
 Memnun değilim

15 Grup sorumluluğunuzla özel sorunlarınızı ne derece paylaşırsınız?

- Genellikle
 Ara sıra
 Paylaşmam

16 Grup sorumluluğunuz kılık-kıyafetinize ne derece müdahale eder?

- Çok sık
 Seyrek
 Müdahale etmez

17 Aynı grup sorumluluğunuzla kaç yıldır berabersiniz?

- 1 yıl ve aşağısı
 2-3 yıl
 4 yıl ve yukarısı

18 Yurttaki diğer öğretmenlerle ilişkilerinizde kendinizi ne derece rahat hissedersiniz?

- Oldukça
 Kısmen
 Rahat hissetmem

19 Grup sorumluluğunuzun branşı nedir?

.....

20 Grup sorumluluğunuzun hizmet süresi ne kadar?

- 1-5 yıl 16-20 yıl
 6-10 yıl 21 ve üzeri
 11-15